

Liisa Ihmemaassa

LEWIS
CARROLL

KUVITTANUT

HELEN OXENBURY

Lewis Carrollin unohtumaton lastenkirja Liisan seikkailuista Ihmemaassa on ilahduttanut kaikenikäisiä lukijoita jo yli sata vuotta. Tämä ehtymätön klassikko on houkutellut monia merkittäviä kuvittajia loihtimaan oman näkemyksensä Carrollin absurdista maailmasta.

Rakastetun englantilaisen kuvittajan Helen Oxenburyn tulkinta Liisasta ja hänen nurinkurisuuksia vilisevästä Ihmemaastaan yllättää tuoreudellaan ja omaperäisyydellään. Oxenbury on lähestynyt kuvattaviaan nykymaailman näkökulmasta: kuvien Liisa on selkeästi tämän päivän lapsi. Ihmemaan ikimuistoiset hahmot – Valkea kani, Hattu Hassinen, Hangon kissa, Vilpikonna ja Herttakuningatar – on kuvattu lämpimästi ja humoristisesti.

Liisa Ihmemaassa

LEWIS
CARROLL

KUVITTANUT

HELEN OXENBURY

Liisa Ihmemaassa

LEWIS CARROLL

Liisa Ihmemaassa

Kuvittanut

HELEN OXENBURY

Suomentanut

Tuomas Nevanlinna

HELSINGISSÄ KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

*Äidilleni,
Madeleinelle
ja Francis Powellille*

Toinen painos

Ensimmäinen painos ilmestyi vuonna 2000.

Englanninkielinen alkuteos
Alice's Adventures in Wonderland

Illustrations copyright © 1999 Helen Oxenbury
Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava
Uudenmaankatu 10, 00120 Helsinki, Finland

Published by arrangement with Walker Books Ltd,
87 Vauxhall Walk, London SE11 5HJ

Portrait of Lewis Carroll supplied by Mary Evans Picture Library.

Sivun 182 säkeet perustuvat Kirsi Kunnaksen runosuomennokseen.

Printed in China 2007.

All rights reserved.

ISBN-10: 951-1-16896-7
ISBN-13: 978-951-1-16896-6

Liisa Ihmemaassa

Kuumana iltapäivänä
vene lipuu vedessä.
Kätöset airoja ohjaa,
pitkä matka edessä
– se taitaa nyt olla vain
turhan pienessä kädessä...

Oi te kolme julmaa! Sääkin
on torkahtamaisillaan nyt
ja anotte tarinaa, vaikka
sielu on näin nääntynyt!
Vaan mitä pystyy yksi
kun kolme on päättänyt?

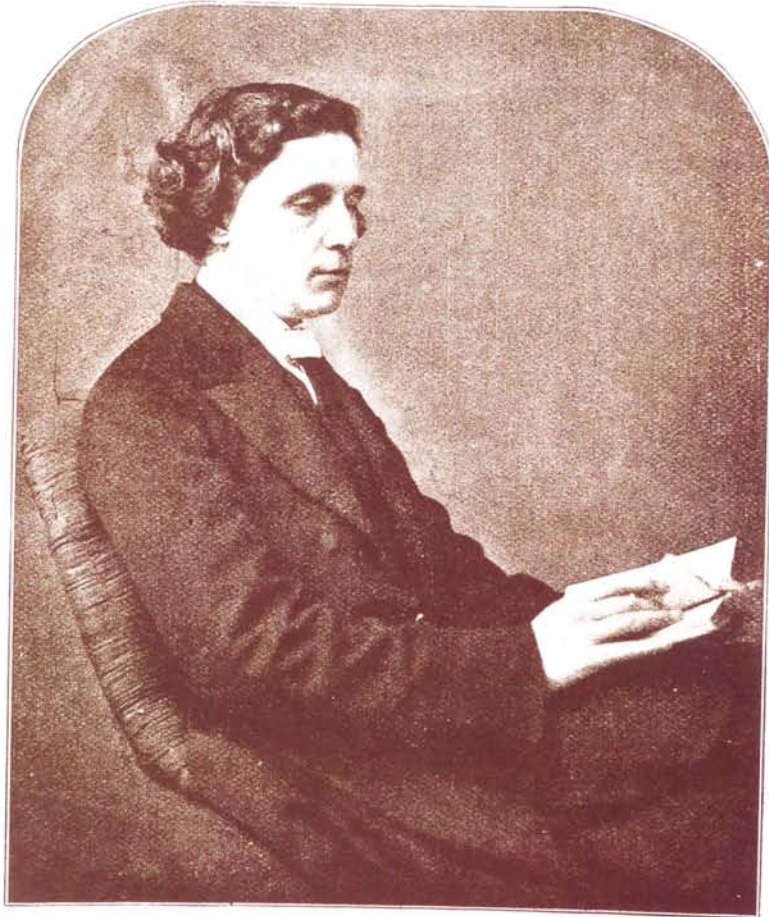
Yksi omaan tyyliinsä
vaatii sadun aloitusta.
Toinen toivoo jo ujommin:
"Ja mukaan sitten hullutusta!"
Kolmas vain silloin tällöin
inuu väliin huomautusta...

Ja hiljaisena hetkenä he
oitis kuvittelemaan
miten unilapsi kulkee
halki villin ihmemaan...
Ja ovat lähes valmiita
sen todeksikin uskomaan.

Lopulta tietenkin ehtyi
mielikuvitus väsyneen
ja yritti hän vienosti:
"Ja siihen tapaan edelleen..."
"Eikun loppuun nyt, nyt, nyt!"
kuului kuoro joukkueen.

Näin siis kasvoi Ihmemaan:
hitaasti ja vähittäin
juoni esiin taottiin.
Tarina on tässä näin.
Ja iloisina suuntaamme
iltaveessä rantaan päin.

Tässä, Liisa, tarina!
Vie se silkkihansikkain
sinne missä lapsuusunet
kera muistikudelmain
punotaan kuin seppeleet
pyhimpien kaukomain.

Lewis Carroll (1832-1898)

Kirjailijan huomautus

Minulta on usein udeltu onko Hattu Hassisen esittämään (katso s. 110) arvoitukseen keksittävässä mitään ratkaisua. Voinen saman tien kirjata muistiin

vastauksen, joka näyttää minusta melko kelvolliselta: "Kumpikin pitää siirrettäessä kamaa ääntä, ja molempien takapuoli on syytä pitää poissa näkyvistä." Tämä on kuitenkin pelkkää jälkiviisautta: alun perin arvoituksella ei ollut lainkaan ratkaisua.

Jouluna 1896

SISÄLLYS

ENSIMMÄINEN LUKU

Pudotus kaninkoloon

sivu 11

TOINEN LUKU

Kyynellampi

sivu 27

KOLMAS LUKU

Junttajuoksu ja mutkikas tarina

sivu 39

NELJÄS LUKU

Kani pistää Villen asialle

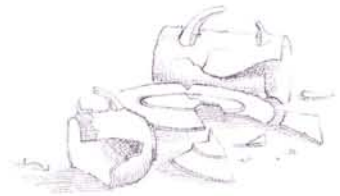
sivue 55

VIIDES LUKU

Toukka antaa neuvoja

sivu 73

KUUDES LUKU

Possuja ja pippuria

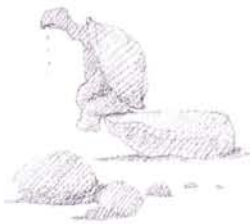
sivu 89

SEITSEMÄS LUKU
Hullut teekutsut
sivu 109

KAHDEKSAS LUKU
Herttakuningattaren krokettikenttä
sivu 125

YHDEKSÄS LUKU
Vilpikonnan tarina
sivu 147

KYMMENES LUKU
Hummerikatrilli
sivu 163

YHDESTOISTA LUKU
Kuka varasti tortut?
sivu 177

KAHDESTOISTA LUKU
Liisan todistus
sivu 193

ENSIMMÄINEN LUKU

Pudotus kaninkoloon

Liisa oli istuskellut siskonsa kanssa rannalla ilman sen kummempaa tekemistä ja alkoi jo väsyä. Hän oli pari kertaa kurkannut kirjaa, jota hänen siskonsa luki, mutta siinä ei ollut kuvia eikä keskusteluja, ”ja mitä itua on kirjassa”, Liisa ajatteli, ”jos siinä ei ole kuvia tai keskustelua?”

Niinpä Liisa puntaroi itsekseen (sikäli kuin pystyi, sillä kuuma päivä sai hänen olonsa hyvin raukeaksi ja tylsäksi) maksaisiko vaivan nousta ylös, poimia päivänkakkaroita ja punoa seppele, kun yhtäkkiä läheltä hänen ohitseensa juoksi Valkea kani, jolla oli vaaleanpunaiset silmät.

Siinä ei sinänsä ollut mitään *kovin* merkillistä, eikä Liisasta liioin ollut *kovin* tavatonta sekään että kuuli kaniin sanovan itsekseen: ”Herttanen sentään! Olen pahasti myöhässä!” (Myöhemmin asiaa miettiessään Liisa tajusi kyllä, että hänen olisi pitänyt ihmetellä sitä, mutta tuol-

loin kaikki tuntui aivan luonnolliselta); mutta sitten kun kani otti liivintaskustaan kellon, katsoi sitä ja kiirehti jatkamaan matkaansa, Liisa kipusi jaloilleen. Hänelle nimitäin välähti, ettei ollut koskaan nähnyt kania jolla olisi sen paremmin liivintaskua kuin sieltä otettavaa kelloakaan, ja hän juoksi uteliaisuudesta palaen niityn poikki kanin perään. Hän saapui paikalle juuri kun se livahti isoon kaninkoloon pensasaidan alle.

Ja heti kohta pujahti Liisakin koloon kanin perässä – miettimättä hetkeäkään miten ihmeessä pääsisi kuunaan ulos.

Kaninkolo jatkui jonkin matkaa suorana tunnelina mutta tipahti sitten äkkiä alaspäin – niin äkkiä ettei Liisalle jäänyt aikaa edes harkita pysähtymistä kun hän jo huomasi putoavansa alas ikään kuin syvään kaivoon.

Joko kaivo oli hyvin syvä, tai sitten Liisa putosi hyvin hitaasti, koska hänellä oli pudotessaan kosolti aikaa katsella ympärilleen ja ihmetellä mitä seuraavaksi tapahtuisi. Ensin hän yritti katsoa alaspäin nähdäkseen mihin hän oikein oli putoamassa, mutta oli niin pimeää että mitään ei näkynyt; sitten hän katsoi kaivon seinämiin ja huomasi, että ne olivat täynnä kaappeja ja kirjahyllyjä. Ja siellä täällä hän näki koukuista roikkuvia karttoja ja kuvia. Yhdeltä hyllyltä Liisa noukki ohi mennessään purkin, jossa luki ”APPELSIINIMARMELADIA”, mutta hä-

nen suureksi pettymyksekseen se oli tyhjä. Hän ei halunnut pudottaa purkkia koska pelkäsi että joku saisi sen päähänsä, mutta onnistui sujauttamaan sen yhteen kaappiin ohi pudotessaan.

”Jopas nyt jotakin”, ajatteli Liisa, ”tällaisen menon jälkeen voi vaikka pudota päistikkaa alas portaita, eikä se ole juttu eikä mikään! Kotona ne varmaan pitävät minua tosi rohkeana! En inahtaisikaan, vaikka putoaisin katolta!” (Mikä lienee totta.)

Alas, alas, alas. Loppuisiko putoaminen *koskaan*? ”Kuinkahan monta kilometriä olen jo tippunut?” Liisa sanoi ääneen. ”Kohta varmaan olen maapallon keskipisteessä. Katsotaanpas – siitä tulee kuusi ja puoli tuhatta kilometriä, luulisin...” (Liisa oli näet oppinut monia asioita koulussa, ja vaikka tämä ei ollutkaan *erityisen* hyvä tilaisuus loistaa tiedoilla, koska ketään ei ollut kuuntelemassa, oli silti hyvää harjoitusta sanoa asia ääneen.) ”...aivan, se on suurin piirtein oikea etäisyys – mutta siinä tapauksessa voi kysyä mille leveys- tai pituusasteelle oikein olen päätynyt.” (Liisalla ei ollut hajuakaan mitä leveysasteet sen enempää kuin pituusasteetkaan olivat, mutta ne tuntuivat mukavan mahtipontisilta sanoilta.)

Liisa jatkoi pohdiskelujaan: ”Mahdankohan pudota koko maapallon *läpi*! On varmaan tosi hassua tupsahtaa niiden ihmisten keskelle, jotka kävelevät pää alaspäin!

Niitä kai kutsutaan anti-paateiksi...” (Tällä kertaa hän oli oikeastaan iloinen, että kukaan ei ollut kuuntelemassa, koska sana kalskahti pahan kerran väärältä.) ”...mutta minun on pakko kysyä heiltä mikä heidän maansa nimi on. Anteeksi rouva, olemmeko Uudessa-Seelannissa vai Australiassa?” (Hän yritti niitata puhuessaan – kuvitelkaa, *niitata* samalla kun putoaa läpi ilman! Pystyisitkö sinä siihen?) ”Kyllä hän mahtaa pitää minua tyhmänä pikku tyttönä kun kysyn! Ei, kysyminen ei käy päinsä: ehkä näen nimen kirjoitettuna jossakin kilvessä.”

Alas, alas, alas. Koska ei ollut muutakaan tekemistä, Liisa alkoi taas pu-

hella. ”Tiinu varmaankin vielä kaipaa minua tänä iltana!” (Tiinu oli Liisan kissa.) ”Toivottavasti muut muistavat antaa sille teeaikaan lautasellisen maitoa. Tiinu-kulta, kunpa olisit mukana! Täällä ilmassa ei taida olla hiiriä, mutta yhden lepakon voisit ehkä napata, ja sehän on melkein kuin hiiri, vai mitä. Mutta syövätkö kissat sitenkään lepakoita...?” Nyt Liisaa alkoi nukuttaa, ja hän puhui haukotellen itsekseen: ”Syövätkö kissat noita lepakoita? Syövätkö kissat noita lepakoita?” ja välillä ”Syövätkö lepakot kissoja?” – koska hän ei kuitenkaan osannut vastata, oli aivan sama miten päin hän kysyi. Liisa oli torkahtamaisillaan ja oli juuri alkanut nähdä unta, jossa hän käveli käsi kädessä Tiinun kanssa ja tivasi siltä: ”No niin, Tiinu, kerro totuus: oletko koskaan syönyt lepakkoa?”, kun yhtäkkiä tumps! tumps! hän tipahti kahisevaan risu- ja lehtikasaan ja putoaminen oli ohitse.

Mihinkään ei sattunut, joten Liisa hypähti heti jaloilleen. Hän katsoi ylöspäin, mutta siellä oli aivan pimeää. Hänen edessään oli uusi pitkä käytävä, ja hän näki Valkean kanin kiiruhtavan sitä pitkin. Ei ollut hetkeäkään hukattavana: Liisa kiisi tuulen lailla ja ehti kuulla kanin sanovan juuri kun se oli kääntymäisillään nurkan taa: ”Kautta karvakorvieni! Onpas myöhä!” Liisa oli vielä ihan kanin kintereillä kulmasta kääntyessään, mutta sitten kania ei enää näkynyt ja hän huomasi olevansa pit-

kulaisessa, matalassa salissa, jota valaisi katosta roikkuva lamppurivi.

Salissa oli ovia joka puolella, mutta ne olivat kaikki lukossa. Kun Liisa oli kolunnut joka paikan, hän käveli murheissaan salin keskelle. Pääsisikö hän täältä enää koskaan pois?

Yhtäkkiä hän näki pienen kolmijalkaisen pöydän, joka oli kokonaan lasia. Sen päällä oli ainoastaan pieni kultainen avain, ja Liisan ensimmäinen ajatus oli, että se saattaisi sopia johonkin salin ovista, mutta voi: joko lukot olivat liian isoja tai avain liian pieni – niin tai näin, yksikään ovi ei auennut. Toisella kierroksellaan hän kuitenkin näki alhaalla verhon, jota hän ei ollut ai-

emmin huomannut, ja sen takana pienen, noin puolen metrin korkuisen oven. Liisa koetti pientä kultaista avainta lukkoon ja ilokseen huomasi sen sopivan!

Liisa avasi oven ja huomasi sen johtavan pieneen, osapuilleen rotankolon kokoiseen käytävään. Hän polvistui ja näki käytävän päässä niin ihanan puutarhan kuin kuvitella saattaa. Liisa olisi antanut mitä tahansa päästäkseen pimeästä salista vaeltelemaan värikkäiden kukkapenkki- ja viileiden lähteiden keskelle, mutta edes hänen päänsä ei mahtunut oviaukosta. ”Ja vaikka pääni *mahtuisikin*”, Liisa-polo pohti, ”siitä ei olisi mitään iloa ilman hartioitani. Voi, kunpa osaisin mennä lyttyyn niin kuin kaukoputki! Ja ehkä osaisinkin, jos vain tietäisin mistä aloittaa.” Niin paljon nurinkurisuuksia oli näet tapahtunut, että vain hyvin harva asia tuntui Liisasta enää täysin mahdollomalta.

Koska ei ollut mitään mieltä jäädä odottelemaan pikkuoven luo, Liisa meni takaisin pöydän ääreen ja toivoi epämääräisesti, että sieltä löytyisi vielä toinen avain (tai ainakin ohjekirja, jossa kerrottaisiin miten voisi mennä kaukoputken tavoin kasaan), mutta tällä kertaa hän näkikin pöydällä pienen pullon (”joka ei taatusti ollut siinä aikaisemmin”, sanoi Liisa). Pullonkaulassa roikkui paperilappu, jossa luki kauniilla kookkailla kirjaimilla ”JUO MINUT”.

Aina voi toki pyytää, että ”juo minut” mutta *siihen* ei viisas pikku Liisa aikonut ryhtyä hätiköiden. ”Ei, ensin täytyy katsoa”, hän sanoi, ”lukeeko siinä ’myrkkyä’ vai ei.” Hän oli nimittäin lukenut kivoja pikku tarinoita lapsista, jotka olivat polttaneet itsensä tai joutuneet villieläimen kitaan (tai jotakin muuta yhtä epämiellyttävää) vain siksi, etteivät olleet muistaneet niitä yksinkertaisia ohjeita, joita heille oli opetettu – niin kuin että tulikuumasta hiilihangosta saa palovamman, jos sitä pitelee liian kauan, tai jos leikkaa veitsellä sormeensa *tosi* syvään, se alkaa yleensä vuotaa verta. Eikä Liisa ollut koskaan unoh-
tanut, että jos juo liikaa pullosta, jossa lukee ”myrkkyä”, saa melko varmasti ennemmin tai myöhemmin vatsanväänteitä.

Tässä pullossa *ei* kuitenkaan lukenut ”myrkkyä”, joten Liisa rohkeni maistaa siitä, ja huomattuaan sen erinomaiseksi (se maistui itse asiassa mustikkapiirakan, vaniljakastikkeen, ananaksen, kinkun, toffeen ja kuuman, voilla sivellyn paahtoleivän sekoitukselta) hän joi sen nopeasti loppuun.

”Onpa outo tunne!” sanoi Liisa. ”Nyt varmaan menen lyttyyn kuin kaukoputki!”

Ja juuri niin kävi: Liisa oli enää kaksikymmentäviisi senttiä pitkä, ja hänen ilmeensä kirkastui kun hän tajusi,

että nyt hän mahtuisi menemään pikkuovesta ihanaan puutarhaan. Ensin hän kuitenkin odotti vähän aikaa nähdäkseen kutistuisiko vielä lisää. Se hermostutti häntä hiukan, ”sillä se voisi nähkääs päättyä siihen”, Liisa sanoi itsekseen, ”että hupenen kuin kynttilänliekki. Minkäläinen sitten mahtaisin olla?” Ja koska hän ei muistanut koskaan nähneensä mitään sellaista, hän yritti kovasti kuvitella miltä kynttilänliekki näyttää kun se on palanut loppuun.

Kun Liisa jonkin ajan kuluttua huomasi, ettei mitään enää tapahtunut, hän päätti mennä heti puutarhaan. Mutta voi Liisa-parkaa: päästyään ovelle hän huomasi unohtaneensa pienen kultaisen avaimen, ja kun hän palasi pöydän luo sitä hakemaan, hän tajusi ettei ylettyisi siihen millään. Liisa näki avaimen aivan selvästi lasin läpi ja yritti parhaansa mukaan kiivetä ylös pöydänjalkaa pitkin, mutta se oli liian liukas ja väsyttyään yrittämään Liisa-rukka istahti lattialle ja alkoi itkeä.

”Kuulepas, ei ole mitään järkeä itkeä tuolla tavalla”, Liisa sanoi itselleen napakasti. ”Siitä on tullava loppu!” Yleensä hän antoi itselleen hyviä ohjeita (vaikka noudattikin niitä harvoin) ja joskus soimasi itseään niin ankarasti, että kyyneleet kihosivat hänen silmiinsä. Hän muisti kerran jopa yrittäneensä antaa itselleen korvapuustin, koska oli huijannut itseään krokettipelissä, jota oli pe-

lannut itseään vastaan – tämä omituinen lapsi leikki hyvin mielellään olevansa kaksi ihmistä yhtäikaa. ”Vaan nyt ei auta”, Liisa-polo mietti, ”vaikka leikkisinkin kahta! Ei minua itseänikään enää ole kuin juuri ja juuri sen verran jäljellä, että siitä saa *yhden* kunnan ihmisen!”

Pian Liisan silmät osuivat pöydän alla olevaan pieneen lasiseen laatikkoon: hän avasi sen ja löysi sen sisältä pikkuruisen kakun, johon oli kauniisti tekstaten kirjoitettu ”SYÖ MINUT”. ”No, minähän syön”, sanoi Liisa, ”ja jos sen avulla kasvan suuremmaksi, yletyn ottamaan avaimen, ja jos taas kutistun, voin ryömiä oven alta. Kävipä siis miten päin tahansa, pääsen puutarhaan, ja minulle on sama miten päin!”

Liisa haukkasi palan kakkua, hoki hermostuneesti itsekseen ”Miten päin? Miten päin?” ja piti samalla kättä pään päällä tunteakseen kumpaan suuntaan se lähtisi. Hän yllättyi melko lailla huomattessaan jäävänsä samankokoiseksi. Näin toki yleensä tapahtuu jos syö kakkua, mutta Liisa oli jo niin tottunut nurinkurisuuksiin, että tavallinen elämä alkoi tuntua jo ajatuksenakin aika tylsältä ja typerältä.

Niinpä hän tarttui toimeen, ja kakku oli äkkiä hotkaistu. ♠

TOINEN LUKU

Kyynellampi

"Yhä kummallisempaa ja kummallisempaa", huudahti Liisa (hän oli niin ällistynyt, että sotkeutui vähäksi aikaa täysin sanoissaan). "Nyt venyn kuin isoinkin kaukoputki! Hyvästi, jalat!" (Hän nimittäin katsoi alas jalkoihinsa ja tuskin enää näki niitä, niin kauaksi ne alkoivat jäädä.) "Voi pikkuiset jalkaparat, kuka mahtaa pukea teidät nyt kenkiin ja sukkiin? Ainakaan *minä* en siihen pysty. Olen aivan liian kaukana vaivatakseni päätäni teidän asioillanne: teidän täytyy selvittää omin neuvoin – toisaalta minun on oltava kiltti niille", pohti Liisa, "tai ne eivät ehkä enää kävele sinne minne haluan! Annas kun mietin. Tästedes annan niille uuden saapasparin joka joului."

Liisa alkoi suunnitella miten se kävisi päinsä. "Ne täytyy toimittaa postitse", hän ajatteli, "mutta kyllä lahjojen lähettäminen omille jaloille mahtaisi tuntua hassulta! Ja osoitekin olisi outo:

*Arvoisa Liisan Oikea Jalka,
Takkamatto,
Lähellä Kipinäristikkoa
(rakkaudella Liisa).*

Voi ei, kylläpä puhun hulluja!”

Juuri silloin Liisa iski päänsä salin kattoon. Itse asiassa hän oli nyt melkein kolmen metrin mittainen. Viipymättä hän otti pienen kultaisen avaimen pöydältä ja lähti kiiruhtamaan kohti puutarhan ovea.

Liisa-parka! Kyljellään maaten hän pystyi juuri ja juuri tirkistämään puutarhaan, mutta sinne pääseminen oli toivottomampaa kuin koskaan. Hän nousi istumaan ja alkoi taas itkeä.

”Saisit hävetä”, sanoi Liisa, ”noin iso tyttö!” (näin saattoi todella sanoa) ”vollottaa nyt tuolla tavalla! Lopeta heti!” Mutta hän vain itki ja itki ja vuodatti litroitain kyyneliä, kunnes hänen ympärillään oli iso, kymmenen sentin syvyinen lammikko, joka ulottui melkein puoliväliin salia.

Hetken kuluttua hän kuuli jostakin pienten jalkojen tepsutusta ja kuivasi kiireesti silmänsä nähdäkseen mitä tuleman piti. Valkea kani teki paluuta. Se oli upeasti puukeutunut: sillä oli toisessa kädessään valkoinen silkkihanikaspari ja toisessa suuri viuhka, ja se lähestyi rivakkaa ravia mutisten samalla itsekseen: ”Oi, Kreivitär, Kreivitär!

Kylläpä hän julmistuu, jos joutuu odottamaan!” Liisa oli epätoivoinen ja olisi ollut valmis mihin tahansa saadakseen apua, joten kun kani tuli lähelle, hän puhutteli sitä hiljaisella, aralla äänellä: ”Jos sallitte, arvon herra – ”

Kani säpsähti rajusti, pudotti valkoiset silkkihan-
sikkaansa ja viuhkansa ja pinkaisi pimey-
teen niin lujaa kuin kypälistään
pääsi.

Liisa noukki lattialta viuh-
kan ja han-
sikkaat.
Koska salis-
sa oli hyvin
kuuma,

hän leyhytti itseään viuhkalla ja jatkoi samalla puhumista: ”Herran pieksut! Onpa kaikki kummallista tänään! Ja eilen kaikki oli vielä täysin raiteillaan. Olenkohan minä vaihtunut yöllä? Annas kun mietin: *olinko* vielä sama kun nousin ylös aamulla? Ihan kuin oloni olisi ollut vähän erilainen. Mutta jos en ole sama, seuraava kysymys kuuluu: ’Kuka ihmeessä oikein olen?’ Huh, siinäpä pähkinä purtavaksi!” Ja hän alkoi palauttaa mieleensä tunteitaan samanikäisiä lapsia tarkistaakseen olisiko hän voinut muuttua joksikin heistä.

”Ainakaan en ole Anna”, hän sanoi, ”sillä hänellä on pitkät kiharat eikä minulla ole kiharoita lainkaan. En myöskään voi olla Maila, sillä minä tiedän yhtä sun toista kun taas hän, no, hän tietää tosi vähän! Sitä paitsi *hän on* hän ja *minä olen* minä ja – voi taivas, onpa tämä hämmentävää! Ehkä pitäisi kokeilla tiedäkö yhä kaiken sen, minkä joskus olen tiennyt. Annas kun mietin: neljä kertaa viisi on kaksitoista, ja neljä kertaa kuusi on kolmetoista, ja neljä kertaa seitsemän on – voi ei, tällä menolla en pääse ikinä kahteenkymmeneen! Mutta viis kertotaulusta: yritetään maantietoa. Lontoo on Pariisin pääkaupunki, ja Pariisi on Rooman pääkaupunki ja Rooma – ei, *tämä* on aivan väärin, siitä olen varma! Minusta on varmaan tullut Maila! Entäs jos yrittäisin ’Kuinka voikaan muurahaisen...?’” Hän risti kätensä syliin ja alkoi lausua aivan kuin olisi luetellut ulkoläksyä, mutta hä-

nen äänensä kuulosti käheältä ja kummalliselta eivätkä sanat menneet niin kuin piti:

*”Kuinka voikaan krokotiilin
pyrstökin niin loistaa!
Varmaan vesi armaan Niilin
harmaan siitä poistaa.*

*On liskon yhä kohteliaan
kitaovi auki:
’Olkaa hyvä, sisään vaan,
arvon herra hauki!’”*

”Se ei taatusti mennyt oikein”, mietti Liisa, ja hänen silmänsä täytyivät kyynelistä kun hän sanoi: ”Siinä tapauksessa minä olen kuin olenkin Maila ja minun täytyy muuttaa siihen tunkkaiseen hökkeliin, jossa on tosi vähän leluja mutta sitäkin enemmän opittavaa! Ei, sen olen päättänyt: jos olen Maila, minä jään tänne! Turha on kenenkään kurkkia tänne alas ja huutaa: ’Tule nyt takaisin ylös, kulta!’, sillä silloin minä vain katsahdan ylös ja sanon: ’Kuka minä sitten oikein olen? Kertokaapas ensin se, ja jos haluan olla se henkilö, tulen ylös. Jos taas en, jään tänne alas, kunnes olen joku toinen’ – mutta, hyvänen aika”, huudahti Liisa itkuun purskahtaen, ”minähän toivon, että joku *kurkistaisi* tänne

alas! Olen *lopen* väsynyt olemaan täällä aivan yksin!”

Sanottuaan tämän Liisa katsahti käteensä ja yllättyi huomattessaan, että hän oli sujauttanut siihen toisen kanin valkoisista hansikkaista. ”Miten minä *pystyin* tekemään sen?” hän kummasteli. ”Minä olen varmaan taas kutistunut.” Hän nousi, meni pöydän ääreen saadakseen siitä vertailukohteen ja huomasi olevansa nyt vain vähän yli puolen metrin pituinen. Ja hän kutistui koko ajan – pian hän tajusi, että kutistumisen syy oli viuhka jota hän piteli kädessään, ja viskasi sen pois juuri ennen kuin olisi lopullisesti kutistunut kokoon.

”Sepä oli täpärällä!” sanoi Liisa äkillisestä muutoksesta vähän pelästyneenä, mutta mielissään siitä että oli yhä olemassa. ”Ja nyt puutarhaan!” Hän juoksi takaisin pikkuovelle niin nopeasti kuin pääsi, mutta voi! Se oli taas kiinni, ja kultainen pikku avain nökötti lasipöydällä aivan niin kuin aiemminkin. ”Asiat ovat nyt huonommin kuin koskaan”, tytötöroukka mietti, ”sillä en vielä koskaan, en ikinä, ole ollut näin pieni! Ja kaikille vain tiedoksi, että se on tosi paha juttu – tosi, tosi paha!”

Näin sanoessaan hän liukastui, ja seuraavassa hetkessä pläsh! hän oli kaulaansa myöten suolavedessä. Ensin hänen mieleensä välähti, että hän oli tainnut pudota mereen – ”Siinä tapauksessa pääsisin takaisin junalla”, hän sanoi itseksensä. (Liisa oli ollut merenrannalla vain kerran elämänsä ai-

kana ja tullut siihen yleiseen johtopäätökseen, että menipä mihin tahansa rannikolle, siellä oli lapsia kaivelemassa puulusikalla hiekkaa, runsaasti uimakoppeja, sitten rivi vuokramökkejä ja niiden takana rautatieasema.) Pian hän kuitenkin oivalsi olevansa kyynellammikossa, jonka hän itse oli itkenyt ollessaan liki kolmimetrinen.

”Kunpa en olisi itkenyt niin paljon”, huudahti Liisa uiskenkellessään ja yrittäessään päästä kuivalle maalle. ”Onpa osuva rangaistus: hukun omiin kyyneliin! Se olisi taatusti kumma juttu! Toisaalta – kaikki on kummaa tänään.”

Juuri silloin Liisa kuuli, kuinka jokin loiski altaassa vähän kauempana, ja hän ui lähemmäs saadakseen selville mikä. Ensin hän luuli sitä mursuksi tai virtahevoksi mutta muistaessaan kuinka pieni hän juuri nyt oli tajusi, että se oli vain hiiri joka oli liukastunut ja molskahtanut lampeen samoin kuin hänkin.

”Onkohan mitään mieltä puhua tälle hiirelle?” mietti Liisa. ”Kaikki on täällä niin raiteiltaan, että se varmaankin

osaa puhua, ja oli miten oli, yrittänyttä ei laiteta.” Niinpä hän aloitti: ”Oi Hiiri, tiedätkö miten tästä altaasta pääsee pois? En jaksa enää uiskennellä tässä, oi Hiiri!” (Liisan mielestä tämän täytyi olla oikea tapa puhua hiirelle; hän ei ollut koskaan yrittänyt moista mutta muisti joskus nähneensä veljensä latinankirjassa luettelon: ”hiiri – hiirtä – hiiren – hiirelle – oi Hiiri!”) Hiiri katsoi häntä uteliaasti, ja hänestä näytti kuin se olisi vinkannut toisella pikku silmällään, mutta mitään se ei sanonut.

”Ehkä se on ulkomaalainen”, ajatteli Liisa. ”Uskallanpa väittää, että se on ranskalainen hiiri, joka on tullut Vilhelm Valloittajan muassa maahan.” (Vaikka Liisa tiesi yhtä sun toista historiasta, hänellä ei ollut kovin selvää käsitystä siitä, milloin mitäkin oli tapahtunut.) Niinpä hän aloitti uudestaan: ”Où est ma chatte?” Se oli ensimmäinen lause hänen ranskankirjassaan. Äkkiä Hiiri loikkasi vedestä ja vapisi kauttaaltaan pelosta. ”Voi anteeksi”, ehätti Liisa huudahtamaan pelätessään että oli tullut loukanneeksi eläinparan tunteita. ”Unohdin kokonaan, että teikäläiset eivät pidä kissoista!”

”Eivät pidä kissoista!” hiiri kimitti vimmoissaan. ”Pitäisitkö *itse* kissoista, jos olisit minä?”

”No, luultavasti en”, sanoi Liisa sovittelevasti. ”Älä ole vihainen. Oli miten oli, haluaisin esitellä sinulle kissani Tiinun. Uskon, että alkaisit pitää kissoista, jos vain saisit tavata

sen. Se on niin kultainen ja lempeä.” Liisa uiskenteli laiskasti lammessa ja jatkoi puolittain itsekseen: ”Ja se kellii niin ihanasti takan ääressä ja kehrää, nuolee tassujaan ja pesee naamaansa – ja se on niin ihanan pehmeä, että sitä on pakko aina helliä – ja hiirten pyydystämisessä se on aivan lyömätön – oi, anteeksi”, huudahti Liisa taas, sillä tällä kertaa Hiiren karvat nousivat kauttaaltaan pystyyn, ja Liisa oli varma, että se oli sydänjuuriaan myöten loukkaantunut. ”Meidän ei ole pakko puhua tästä aiheesta, jos et halua.”

”Vai meidän!” kirkui Hiiri ja vapisi hännänpäähän saakka. ”Ikään kuin *minä* ikinä puhuisin tuollaisesta aiheesta! Meidän suku ei ole koskaan voinut *sietää* kissoja, noita ilkeitä, alhaisia, moukkamaisia otuksia! Älä enää lausu sitä saanaa minun kuulteni!”

”En, en”, sanoi Liisa ja kiirehti vaihtamaan puheenaihetta. ”Pidätkö sinä – pi-pidätkö sinä koirista?” Hiiri ei vastannut, joten Liisa jatkoi innokkaasti: ”Meidän talon lähellä on ihana pieni koira, jonka haluaisin näyttää sinulle! Sellainen pieni kirkassilmäinen terrieri, jolla on hurjan pitkä, kihara ruskea karva! Ja se noutaa kaiken mikä heitetään ja istuu ja kerjää ruokaa ja kaikkea – en muista puoliakaan siitä mitä se osaa – yksi maanviljelijä nimittäin omistaa sen, ja hänen mukaansa siitä on tosi paljon hyötyä, se on kullanarvoinen! Hän sanoo, että se tekee selvän kaikista rotista, ja – voi luoja”, huudahti Liisa surkeana. ”Nyt pahoitin taas sen mielen!”

Hiiri nimittäin kauhoi pois päin niin lujaa kuin pystyi ja sai mennessään aikaan melkomoisen aallokon.

Liisa maanitteli sitä lempeästi: ”Hiiri-kulta! Jos tulet takaisin, niin ei puhuta enää kissoista eikä koiristakaan, kun et kerran pidä niistä!” Kun Hiiri kuuli tämän, se kääntyi ja ui hitaasti takaisin Liisan luo. Sen naama oli aivan kalpea (kiihtymyksestä, ajatteli Liisa), ja se sanoi hiljaisella, värisevällä äänellä: ”Mennään rantaan, niin kerron sinulle elämäntarinani, ja ehkä sitten ymmärrät miksi vihaan kissoja ja koiria.”

Oli jo aika lähteä, sillä lampi suorastaan kuhisi siihen pudonneita lintuja ja muita eläimiä: siellä oli ankka, drontti, papukaija ja kotkanpoika ja monia muita outoja otuksia. Sitten seurue ui Liisan johdolla rantaan. ♥

KOLMAS LUKU

Junttajuoksu ja mutkikas tarina

Rantautunut seurue oli todella kummallisen näköinen – linnuilla ryvettyneet höyhenet ja muilla eläimillä nahkaan liimautunut turkki – kaikki valuivat vettä, olivat äreitä ja tunsivat olonsa tukalaksi.

Ensimmäinen pulma tietenkin oli miten ne saisivat itsensä kuivaksi. Tästä neuvoteltiin, ja vähän ajan kuluttua Liisa huomasi jutustelewansa niin tuttavallisesti niiden kanssa kuin olisi tuntenut ne koko ikänsä. Liisa kävi jopa pitkän kiistan Papukaijan kanssa, joka alkoi yhtäkkiä murjottaa eikä suostunut sanomaan muuta kuin: ”Minä olen vanhempi kuin sinä ja tiedän siis kaiken paremmin.” Tätä Liisa puolestaan ei voinut niellä, koska ei tiennyt Papukaijan ikää, ja kun se kieltäytyi sitä ehdottomasti kertomasta, oltiin umpikujassa.

Viimein Hiiri, joka tuntui nauttivan jonkinlaista arvovaltaa muiden eläinten keskuudessa, sanoi kovalla äänellä: ”Istukaa, te kaikki, ja kuulkaa mitä sanon! *Minä* kuivaan teidät tuossa tuokiossa!” Kaikki istuutuivat heti laajaan rin-

kiin, jonka keskelle Hiiri asettui. Liisa katsoi sitä kärsimättömästi, sillä hänestä tuntui että hän saisi kaamean flunssan, ellei kuivuisi hyvin pian.

”Öhöm!” lausui Hiiri tärkeän näköisenä. ”Oletteko valmiina? Tämä on kuivinta mitä tiedän. Hiljaisuutta, pyydän! Vilhelm Valloittaja, jonka puolella paavi oli, sai pian alamaaisikseen englantilaiset, jotka janosivat johtajaa ja olivat tottuneet riistoon ja valloituksiin. Mercian ja Northumbrian jaarlit Edwin ja Morcar –”

”Yäk!” sanoi Papukaija, ja sitä puistatti.

”Anteeksi kuinka?” sanoi Hiiri kulmiaan rypistäen mutta hyvin kohteliaasti. ”Sanoitko jotain?”

”En minä”, sanoi Papukaija hätäisesti.

”Luulin ihan, että sanoit”, sanoi Hiiri. ”Jatkan. Edwin ja Morcar, Mercian ja Northumbrian jaarlit, asettuivat hänen puolelleen, ja jopa Stigand, Canterburyn arkkipiispa ja isänmaanystävä, katsoi parhaaksi ...”

”Katsoi mitä”, kysyi Ankka.

”Katsoi parhaaksi”, Hiiri vastasi melko äkeästi. ”Toki tiedät mitä ’paras’ tarkoittaa.”

”Tiedän kyllä aivan hyvin, mitä ’paras’ tarkoittaa, mutta yleensä kun *minä* katson jotakin”, sanoi Ankka, ”niin kyseessä on joko sammakko tai mato. Kysymys kuuluu: mitä arkkipiispa katsoi?”

Hiiri sivuutti tämän kysymyksen ja kiiruhti jatkamaan:

”... katsoi parhaaksi mennä Edgar Athelingin kera tarjoamaan Vilhelmille kruunua. Aluksi Vilhelm oli sopuisa. Mutta sitten julkeat normannit...’ Onko olo jo parempi, lapsi hyvä”, se kysyi kääntyen Liisan puoleen.

”Ei, yhtä märkä kuin ennenkin”, Liisa sanoi apeasti. ”Tämä ei tunnu nyt lainkaan auttavan.”

”Siinä tapauksessa”, Drontti sanoi juhlallisesti nousten seisomaan, ”ehdotan täten, että kokous keskeytetään ja lanseerataan viivytyksettä innovatiivisempi strategia...”

”Puhu niin kuin muutkin!” sanoi Kotkanpoika. ”Minä en ymmärrä puoliakaan noista pitkistä sanoista, ja mikä pahinta – en usko, että sinäkään ymmärrät!” Sitten Kotkanpoika painoi päänsä alas kätkeäkseen virneensä, ja muutama muu lintu tirsкуi kuuluvasti.

”Halusin vain sanoa”, sanoi Drontti loukkaantuneella äänellä, ”että paras kuivauskeino olisi junttajuoksu.”

”Mikä on junttajuoksu”, kysyi Liisa – ei oikeastaan siksi että olisi halunnut tietää, mutta Drontti piti pienen tauon ikään kuin vihjaistakseen, että *jonkun* pitäisi sanoa jotain, eikä kukaan muu tuntunut haluavan sanoa mitään.

”No, peijakas”, sanoi Drontti, ”parhaiten sen selittää *ryhtymällä* siihen.” (Ja koska ehkä haluat kokeilla sitä jonakin talvipäivänä itsekin, kerron miten se Drontin mukaan meni.)

Ensin Drontti piirsi kutakuinkin ympyränmuotoisen

kilparadan ("sen tarkalla muodolla ei ole niin väliä", se sanoi), ja sen jälkeen seurue sijoitettiin sinne tänne radalla. Ei sanottu "paikoillanne, valmiit, hep", vaan kaikki alkoivat juosta milloin mielivät ja lopettivat kuka milloinkin, joten ei

ollut kovin helppo sanoa koska kisa oli ohitse. Kun ne olivat juosseet puolisen tuntia eivätkä olleet enää märkiä, Drontti kuitenkin yhtäkkiä kiljaisi: ”Juoksu päättyy!” Kaikki kerääntyivät läähättäen sen ympärille ja kyselivät: ”No, kuka voitti?”

Vastausta Drontin oli pohdittava pitkään, ja se istui kauan sormi otsalla (se on asento, jossa nerot yleensä esiin-tyvät kuvissa). Muut odottivat hiljaa. Viimein Drontti sa-noi: ”*Jokainen voitti, ja kaikkien on saatava palkinto.*”

”Mutta kuka on sitten palkintojenjakaja”, muut kysyi-vät kuorossa.

”No, *tyttö tietenkä*”, sanoi Drontti ja osoitti sormellaan Liisaa, ja muu seurue kerääntyi hänen ympärilleen huutaen yhteen ääneen: ”Palkintoja! Palkintoja!”

Liisalla ei ollut aavistustakaan mitä tehdä, ja epätoi-voissaan hän pisti käden taskuunsa ja veti esiin pussillisen hedelmäkaramelleja (onneksi suolavesi ei ollut päässyt va-lumaan sinne) ja tarjoili niitä palkinnoksi. Niitä riitti täs-mälleen yksi pyöreä karamelli kullekin.

”Mutta eikö tytönkin pitäisi saada jokin palkinto”, ky-syi Hiiri.

”Totta kai”, Drontti vastasi haudanvakavasti. ”Mitä muuta sinulla on taskussa?” se jatkoi kääntyen Liisaan päin.

”Vain sormustin”, huokaisi Liisa.

”Ojentaisitko sen minulle”, pyysi Drontti.

Niin kaikki kerääntyivät taas Liisan ympärille, ja Drontti antoi hänelle sormustimen sanoen juhlallisesti: ”Pyydämme nöyrimmästi teitä ottamaan vastaan tämän tyy-likkään sormustimen”, ja kun se oli saanut lyhyen puheen-

sa päätökseen, kaikki hurrasivat.

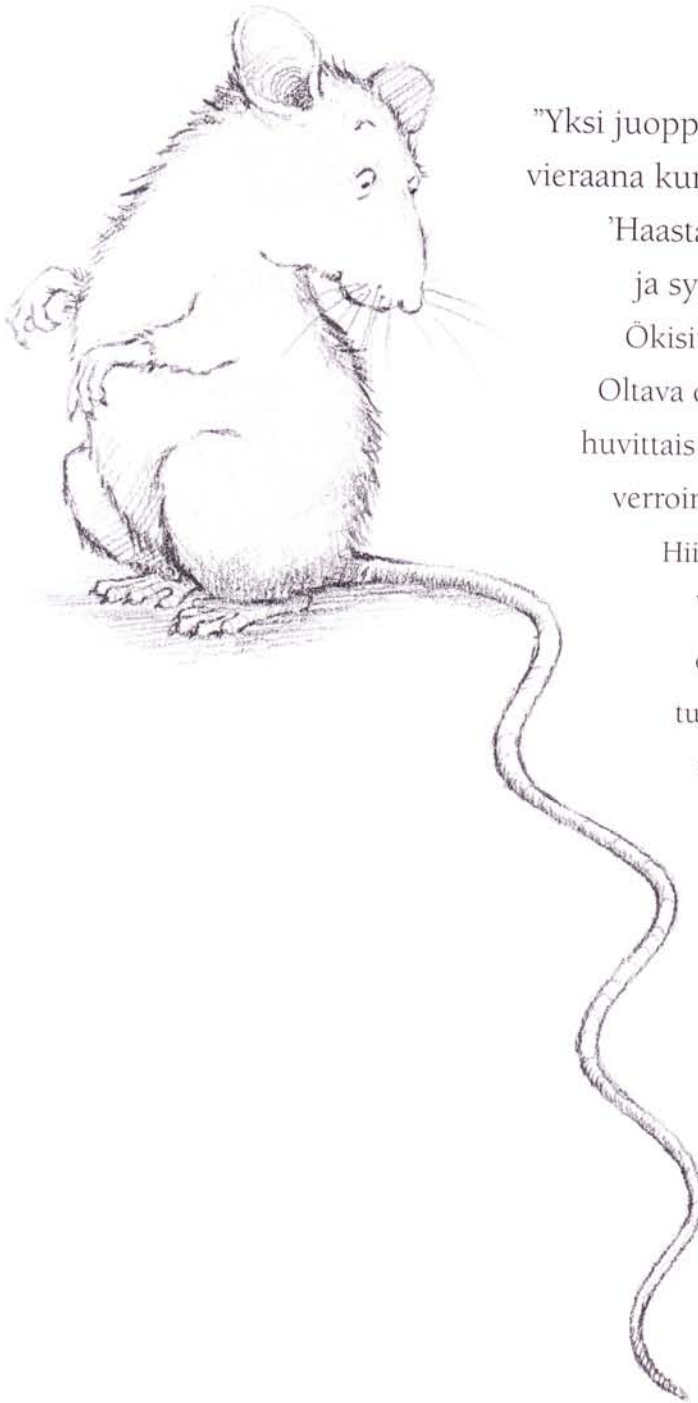
Liisa piti tätä näytelmää järjettömänä, mutta muut näyttivät niin totisilta, ettei hän kehdannut nauraa. Koska hän ei myöskään keksinyt mitään sanottavaa, hän vain pokkasi, otti sormustimen ja yritti näyttää niin juhlalliselta kuin vain pystyi.

Seuraavana ohjelmanumerona oli hedelmäkaramellien syöminen. Se aiheutti jonkin verran meteliä ja hämminkiä, sillä isommat linnut valittivat, ettei karamelli ehtinyt maistua milteään, ja pienemmät linnut taas olivat tukehtua siihen ja niitä täytyi läimiä selkään. Viimein kaikki oli kuitenkin ohi, ja ne istuutuivat jälleen rinkiin ja pyysivät Hiirtä kertomaan jotakin.

”Sinähän lupasit kertoa minulle elämäntarinasi”, sanoi Liisa, ”josta myös selviää miksi vihaat – K:ta ja K:ta”, hän lisäsi kuiskaten ja puolittain peläten, että Hiiri ottaisi taas nokkiinsa.

”Tiedä häntä, se on pitkä ja surullinen!” sanoi Hiiri ja kääntyi huokaisten Liisan puoleen.

”Häntäsi on varmasti pitkä”, sanoi Liisa ja käänsi ihmetellen katseensa Hiiren häntään, ”mutta miksi sanot sitä surulliseksi?” Edes hiiren puhuessa häntä ei lakannut häntä hämmästyttämästä, joten hänelle muodostui tarinasta suunnilleen tällainen kuva:

"Yksi juoppo sanoi kerran
vieraana kun hiiriherran:

'Haastan sinut oikeussaliin
ja syytän siellä sinua. –
Ökisitkö: 'mutta, mutta...?'
Oltava on oikeutta! Sepä
huvittais sinua ja kaksin
verroin minua!'

Hiiri vastas tällä lailla:

'Ohhoh, onhan
oikeus vailla raatia ja
tuomareita ajan hukkaa
suorastaan.'

'Minä olen
tuomari',
vastas
vanha
juomari.

'Olen
myöskin
valamies
ja tuomin
sinut
kuolemaan.'"

”Sinä et kuuntele!” sanoi Hiiri Liisalle ankarasti.

”Mitä mietit?”

”Anteeksi”, sanoi Liisa nöyrästi, ”olit päässyt viidenteen mutkaan asti, vai mitä?”

”Enkä!” kivahti Hiiri vihaisesti.

”Kenkä!” huudahti Liisa aina valmiina auttamaan ja katsoi innokkaasti ympärilleen.

”Autanko sinua panemaan sen jalkaan?”

”Minä en rupea mihinkään sellaiseen”, sanoi Hiiri, nousi ja lähti kävelemään pois. ”Loukkaat minua puhumalla tuollaista hölynpölyä!”

”Ei ollut tarkoitus”, Liisa-parka puolustautui. ”Mutta kylläpä sinä loukkaannut helposti.”

Hiiri vain murahti vastaukseksi.

”Ihan totta, tule takaisin ja kerro tarina loppuun”, Liisa huusi sen perään. Ja muut yhtyivät kuoroon: ”Kerro!” Mutta Hiiri vain pudisti kärsimättömästi päätään ja joudutti tahtiaan.

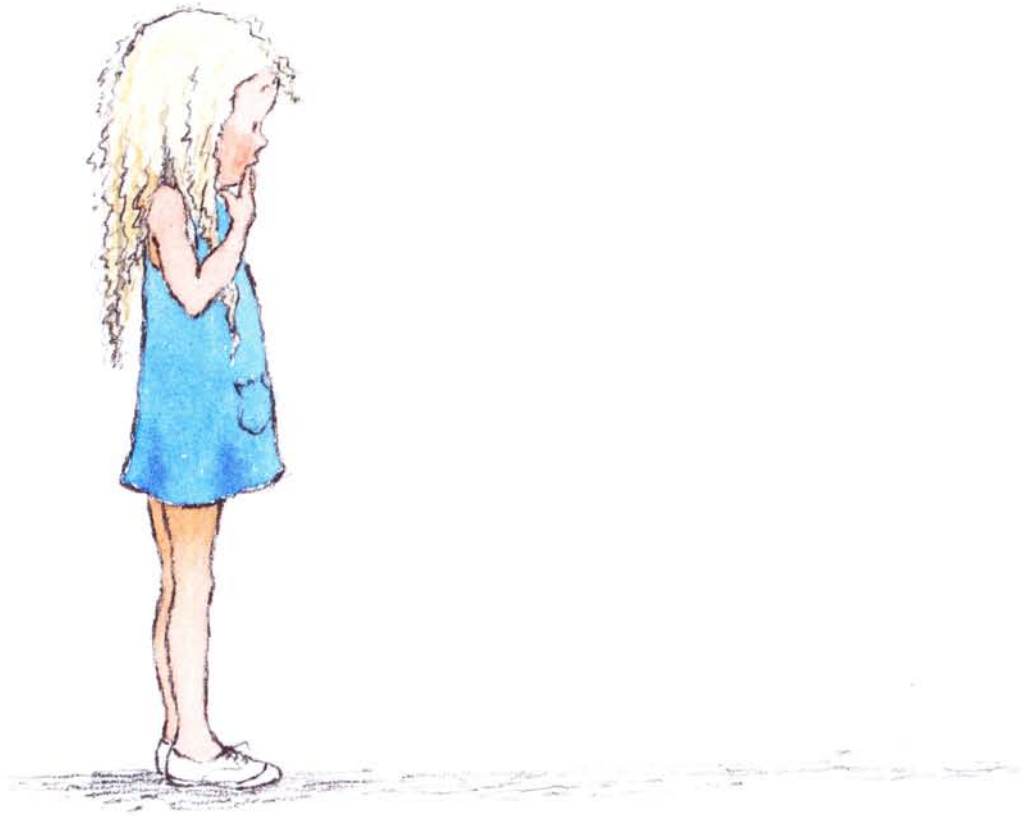
”Olipa sääli, ettei se suostunut jäämään”, huokaisi Papukaija heti kun Hiiri oli hävinnyt näkyvistä. Ja vanha Taskurapu käytti tilaisuutta hyväkseen sanoakseen tyttärelleen: ”No niin, muruseni! Olkoon tämä opiksi *sinulle*, ettei koskaan pidä menettää malttiaan!” ”Kita kiinni, äiti”, kiivahti tytär. ”Sinä saisit kapakalankin kihisemään raivosta!”

”Toivoisinpa, että meidän Tiinu olisi täällä!” lausahti Liisa kohdistamatta sanojaan varsinaisesti kenellekään. ”Se hakisi Hiiren äkkiä takaisin!”

”Ja kuka on tämä Tiinu, jos suinkin rohkenen kysyä”, tiedusteli Papukaija.

Liisa vastasi innoissaan, sillä hän kertoili mielellään lemmikistään. ”Tiinu on meidän kissa. Ja ette osaa edes kuvitella, miten ehdoton pakkaus se on pyydystämään hiiriä! Ja huh, näkisittepä sen jahtaamassa lintuja! Kun se näkee pikkulinnun, se hotkaisee sen siinä silmänräpäyksessä!”

Tämä puhe järkytti silminnähden koko seuruetta. Muutama lintu kiirehti heti pois. Vanha Harakka alkoi hä-

dissään kietoa vällyjä ylleen ja huomautti: ”Minun on nyt todellakin lähdettävä kotiin, yöilma ei sovi kurkulleni!” Kanarialintu taas huudahti ääni väristen poikasilleen: ”No niin, kullannuput, nyt yöpuulle!” Vähitellen kaikki lähtivät erilaisiin verukkeisiin vedoten, ja Liisa jäi yksin.

”Kunpa en olisi maininnut Tiinua!” hän mielti apeana. ”Kukaan täällä ei tunnu pitävän siitä, ja kuitenkin se on taatusti maailman paras kissa. Voi, Tiinu-kulta, näenköhän sinua enää!” Ja sitten Liisa-riepu alkoi taas itkeä, sillä hä-

nestä tuntui hyvin yksinäiseltä ja surkealta. Vähän ajan kulluttua hän kuitenkin kuuli kauempaa taas tepsuttelua ja nosti innoissaan katseensa toivoen, että Hiiri olisi muuttanut mielensä ja tulisi kertomaan tarinansa loppuun. ◆

NELJÄS LUKU

Kani pistää Villen asialle

Tulija olikin Valkea kani, joka tulla touhotti takaisin ja katseli etsivästi ympärilleen ikään kuin olisi kadottanut jotakin. ”Kreivitär! Kreivitär! Kautta kápälieni! Kautta turkkini pippurin! Hän teloituttaa minut – niin totta kuin kuin näädat ovat näätiä! Mihin ihmeessä olen voinut tiputtaa ne!” Samassa Liisa arvasi, että kani etsi viuhkaansa ja valkoista silkkihansikasparia, ja hänkin alkoi kiltisti etsiä niitä, mutta niitä ei näkynyt missään – kaikki tuntui taas muuttuneen toisennäköiseksi sitten lammikossa uiskentelun, ja suuri sali lasipöytineen ja pikkuovineen oli kadonnut jäljettömiin.

Pian kani huomasi etsiskelevän Liisan ja huudahti hänelle vihaisesti: ”Kas Miia-Liina, mitä sinä täällä teet? Mars kotiin siitä! Hae minulle pari valkoisia silkkihansikkaita ynnä viuhka! Kipin kapin nyt!” Ja Liisa pelästyi niin pa-

hoin, että lähti oitis juoksemaan kanin osoittamaan suuntaan yrittämättä oikaista sen erehdystä.

”Se luuli minua piikseen”, Liisa mumisi juostessaan. ”Kyllä se yllättyy kun saa tietää kuka minä olen! Mutta minun on parasta toimittaa sille hansikkaat ja viuhka – niin, jos nyt enää löydän niitä.” Samassa hän saapui so-

man pikku talon luo, jonka ovesa oli hohtava messinkikilpi. Siihen oli kaiverrettu ”V. KANI”. Liisa astui koputtamatta sisään, sillä hän pelkäsi tapaavansa oikean Miia-Liinan ja joutuvansa käännytetyksi talosta ennen kuin löytäisi hansikkaat ja viuhkan.

”Kyllä tuntuu oudolta”, Liisa sanoi itsekseen, ”juosta nyt kanin asioilla! Seuraavaksi minut varmaan pestaa Tiinu!” Ja hän alkoi kuvitella mitä siitä seuraisi: ”Liisa-neiti! Tulepas tänne, kohta lähdetään kävelyille!’ Tulen heti, lastenhoitaja! Mutta minun täytyy vahtia tätä koloa siihen asti kunnes Tiinu palaa, ettei hiiri pääse karkaamaan.’ Paitsi etten usko”, jatkoi Liisa, ”että ne antaisivat Tiinun jäädä taloon, jos se alkaisi tuolla tavalla komennella ihmisiä!”

Sitten hän tuli pieneen siistiin huoneeseen, jossa oli pöytä ikkunan edessä ja pöydän päällä (aivan niin kuin hän oli toivonut) viuhka ja muutama pari pieniä valkoisia silkkihansikkaita. Hän otti viuhkan ja yhden hansikasparrin ja oli lähdössä huoneesta, kun hänen silmänsä osuivat peilin vieressä pieneen pulloon. Siinä ei tällä kertaa ollut lappua, jossa olisi lukenut ”JUO MINUT”, mutta siitä huolimatta hän kiersi korkin auki ja kohotti pullon huulilleen. ”Tiedän, että aina kun syön tai juon täällä, tapahtuu *jotain* mielenkiintoista”, hän sanoi itsekseen, ”joten katsotaan mitä tämä pullollinen saa aikaan. Toivoisin, että se muuttaisi minut taas isoksi, sillä olen aika kyllästynyt olemaan näin pikkuinen!”

Niin tosiaan kävi, ja paljon nopeammin kuin Liisa osasi odottaa: ennen kuin hän oli juonut puoliakaan, hän huomasi päänsä likistyvän kattoa vasten ja hänen täytyi kumartua, ettei niska olisi murtunut. Hän pani pullon kii-reesti takaisin ja sanoi itselleen: ”Tämä riittää – toivottavasti en kasva enää. En tällaisenaakaan mahdu ulos ovesta – voi, kunpa en olisi juonut niin paljon!”

Mutta oli liian myöhäistä toivoa sitä! Liisa kasvoi kasvamistaan, ja pian hänen oli pakko laskeutua kontalleen. Eikä kestänyt kauan, kun edes kontallaan ei enää mahtunut, joten hän kokeili auttaisiko että menisi makuulle, nojaisi toisella kyynänpäällä ovea vasten ja kietois toisen kä-

tensä pään ympärille. Mutta hän kasvoi yhä vaan, ja viimeisenä keinona hän pisti toisen kätensä ulos ikkunasta ja toisen jalan takkaan ja lausahti: ”Enempää en voi enää tehdä. *Miten* minulle oikein käy?”

Liisan onneksi pieni taikapullo oli nyt menettänyt tehonsa eikä hän kasvanut enää, mutta yhä oli hyvin tunkalaa, ja koska ulospääsyt mahdollisuutta ei näyttänyt olevan, ei ihme että Liisa oli onneton.

”Kotona oli paljon mukavampaa”, Liisa-parka ajatteli. ”Siellä en sentään kasvanut ja kutistunut vuorotellen eivätkä minua määrälliset kaiken maailman hiiret ja kanit. Melkein toivon, etten olisi mennyt siihen kaninkoloon – mutta silti – silti – onhan tällainen elämä aika jännää! Mitä *ihmettä* minulle on oikein tapahtunut! Kuvittelin aina ennen kun luin satuja, ettei sellaisia asioita koskaan oikeasti tapahdu, ja tässä minä nyt olen, keskellä satua! Minusta pitäisi kirjoittaa kirja, totta totisesti! Ja kirjoitankin, kunhan kasvan isoksi – mutta minähän olen jo iso”, hän lisäsi murheen murtamana. ”Ainakaan *täällä* en enää mahdu kasvamaan senttiäkään.”

”Mutta siinä tapauksessa”, Liisa ajatteli, ”vanhenenko *koskaan*? Se olisi tavallaan lohdullista – ei ikinä vanhaksi akaksi – mutta sitten olisi aina läksyjä päntättävänä! Huh, *siitä* en pitäisi!”

”Voi sinua hupsua Liisaa”, hän vastasi itselleen. ”Kuin-

ka täällä läksyjä voi tehdä? Täällä on hädin tuskin tilaa *sinulle*, saati sitten koulukirjoille!”

Ja näin hän jatkoi, puolusti vuoroin toista ja vuoroin toista kantaa ja sai loppujen lopuksi aikaan melkoisen keskustelun; mutta muutaman minuutin kuluttua hän lopetti kuullessaan ulkoa ääntä.

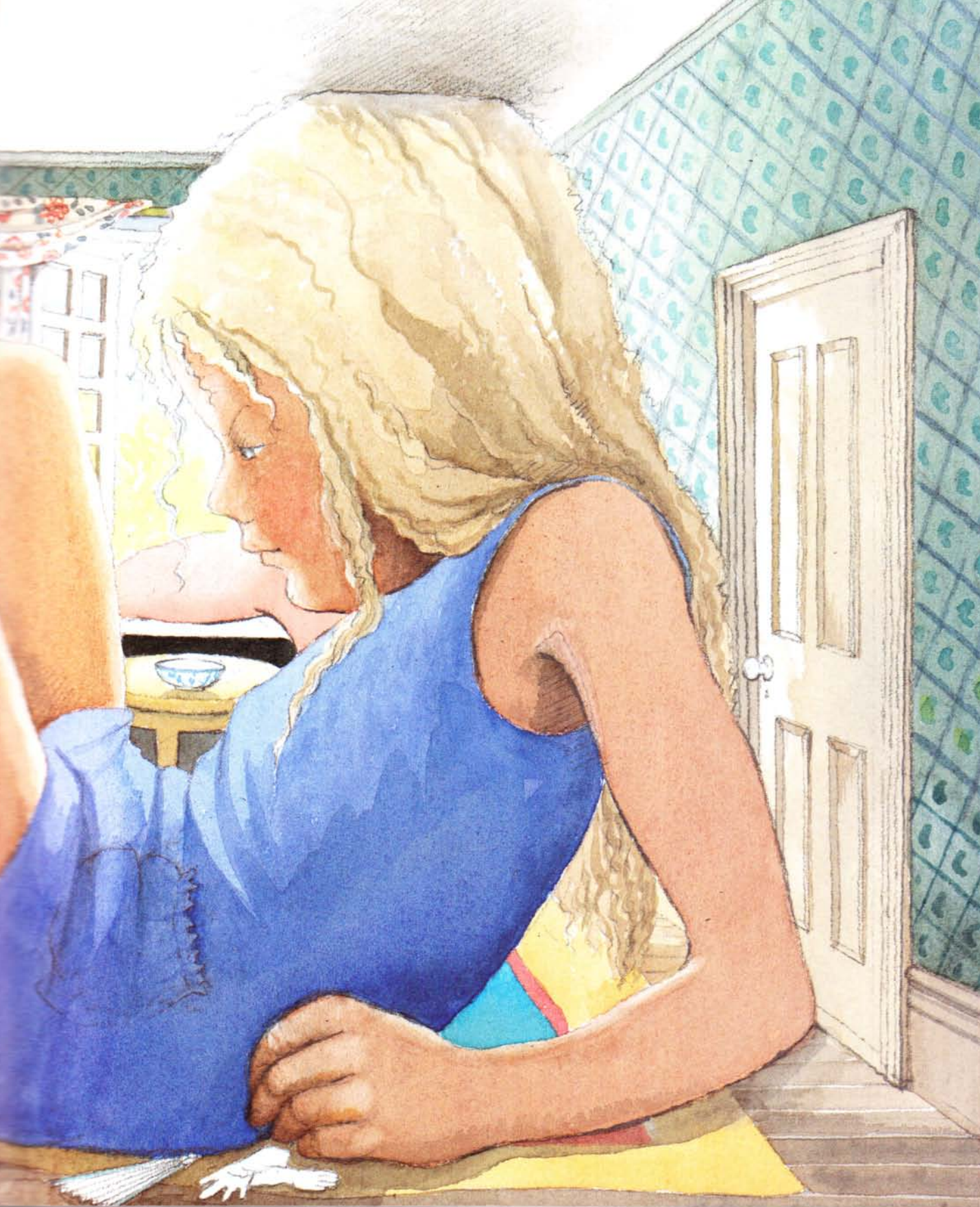
”Miia-Liina! Miia-Liina!” sanoi ääni. ”Hae heti hansikkaat!” Sen jälkeen portaista kuului tepsuttelua. Liisa tiesi, että kani oli tullut etsimään häntä, ja hän vapisi niin että koko talo tärähteli. Hän ei muistanut olevansa nyt noin tuhat kertaa kania suurempi, joten hänellä ei olisi ollut mitään syytä pelätä sitä.

Kani tuli ovelle ja koetti avata sitä, mutta koska ovi aukeni sisäänpäin ja Liisan kyynänpää painoi sitä tiukasti, se ei onnistunut. Liisa kuuli kanin mutisevan itsekseen: ”Siinä tapauksessa kierrän talon toiselle puolelle ja menen ikkunasta sisään.”

”*Sitä* et kyllä tee!” ajatteli Liisa, ja kun hän vähän aikaa odotettuaan kuvitteli kuulevansa kanin ikkunan alla, hän ojensi nopeasti kätensä ja kouraisi ilmaa. Liisa ei saanut mitään kiinni mutta kuuli vienon kirkkaisun, tömähdyksen ja rikkoutuvan lasin kilinää, mistä hän päätteli että kani oli mahdollisesti kaatunut kurkkulavan tai sen tapäisen päälle.

Seuraavaksi kuului kanin vihainen ääni: ”Petteri! Pet-

teri! Missä olet?” Ja sitten kuului ääni, jota Liisa ei ollut aiemmin kuullut: ”Tää-lähän mä, isäntä! Omenoita etsimäs-sä.”

”Vai omenoita etsimässä!” ärähti kani. ”Hoi, tule auttamaan minut pois *täältä!*” (Lisää rikkoutuvan lasin kilinää.)

”Sanohan, Petteri, mikä tuo tuolla ikkunassa oikein on?”

”No, mutta isäntä, sehän on jonkun räpylä!” (Tämä oli sen tapa sanoa ”käsi”.)

”Vai käsi? Senkin aasi! Että tuonkokoinen käsi? Sehän täyttää koko ikkunan!”

”Niinpä näkyy, mutta silti se on räpylä.”

”Oli miten oli, sillä ei ole mitään asiaa täällä. Mene ottamaan se pois!”

Seurasi pitkä hiljaisuus, ja Liisa kuuli vain silloin tällöin kuiskauksia, kuten ”Toki, isäntä, mutten pidä siitä, en yhtään, en yhtään!” ”Tee niin kuin sanon, senkin pelkuri!” Lopulta Liisa ojensi taas kätensä ja kouraisi uudelleen ilmaa. Tällä kertaa kuului *kaksi* kirkkaisua ja lisää rikkoutuvan lasin kilinää. ”Onpa siellä monta kurkkulavaa!” Liisa mietti. ”Mitähän ne tekevät seuraavaksi? Jos ne vetävät minut ulos ikkunasta, niin sitä parempi – voi kunpa ne *pystyisivät* siihen! Sen tiedän, että *minä* en halua jäädä tänne enää sekunniksikaan!”

Hän odotti jonkin aikaa kuulematta mitään. Viimein kuului pienten rattaiden räminää ja kiivasta puheensorinaa. Sanat hän tulkitsi näin: ”Missä toiset tikkaat ovat? – Miten niin, yhdethän minun piti tuoda. Toiset on Villellä. – Ville, haepas ne tänne! – Tässä, paa ne tätä nurkkaa vasten. – Ei kun sido ne ensin yhteen, ei ne ulotu vielä puoli-väliinkään. – Oho, no, kyllä ne välttää, älä nipota. – Hei, Ville, ota tästä köydestä kiinni. – Kestääköhän katto? – Varo tota irtonaista kattotiiltä. – Voi ei, se putoaa! Päät alas!” (kova rysäys) ”No, kukas tuon teki? – Kai se oli Ville. – Kuka tonne savupiippuun sitten menee? – En ainakaan *mä*! *Sä* saat mennä! – *En* mee! – Ville saa mennä. – Hei, Ville! Isäntä sanoo, että sun täytyy mennä savupiippuun!”

”Voi ei! Ville siis pakotetaan tulemaan tänne savupiipun kautta”, sanoi Liisa itsekseen. ”Kylläpäs Villeä nyt hyppytetään! Enpä haluaisi mistään hinnasta olla Villen pöksyissä. Takka on kyllä ahdas, mutta *luulisin* pystyväni potkaisemaan vähän!”

Liisa veti savupiipussa olevan jalkansa niin alas kuin pystyi ja odotti kunnes kuuli, kuinka jokin pieni elukka (hänellä ei ollut aavistustakaan mikä) rapisteli vaivalloisesti savupiipussa aivan hänen yläpuolelleen. Sitten hän mutisi itsekseen: ”Tässä sinulle, Ville!” ja potkaisu kipakasti ja odotti mitä tuleman piti.

Ensimmäiseksi hän kuuli joukkion huutavan kuorossa: ”Siellä Ville menee!” ja sitten kanin sanovan: ”Te siellä aidan vieressä, napatkaa se!” Seurasi hiljaisuus ja sitten uusi äänten sekamelska: ”Tue sen päätä! – Konjakkia ja sassiin! – Älkää tukehduuttako sitä. – Miltäs tuntui, vanha veikko? Mitä oikein tapahtui? Anna kuulua!”

Vihdoin kuului heikko, väpäjävä ääni: (”Se on Ville”, ajatteli Liisa.) ”No, enpä tiedä. – Ei enempää, kiitti vaan; kaikki on okei – mutta oon aivan liian pyörällä päästä kertoakseni teille mitään – tajusin vain että joku tulee mua kohti kuin vieteriukko ja mä sinkoon ilmaan kuin avaruusraketti!”

”Niinpä teit, vanha veikko!” sanoivat muut.

”Tuikataan talo tuleen!” kanin ääni sanoi, ja Liisa huu-

si niin kovaa kuin pystyi: ”Jos sen teette, lähetän Tiinun kimppuunne!”

Välittömästi tuli hiirenhiljaista, ja Liisa ajatteli: ”Mitähän ne tekevät seuraavaksi? Jos niillä olisi yhtään järkeä, ne ottaisivat katon pois.” Parin minuutin kuluttua ne alkoivat taas liikusella, ja Liisa kuuli kanin sanovan: ”Alkajaisiksi riittää varmaan kärryllinen.”

”Kärryllinen *mitä?*” mietti Liisa. Sitä hänen ei tarvinnut aprikoida kauan, sillä seuraavassa hetkessä ikkunaan ropisi pikkukivien sade ja jokunen osui hänen kasvoihinsa. ”Tästä teen kyllä lopun”, hän mutisi itsekseen ja kiljaisi: ”Älkää tehkö tuota uudestaan!” Seurasi uusi hiirenhiljaisuus.

Liisa pani yllätyksekseen merkille, että lattialle pudotuaan kivet alkoivat muuttua pieniksi kakuiksi, ja hänellä välähti: ”Jos syön yhden noista kakuista, niin kokoni varmasti taas muuttuu. Ja koska en enää pysty kasvamaan suuremmaksi, niin kai väkisinkin pienenen.”

Liisa siis nielaisi yhden kakuista ja huomasi ilokseen alkavansa oitis kutistua. Heti kun hän oli riittävän pieni mahtuakseen ovesta, hän juoksi ulos talosta ja näki aikamoisen sakin pikkueläimiä ja lintuja ulkona odottamassa. Keskellä oli Ville, onneton liskoparka, ja kaksi marsua piteli sitä ja juotti sille jotakin pullosta. Heti kun Liisa ilmestyi näkyviin, kaikki säntäsivät hänen luokseen, mutta

hän juoksi pakoon niin lujaa kuin pääsi ja huomasi pian olevansa turvassa tiheän metsän keskellä.

”Ensimmäiseksi minun täytyy kasvaa omaan kokooni”, Liisa pohti vaellellessaan metsässä. ”Ja toiseksi täytyy löytää takaisin siihen ihanaan puutarhaan. Se lienee viisainta.”

Suunnitelma epäilemättä kuulosti suurenmoiselta, suorastaan nerokkaan yksinkertaiselta. Ainoa vaikeus oli, että hänellä ei ollut harmainta aavistusta miten toteuttaa se. Hän tähyili vimmatusti puiden lomaan, kunnes aivan hänen päänsä yläpuolelta kantautuva pieni terävä haukahuus sai hänet katsahtamaan ylös.

Valtava koiranpentu katsoi Liisaa ylhäältä suurilla pyöreillä silmillään ja ojensi arasti toisen tassunsa häntä kohti. ”Voi sinua ressuccaa!” Liisa tyyntytteli sitä ja yritti viheltää sille, mutta ajatuskin siitä, että koira saattaisi olla nälkäinen, kauhistutti häntä suunnattomasti, sillä siinä tapauksessa se mitä todennäköisimmin söisi hänet suuhunsa kaikesta tyyntytystä huolimatta.

Ymmärtämättä oikeastaan itsekään mitä teki Liisa noukki maasta pienen kepin ja ojensi sen kohti pentua. Tämä sai pennun hypähtämään ilmaan yhtäaikaan kaikilla jaloillaan. Se haukahti ilosta, ryntäsi keppeä päin ja oli reuttutelevinaan sitä. Jottei olisi jäänyt pennun alle, Liisa liivahti suuren ohdakkeen taakse, mutta heti kun hän il-

KANI PISTÄÄ VILLEN ASIALLE

mestyi toiselta puolelta esiin, koira ryntäsi keppiä kohti ja säntäili pää kolmantena jalkana janoten päästä sen kimp- puun. Liisan mieleen tuli, että oli aivan kuin olisi leikki- nyt kuormahevosen kanssa ja pelännyt minä hetkenä hy- väänsä talloutuvansa sen kavioihin, ja hän juoksikin uu-

destaan ohdakkeen ympäri, jolloin pentu alkoi hyökkäillä keppiä kohti: se juoksi hyvin lyhyen matkaa kerrallaan eteenpäin ja pitkän matkaa taaksepäin ja haukkui koko ajan käheästi, kunnes se lopulta istahti hyvän matkan päähän läähättäen ja kieli kidasta ulos roikkuen suuret silmät puoliummessa.

Liisa käytti tilaisuutta hyväkseen ja pinkaisi pakoon ja juoksi kunnes oli lopen uupunut ja pennun haukunta kuului enää vaimeana.

”Olipa se kaikesta huolimatta ihana pikku koiranpentu!” sanoi Liisa nojautuessaan leinikkiä vasten lepäämään ja leyhytellessään itseään yhdellä sen lehdistä. ”Olisi ollut hauskaa opettaa sille temppuja, jos – jos vain olisin ollut oikeaa kokoa! Laupias taivas! Melkein unohdin, että minun täytyy taas kasvaa suureksi. Katsotaanpas – *miten* se järjestyy? Täytyy kai syödä tai juoda jotain, mutta ratkaiseva kysymys kuuluu: *Mitä?*”

Ratkaiseva kysymys oli nimenomaan, mitä. Liisa näki ympärillään kukkia ja ruohonkorsia, mutta ei mitään mikä olisi näyttänyt tarkoitukseen sopivalta syötävältä tai juotavalta. Hänen lähellään kasvoi iso, melkein hänen korkuisensa sieni, ja vilkaistuaan sen alle ja molemmille sivuille ja taakse hän tajusi että voisi aivan yhtä hyvin katsoa mitä sen päällä oli.

Hän ojentautui varpaisilleen, kurkisti sienen lakin

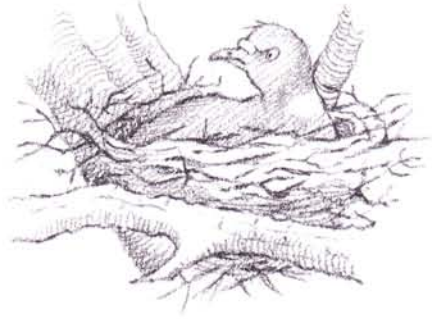
KANI PISTÄÄ VILLEN ASIALLE

reunan yli ja huomasi tuijottavansa silmästä silmään isoa sinistä toukkaa, joka istui sienen päällä kädet puuskassa ja poltti pitkää vesipiippua välittämättä vähääkään Liisasta tai mistään muustakaan. ♣

VIIDES LUKU

Toukka antaa neuvoja

Jonkin aikaa Toukka ja Liisa tuijottivat toisiaan hiljaisuuden vallitessa: viimein Toukka otti vesipiipun suustaan ja puhutteli Liisaa raukealla ja uneliaalla äänellään.

”Kukas sinä olet”, kysyi Toukka.

Se ei ollut kovinkaan rohkaiseva keskustelunavaus. Arastellen Liisa vastasi: ”Tu-tuskin tiedän itsekään juuri nyt – toki tiedän kuka *olin*, kun nousin tänä aamuna, mutta luulenpa muuttuneeni jo monta kertaa joksikuksi muuksi sen jälkeen.”

”Mitä sinä tuolla tarkoitat”, kysyi Toukka tylästi. ”Sano suoraan!”

”En taida osata sanoa sitä *suoraan*”, sanoi Liisa, ”koska tänään kaikki on mennyt vähän vinoon, ymmärrät varmaan?”

”En ymmärrä”, sanoi Toukka.

”Valitettavasti en osaa sanoa sitä sen selvemmin”, Liisa vastasi hyvin kohteliaasti, ”lähinnä siksi, etten ymmärrä sitä oikein itsekään, ja on hyvin hämmentävää olla niin moneen kokoinen yhden päivän aikana.”

”Ei minusta”, sanoi Toukka.

”No, ehkä sinä et ole kokenut sitä vielä”, sanoi Liisa, ”mutta kunhan muutut koteloksi – ja niin tapahtuu vielä joku päivä – ja sen jälkeen perhoseksi, niin luulisi sen jo tuntuvan hiukan kummalliselta, vai mitä?”

”Ei hiukkaakaan”, vastasi Toukka.

”No, ehkä se ei tunnu *sinusta* siltä”, sanoi Liisa, ”mutta ainakin tiedän, että *minusta* se tuntuisi kummalliselta!”

”Sinusta!” tuhahti Toukka halveksivasti. ”Kuka *sinä* olet?”

Ja näin palattiin taas keskustelun alkupisteeseen. Liisaa vähän ärsytti Toukan tapa antaa *hyvin* lyhyitä vastauksia, ja hän suoristi ryhtinsä ja sanoi tuimasti: ”Minusta sinun pitäisi ensin kertoa minulle kuka *sinä* olet.”

”Miksi”, kysyi Toukka.

Kiperä kysymys sekin, ja koska Liisalle ei juolahtanut mieleen yhtään hyvää syytä ja Toukka tuntui lisäksi olevan *perin* töykeällä tuulella, Liisa kääntyi kannoillaan ja lähti.

”Tule takaisin”, Toukka huusi hänen peräänsä. ”Minulla on tärkeää asiaa!”

Se kuulosti kiistatta jo lupaavammalta. Liisa kääntyi ja tuli takaisin.

”Olet liian malttamaton”, sanoi Toukka.

”Siinäkö kaikki?” sanoi Liisa yrittäen parhaansa mukaan niellä kiukkunsa.

”Ei”, sanoi Toukka.

Liisa päätti jäädä vielä hetkeksi odottamaan – eihän hänellä ollut muutakaan tekemistä, ja ehkä Toukka lopulta kertoisi hänelle jotakin kuulemisen arvoista. Vähän aikaa kului Toukan vain pössytellessä piippuaan, mutta viimein se oikaisi käsivartensa, otti vesipiipun taas suustaan ja sanoi: ”Sinä siis uskot muuttuneesi?”

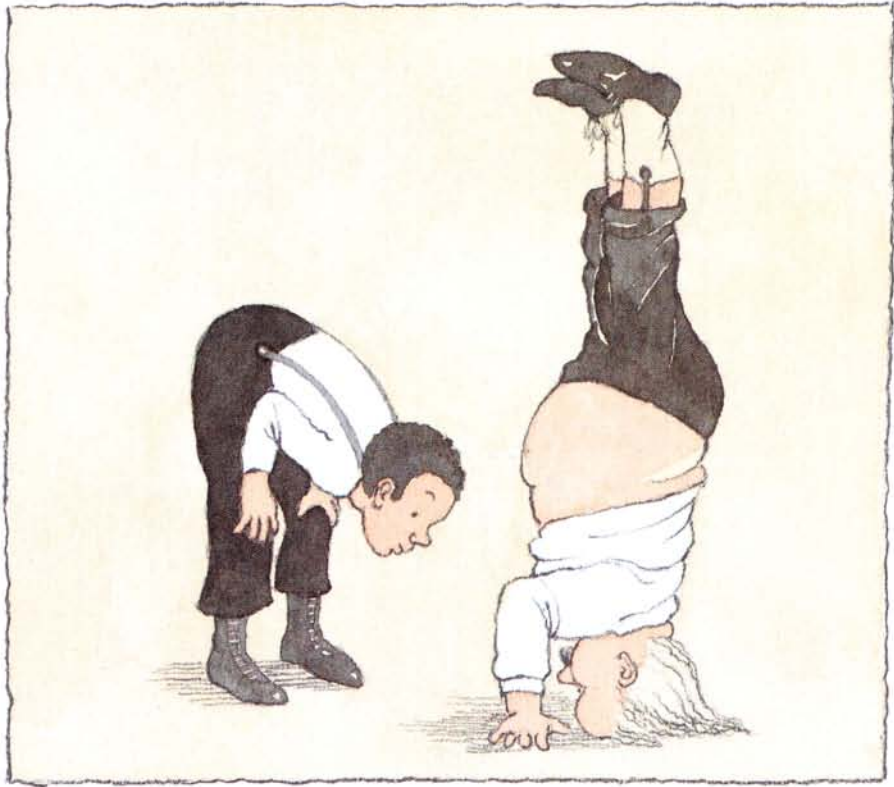
”Ainakin pelkään muuttuneeni”, sanoi Liisa. ”En enää muista asioita yhtä hyvin kuin ennen – enkä pysy samankokoisena kymmentä minuuttia kauempaa!”

”Mitä sinä et muista?” sanoi Toukka.

”No, yritin sanoa ’Kuinka voikaan muurahaisen...’, mutta se ei mennyt yhtään niin kuin piti”, Liisa vastasi apeasti.

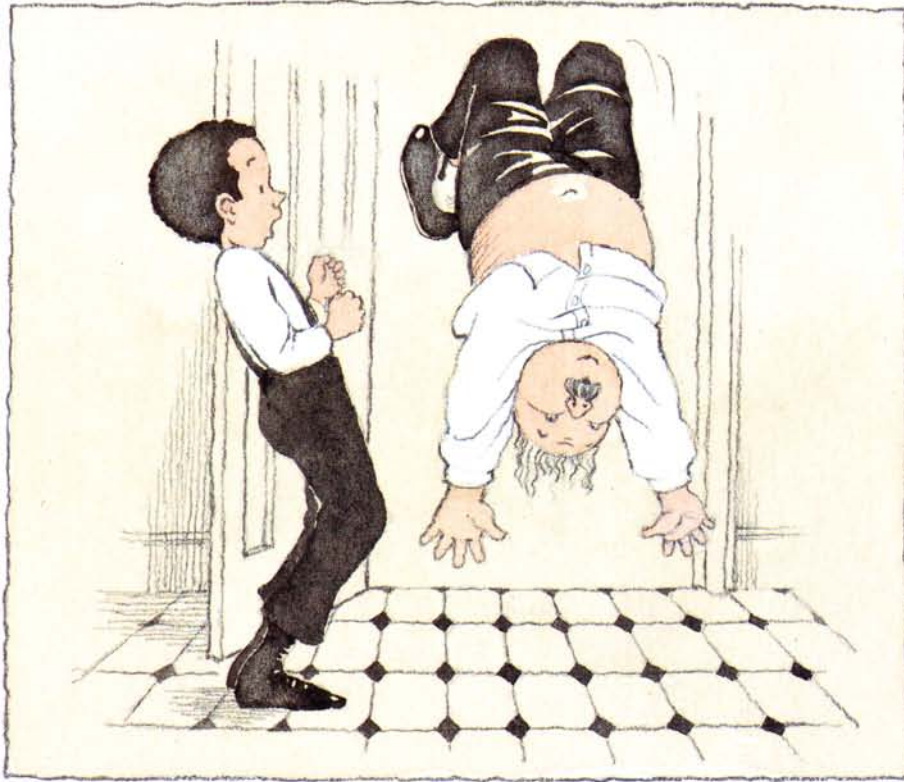
”Toista perässä: ’Vaarilla on saari...’”, sanoi Toukka.

Liisa risti kätensä ja aloitti:

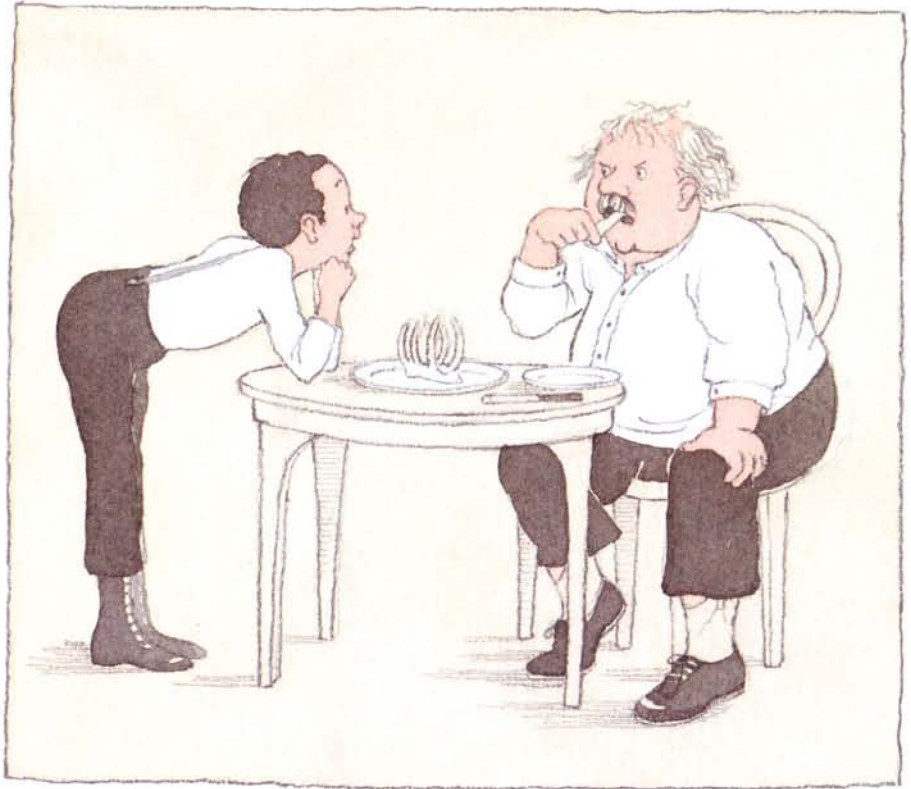
*”Vaari olet vanha jäärä’,
puhkes poika puhumaan.
’Vähissä on hiustes määrä,
päälläs silti seisot vaan!’*

*Vaari vastas: ’Ennen aina
aivojani kovin varoin,
nykyään ei aivot paina:
harvoin edes seison jaloin!’*

Poika toisti tätä seikkaa:
'Kuule, sinä vanha läski,
yhä heität kuperkeikkaa!
Kuka sinut siihen käskee?'

'Aikaa sitten', vaari laski,
'hankin notkeussalvaa.
Se on halpaa, markan aski,
osta pois, jos kalvaa!'

'Olet melkein hampaaton,
siltikin söit hanhen luut
ja kaluttuja lampaat on!
Ei pysty siihen monen suut!'

'Ennen luin kas lakia
ja akan kanssa käräjöin.
Suu on tämän takia
kehitetty treenitöin!'

Poika sanoi: 'Kaihis paha,
noutaja jo kurkkii.
Vapisee jo käsisaha
– silti osut purkkiin!'

Vaari sanoi: 'Mikä riivaa?
Kyllästyn jo heppuun:
kuka jaksaa moista diivaa?
Ei kun potku peppuun!'"

”Se ei mennyt oikein”, sanoi Toukka.

”Ei *ihan* oikein,” myönsi Liisa arasti, ”jotkin kohdat vähän muuntuivat.”

”Se oli pielessä alusta loppuun saakka”, sanoi Toukka ykskantaan. Seurasi lyhyt hiljaisuus.

Toukka puhui ensin.

”Minkä kokoinen haluaisit olla”, Toukka kysyi.

”No, en minä ole niin tarkka koon suhteen”, ehätti Liisa sanomaan. ”Sitä ei vain haluaisi muuttua niin usein, näetkös.”

”*En näe*”, sanoi Toukka.

Liisa ei sanonut mitään. Kukaan ei ollut koskaan tässä määrin kiistänyt hänen sanomisiaan, ja hänestä alkoi tuntua että menettäisi pian malttinsa.

”Oletko tyytyväinen tuollaisena”, kysyi Toukka.

”No, haluaisin olla *vähän* isompi, jos suinkin sopii”, sanoi Liisa. ”On kurjaa olla kymmensenttinen.”

”Se on kuule oikein hyvä koko!” kivahti Toukka äkeästi kohottautuen pystyasentoon (se oli täsmälleen kymmensenttinen).

”Mutta minä en ole tottunut siihen”, Liisa-polo puolustautui surkeana. Ja hän ajatteli itsekseen: ”Kunpa nämä otukset eivät loukkaantuisi niin helposti!”

”Kyllä siihen tottuu ajan myötä”, sanoi Toukka ja pani taas vesipiipun suuhunsa ja alkoi polttaa.

Tällä kertaa Liisa odotti kärsivällisesti, kunnes Toukka taas puhkesi puhumaan. Hetken kuluttua se otti vesipiipun suustaan, haukotteli pari kertaa ja puisti itseään. Sitten se kapusi alas sieneltä ja ryömi ruohikkoon huomauttaen mennessään: ”Toinen puoli tekee sinut pidemmäksi ja toinen puoli lyhyemmäksi.”

”*Minkä* toinen puoli? *Minkä* toinen puoli?” Liisa mietti itsekseen.

”Sienen”, sanoi Toukka aivan kuin Liisa olisi lausunut kysymyksen ääneen, ja samassa Toukka oli tiessään.

Liisa tutki sientä hetken mietteliäänä ja yritti hahmottaa, mitkä sen kaksi puolta oikein olivat. Koska sieni oli täysin pyöreä, kysymys oli perin visainen. Viimein hän kuitenkin kurotti kätensä sen ympärille niin pitkälle kuin yletyi ja mursi kummallakin kädellä pienen palasen.

”Siis kumpi on kumpi?” hän mumisi itsekseen ja näykäisi oikeassa kädessään olevasta palasesta nähdäkseen mitä tapahtuisi. Seuraavassa hetkessä hän tunsu leukansa iskeytyvän johonkin: se oli osunut hänen jalkaansa!

Tämä käänne kauhistutti Liisaa melko lailla, mutta hänestä tuntui ettei ollut hetkeäkään hukattavana, koska hän kutistui nopeaa tahtia. Niinpä hän ryhtyi heti syömään toista palasta. Hänen leukansa oli painautunut niin lähelle jalkaterää, että hän saattoi toin tuskin aukaista suutaan, mutta viimein hän onnistui siinä ja nielaisi vasemman kä-

den palasesta murusen.

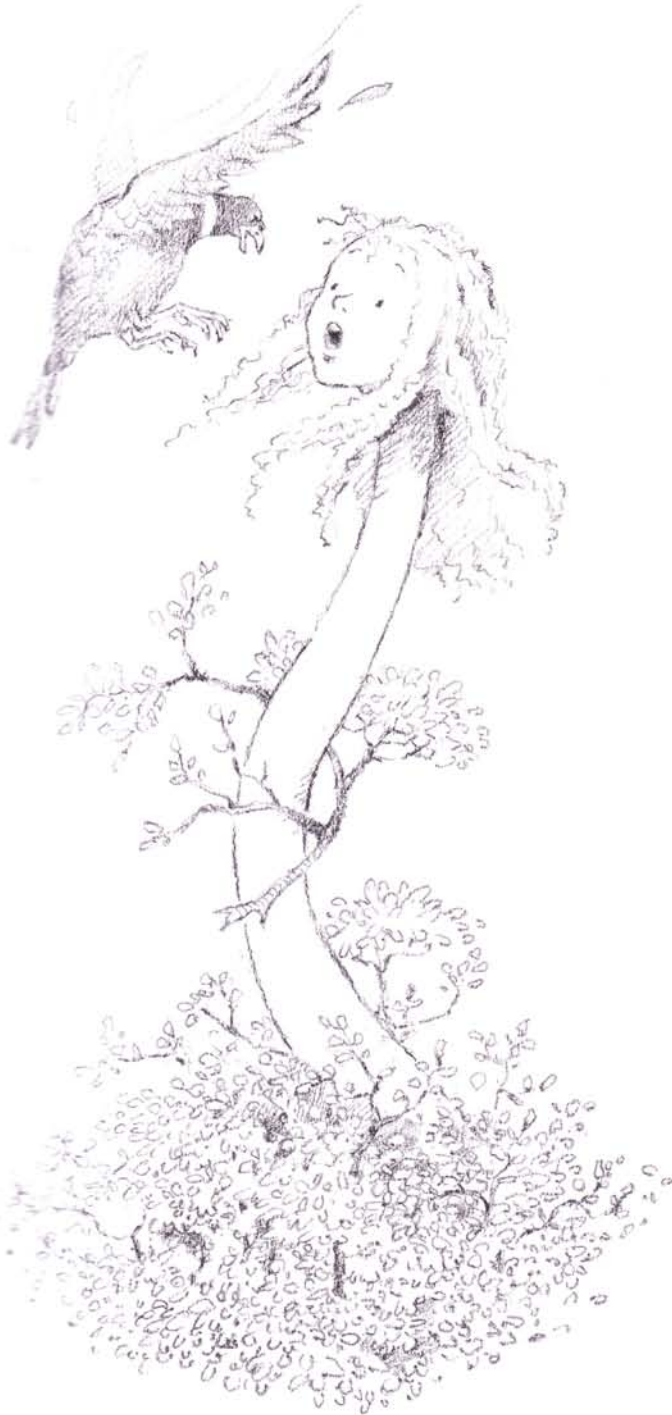
”No niin, pää on taas ylhäällä!” huudahti Liisa riemuisaan, mutta samassa hän taas hätääntyi huomattessaan, että olkapäät olivat kadonneet. Alas katsoessaan hän näki pelkkää valtaisaa kaulaa, joka näytti nousevan kuin varsi hänen allaan vellovasta vihreiden lehtien merestä.

”Mitä *peijakasta* tuo kaikki vihreä on?” Liisa ihmetteli. ”Entä *minne* olkapääni ovat joutuneet? Ja voi ei, käsiraukat, miksi ihmeessä en näe teitä?” Hän liikutteli käsiään puhuessaan, mutta sillä ei tuntunut olevan mitään vaikutusta lukuun ottamatta vähäistä vihreiden lehtien havinaa jossain kaukana alhaalla.

Koska näytti siltä, ettei Liisa voinut saada käsiään pään korkeudelle, hän yritti taivuttaa päänsä *niiden* luo ja pani ihastuneena merkille, että hänen kaulansa oli kuin käärme joka taipui helposti joka suuntaan. Hän oli juuri onnistunut kaartamaan kaulan viehkeälle mutkalle ja aikoi sukeltaa lehtien sekaan (jotka hän itse asiassa tunnisti niiden puiden latvoiksi, joiden alla hän oli vaellellut), kun terävä sähköhdys sai hänet vetäytymään kiireesti takaisin. Häntä päin oli lentänyt iso kyyhkynen, ja se mätki siivillä hänen kasvojaan.

”Käärme”, kirkui Kyyhkynen.

”Minä *en* ole käärme!” sanoi Liisa närkästyneenä. ”Jätä minut rauhaan!”

”Käärmevä käärme”,
toisti Kyyhkynen, nyt jo
hieman lauhkeammin, ja
lisäsi sitten kuin nyyh-
käisten: ”Olen yrittänyt
kaikkeni, mutta mikään
ei tunnu auttavan!”

”En ymmärrä hitus-
takaan siitä mitä puhut”,
sanoi Liisa.

”Olen kokeillut pui-
den juuria ja olen kokeil-
lut rantapenkereitä ja
olen kokeillut pensaik-
koja”, Kyyhkynen jatkoi
kiinnittämättä Liisaan
huomiota, ”mutta ne
käärmeet! Niille ei riitä
mikään!”

Liisa oli vielä enem-
män ymmällään mutta
ajatteli, ettei ollut mitään
mieltä jatkaa ennen kuin
Kyyhkynen oli sanonut
sanottavansa.

”Aivan kuin munien hautomisessa ei olisi tarpeeksi”, Kyyhkynen sanoi, ”vaan minun täytyy tähytää käärmeiden varalta päivät pääksytysten! Ei ihme, etten ole nukkunut silmällistäkään kolmeen viikkoon!”

”Ikävää, että sinua on kiusattu”, sanoi Liisa, jolle asia alkoi vähitellen valjeta.

”Ja juuri kun olin löytänyt metsän korkeimman puun”, jatkoi Kyyhkynen ääni kimakoituen, ”ja juuri kun luulin, että olin viimein päässyt niistä eroon, ne keksivät kiemurella alas taivaasta!”

”Mutta *en* minä ole käärme, ihan totta!” sanoi Liisa. ”Minä olen – tuota – olen –”

”No, *mikä* sinä sitten olet?” sanoi Kyyhkynen. ”Huomaan kyllä, että yrität hädissäsi keksiä jotakin!”

”Mi-minä olen pikkutyttö”, sanoi Liisa ja melko epäilevästi muistelllessaan kaikkia päivän aikana läpikäymiään muutoksia.

”Uskottava tarina, totta tosiaan!” sanoi Kyyhkynen ääni täynnä halveksuntaa. ”Olen nähnyt koko lailla pikkutyttöjä, mutta *en yhtäkään* jolla olisi tuollainen kaula! Ehei! Käärme sinä olet, eikä sitä auta kieltää. Veikkaanpa, että seuraavaksi väität ettet ole koskaan syönyt yhtäkään munaa!”

”Toki minä *olen* munia syönyt”, sanoi Liisa, joka puhui aina totta, ”mutta pikkutytöthän syövät munia siinä kuin käärmeetkin.”

”En usko sitä”, sanoi Kyyhkynen, ”mutta jos syövät, niin no, silloinhan he ovat tietynlaisia käärmeitä, vai mitä? Muuta en osaa sanoa.”

Ajatus oli Liisalle niin uusi, että hän oli tovin hiljaa, mikä tarjosi Kyyhkyselle tilaisuuden lisätä: ”Sinä etsit munia, *sen* minä kyllä tiedän, joten mitä väliä sillä on, oletko pikkutyttö vai käärme?”

”Sillä on paljon väliä *minulle*”, sanoi Liisa kiireesti, ”enkä sitä paitsi etsi munia, ja vaikka etsisinkin, en haluaisi *sinun* muniasi, en näet pidä raaosta munista.”

”No häivy sitten täältä!” sanoi Kyyhkynen happamasti ja asettui takaisin pesäänsä. Liisa kyyristyi puiden lomaan niin hyvin kuin pystyi, sillä hänen kaulansa takertui vähän väliä oksiin ja hänen täytyi aina silloin tällöin pysähtyä irtottamaan sitä. Hetken kuluttua hän muisti, että hänellä oli yhä sienenpalaset kädessään, ja hän ryhtyi huolellisesti napostelevaan vuorotellen kummastakin kädestä. Välillä hän suureni ja välillä pieneni, kunnes hänen onnistui saada itsensä tavallisen kokoiseksi.

Siitä oli niin pitkän aikaa kun hän oli viimeksi ollut liikikään oikean kokoinen, että aluksi se tuntui oudolta, mutta pian hän tottui siihen ja alkoi taas puhua itseksensä niin kuin hänellä oli tapana: ”No niin, puolet suunnitelmasta on nyt toteutettu! Kovin hämmentäviä kaikki nämä muutokset! En voi koskaan olla varma minkälainen olen

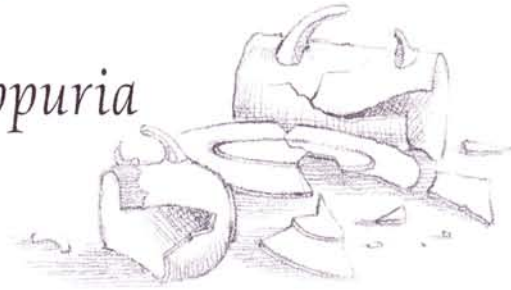

seuraavassa hetkessä. Nyt kuitenkin olen taas oikeankokoinen. Seuraavaksi täytyy päästä takaisin siihen ihanaan puutarhaan – mitenhän se onnistuu?” Siinä samassa hän saapui aukiolle, jossa oli alun toista metriä korkea pieni talo. ”Asuipa tuolla keitä hyvänsä”, ajatteli Liisa, ”heitä ei voi missään tapauksessa lähestyä *tämä*nkokoisena – hehän pelästyisivät kuoliaiksi!” Niinpä hän alkoi taas napsia oikean käden palasta eikä yrittänytäkään mennä talon lähelle ennen kuin oli kutistunut parikymmensenttiseksi. ♠

KUUDES LUKU

Possuja ja pippuria

Liisa pysähtyi hetkeksi katsomaan taloa ja ihmetteli mitä tekisi seuraavaksi, kun yhtäkkiä metsästä juoksi livreepukuinen lakeija (Liisa päätteli sen olevan lakeija, koska sillä oli livreepuku; jos Liisa olisi puntaroinut asiaa pelkästään kasvojen perusteella, hän olisi pitänyt sitä kalana), joka kolkutti rystysillään äänekkäästi ovea. Oven aukaisi toinen livreepukuinen lakeija – sillä taas oli pyöreät kasvot ja suuret sammakonsilmät. Liisa huomasi, että molemmilla lakeijoilla oli iso puuteroitu peruukki. Häntä halutti kovasti kuulla mitä oikein oli meneillään, joten hän ryömi metsän suojasta vähän lähemmäksi kuuntelemaan.

Kalalakeija aloitti ottamalla kainalostaan suuren kirjeen, melkein yhtä suuren kuin se itse, ja ojensi kirjeen

toiselle sanoen hyvin juhlallisesti: ”Kreivittärelle. Kutsu Herttakuningattarelta tulla pelaamaan krokettia.” Konna-lakeija toisti lauseen, samaan juhlalliseen sävyyn vain sanojen järjestystä muuttaen: ”Herttakuningattarelta. Kutsu Kreivittärelle tulla pelaamaan krokettia.”

Sitten molemmat kumarsivat syvään, ja niiden peruukit sotkeutuivat toisiinsa.

Liisaa nauratti niin, että hänen oli pakko juosta takaisin metsään etteivät ne kuulisi häntä, ja kun hän kurkisti seuraavan kerran, oli Kalalakeija poissa ja toinen istui maassa oven vieressä tuijotellen typerän näköisenä taivaalle.

Liisa meni arasti ovelle ja koputti.

”Koputtaminen ei auta yhtään”, sanoi lakeija. ”Kahdestakin syystä. Ensinnäkin minä olen samalla puolella ovea kuin sinä. Toiseksi ne pitävät sisällä niin kovaa meteliä, ettei kenelläkään ole mitään mahdollisuutta kuulla sinua.” Sisältä todellakin *kuului* eriskummallista meteliä – toistuvaa parkumista ja aivastelua ja aina välillä kilinää, aivan kuin lautanen tai kattila olisi mennyt säpäleiksi.

”Ole sitten ystävällinen”, sanoi Liisa, ”ja kerro miten pääsen sisään.”

”Koputtamisesta voisi olla iloa, jos välissämme olisi ovi”, lakeija jatkoi kiinnittämättä huomiota Liisaan. ”Katsos, jos sinä olisit esimerkiksi *sisällä*, voisit koputtaa ja

minä voisin päästää sinut ulos.” Lakeija katseli pu-
huessaan koko ajan taivaalle, mitä Liisa piti äärim-
mäisen epäkohteliaana. ”Mutta ehkä se ei mahda
sille mitään”, Liisa sanoi itsekseen, ”sen silmät ovat
niin lähellä päälakea. Mutta oli miten oli, kyllä se
voisi sentään kysymyksiin vastata. –

Miten minä pääsisin si-
sään”, Liisa toisti.

”Minä aion
istua tässä”, la-
keija sanoi, ”huo-
miseen asti...”

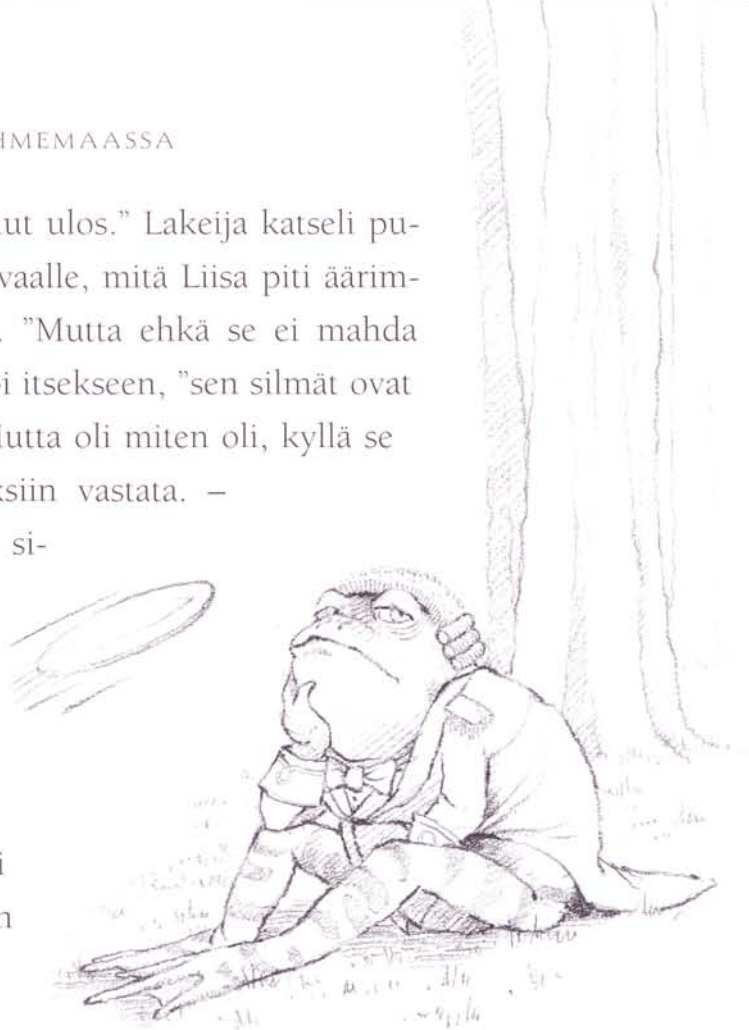
Samassa talon ovi
aukeni ja iso lautanen
lensi ulos lakeijan pää-
tä hipoen: lautanen si-
paisi sen nenää ja pirs-
toutui takana olevaan puuhun.

”...tai ehkä ylihuomiseen”, lakeija jatkoi yhtä tynes-
ti, ihan kuin mitään ei olisi tapahtunut.

”Miten minä pääsisin sisään”, Liisa kysyi uudestaan
hieman kovemmalla äänellä.

”*Pitäisikö* sinun päästä sisään?” sanoi lakeija. ”Se on
katsos perustava kysymys.”

Sitä se eittämättä oli, mutta Liisa ei pitänyt siitä, että

se noin vain ilmoitettiin. ”Näillä otuksilla”, hän mutisi itseksensä, ”on kyllä ikävä tapa keskustella. Vähemmästäkin sekoaa!”

Lakeija katsoi tilaisuuden sopivaksi ja toisti huomautuksensa hieman muunnellussa muodossa. ”Minä aion istua tässä”, se sanoi, ”aina silloin tällöin päiväkausia.”

”Mutta mitä *minä* sitten teen”, kysyi Liisa.

”Mitä lystää”, sanoi lakeija ja alkoi vihellellä.

”Höh, tuon kanssa on turha yrittää puhua”, Liisa parahti epätoivoisena, ”se on täysi idiootti!” Ja hän avasi oven ja meni sisään.

Ovi johti suoraan suureen keittiöön, joka oli täpötäynnä savua. Keskellä istui Kreivitär kolmijalkaisella jakkaralla ja hoivaili vauvaa; keittäjätär oli lieden ääressä hämmentämässä pataa, joka näytti olevan täynnä keittoa.

”Tuossa keitossa on selvästikin liikaa pippuria”, Liisa sanoi itseksensä sikäli kuin aivastukseltaan pystyi.

Ainakin *ilmassa* oli liikaa pippuria. Jopa Kreivitär aivasti vähän väliä, ja vauva taas aivasteli ja parkui taukoamatta. Keittiössä oli vain kaksi olentoa, jotka *eivät* aivastelleet, nimittäin keittäjätär ja iso kissa, joka makasi lieden edustalla ja virnisti korviaan myöten.

”Voisitteko kertoa minulle”, sanoi Liisa hieman arasti, koska ei ollut varma oliko hyvien tapojen mukaista puhutella, ”miksi teidän kissanne virnistää tuolla tavoin?”

”Se on Hangon kissa ja siinä syy”, sanoi Kreivitär. ”Possu!”

Viimeisen sanan Kreivitär äsähti niin äkisti ja ankarasti, että Liisa konsanaan hätkähti. Mutta kun hän huomasi, että huuto oli tarkoitettu vauvalle eikä hänelle, hän rohkaistui ja jatkoi: ”En tiennytkään, että Hangon kissat aina virnistävät. Itse asiassa en tiennyt, että kissat edes *osaavat virnistää.*”

”Kaikki kissat osaavat”, sanoi Kreivitär, ”ja useimmat myös tekevät niin.”

”Minä en tiedä yhtään kissaa, joka osaa”, sanoi Liisa kohteliaasti ja mielissään siitä, että keskustelu oli päässyt alkuun.

”Sinä nyt et tiedä mistään mitään”, sanoi Kreivitär, ”ja se on totinen tosi.”

Liisa ei lainkaan pitänyt huomautuksen sävystä ja päätteli, että varmaan olisi parasta alkaa keskustella jostain muusta. Hänen miettiessään seuraavaa puheenaihetta keittäjätär otti padan tulelta ja ryhtyi oitis heittelemään Kreivitärtä ja vauvaa millä tahansa mikä käteen osui – ensin lensi hiilihanko, ja sitä seurasi paistinpannujen, lautasten ja vatien virta. Kreivitär ei ollut niitä huomaavinaan, ei silloinkaan kun häneen osui, ja vauva parkui jokka tapauksessa niin kamalasti, että oli mahdotonta sanoa oliko siihen sattunut vai ei.

”Varokaa nyt vähän”, Liisa huusi ja hyppi kauhun vallassa. ”Oi, ja siinä oli mennä lapsiparan nöpönenä”, hän lisäsi kun yksi jättiläismäinen paistinpannu viisti pelottavan läheltä vauvan nenää ja liki vei sen mukanaan.

”Jos kaikki pitäisivät huolta vain omista asioistaan, maailma pyörisi paljon nopeammin kuin nyt”, Kreivitär ärähti.

”Mikä ei olisi välttämättä hyvä asia”, sanoi Liisa ja ilahtui samassa saadessaan oivan tilaisuuden hieman leveillä tiedoillaan. ”Ajatelkaa nyt miten se vaikuttaisi päivän ja yön vuorotteluun! Maapallolta menee nähkääs kaksikymmentäneljä tuntia pyörähtää kerran...”

”Ja kerrasta poikki”, sanoi Kreivitär. ”Siis pää poikki!”

Liisa vilkaisi kauhuissaan keittäjättäreeseen nähdäkseen ottaisiko tämä neuvosta vaarin, mutta tämä hämmenteli niin kiivaasti soppaansa ettei kuullut, joten Liisa jatkoi: ”Kaksikymmentäneljä tuntia, *muistaakseni*, vai oliko se sittenkin kaksitoista? Minä...”

”Äh, älä *minulta* kysy”, sanoi Kreivitär. ”Olen aina inhonnut numeroita!” Ja sitten hän taas heijasi lasta ja viriti sille jonkinlaisen kehtolaulun ravistellen sitä rajusti joka säkeen loppuksi:

*”Aina poikaas parjaa, pauhaa!
Jos aivastaa, niin heti lyö.
Se tahallaan vain rikkoo rauhaa,
se on pelkkä ilkityö.*

KERTOSÄE

(johon keittäjätär ja vauva yhtyivät):

”Äää! Äää! Äää!”

Laulun toisessa säkeistössä Kreivitär alkoi viskellä lasta kiivaasti ilmaan, ja pikkuraukka ulvoi niin, että Liisa tuskin kuuli sanat:

*”Aina pauhaan, parjaan poikaa,
jos aivastaa, niin heti lyön.
Kas, pippuria täällä saa
vaikka kesken aamuyön!*

Äää! Äää! Äää!”

”Tässä! Saat hoitaa sitä vähän aikaa, jos tahdot”, Kreivitär sanoi Liisalle nakatessaan vauvan hänelle. ”Krokettipeli alkaa kohta, ja minun täytyy laittautua valmiiksi.” Ja niine hyvineen hän kiirehti pois. Keittäjätär heitti hänen peräänsä paistinpannun, mutta se meni niukasti ohi.

Liisa sai vauvan vain vaivoin kiinni, sillä se oli perin

kummallisen muotoinen olento ja sen kätet ja jalat sojottivat joka suuntaan. ”Ihan kuin meritähti”, ajatteli Liisa. Pikkurukka tuhisi kuin höyrykone Liisan napatessa sen, ja se vuorotellen kääpertyi kokoon ja suoristautui taas, joten parin ensimmäisen minuutin ajan Liisalla oli täysi työ sen pitelemisessä.

Heti kun oli saanut pitävän otteen vauvasta (se piti vääntää tavallaan solmuun ja sen oikeasta korvasta ja vasemmasta jalasta oli pidettävä tiukasti kiinni, jottei se rimpuilisi irti) Liisa vei sen ulos raittiiseen ilmaan. ”Jos en ota tätä vauvaa mukaani”, Liisa ajatteli, ”nuo varmasti tappavat sen kohta. Olisi hengenvaarallista jättää se tänne heitteille!” Hän sanoi nämä sanat ääneen, ja pikkuotus röhkäisi vastaukseksi (se ei siis enää aivastellut). ”Älä röhki”, sanoi Liisa, ”se ei ole kaunista.”

Vauva röhkäisi uudestaan, ja Liisa tarkkaili huolestuneena sen kasvoja saadakseen selville mikä sitä vaivasi. Sillä oli epäilemättä *melkomoinen* pystynenä, itse asiassa se muistutti pikemmin kärsää kuin nenää. Sen silmätkin olivat vauvan silmiksi perin pienet – ylipäänsä Liisa ei pitänyt lainkaan näkemästään. ”Ehkä se sittenkin vain nyyhkäisi”, hän sanoi ja katsoi sitä uudestaan silmiin nähdäkseen oliko niissä kyyneliä.

Ei, kyyneliä niissä ei ollut. ”Jos aiot oikeasti muuttua possuksi, kultaseni”, Liisa totesi vakavasti, ”en halua olla

enää missään tekemisissä kanssasi! Joten varo vähän!” Pikkuraukka nyyhkäisi jälleen (tai röhkäisi, vaikea sanoa kumpaa), ja sitten he olivat hetken hiljaa.

Liisa oli juuri uppoamassa mietteisiinsä: ”Mitä minä tämän otuksen kanssa kotona sitten tekisin?” Samassa se röhkäisi taas ja niin rajusti, että Liisa vilkaisi hätäantyneenä sen kasvoja. Enää ei voinut erehtyä: kyseessä oli possu, ei enempää eikä vähempää, ja Liisasta tuntui että oli järjetöntä kanniskella sitä enää mukanaan.

Hän siis laski otuksen maahan ja tunsu helpotusta nähdessään, kuinka se lönkytti metsään. ”Jos se olisi kasvanut isoksi, siitä olisi tullut hirveän ruma lapsi, mutta nyt siitä tulee varmaankin ihan komea sika”, Liisa ajatteli ja alkoi muistella muita tuntemiaan lapsia, jotka olisivat voineet hyvinkin käydä possusta, ja hän oli juuri sanomassa itselleen: ”...jos vain tietäisi miten muuttaa ne...”, kun hän pienoiseksi järkytyksekseen huomasi Hangan kissan istuvan puunoksalla aivan lähellä.

Kissa vain virnisti Liisan nähdessään. Liisan mielestä se kyllä vaikutti hyväluontoiselta, mutta sillä oli *erittäin* pitkät kynnet ja iso liuta hampaita, joten hänestä tuntui että oli parasta kohdella sitä kunnioittavasti.

”Hangan kisu”, Liisa aloitti aika arasti, sillä hän ei ollut lainkaan varma pitäisikö kissa tästä nimestä, mutta se vain virnisti entistä leveämmin. ”Hyvä, toistaiseksi se ai-

nakin on mielissään”, ajatteli Liisa ja jatkoi: ”Kertoisitko minulle mihin suuntaan täältä pitäisi lähteä.”

”Se riippuu aika paljon siitä mihin haluat mennä”, vastasi kissa.

”Ei sillä niin väliä...”, sanoi Liisa.

”Sitten on se ja sama mihin suuntaan menet”, sanoi kissa.

”...kunhan vain pääsen johonkin”, Liisa lisäsi selitykseksi.

”No, mutta se onnistuu varmasti, kunhan vain kävellet tarpeeksi pitkään”, sanoi kissa.

Liisa ymmärsi, ettei tätä käynyt kiistäminen, joten hän kokeili toista kysy-

mystä: ”Minkälaista väkeä täälläpäin asustelee?”

”Tuossa suunnassa”, sanoi kissa viittoen oikealla kädellä, ”asuu Hattu Hassinen, ja tuossa suunnassa”, se jatkoi viittoen vasemmalla, ”asuu Maaniskuun rusakko. Mene ihan kumman luo haluat – molemmat ovat umpihulluja.”

”Mutta en minä halua hullujen luo”, Liisa huomautti.

”Ei auta”, sanoi kissa, ”me ollaan kaikki hulluja täällä. Minä olen hullu. Sinä olet hullu.”

”Mistä sinä muka tiedät, että minä olen hullu?” sanoi Liisa.

”Sinun on pakko olla”, sanoi kissa, ”tai muuten et olisi tullut tänne.”

Liisan mielestä tuo ei todistanut mitään. Hän kysyi silti: ”Ja mistä sinä tiedät olevasi hullu?”

”Ensinnäkin”, vastasi kissa, ”koirat eivät ole hulluja. Vai mitä?”

”Eivät kai”, vastasi Liisa.

”No, katsos”, kissa jatkoi, ”koira murisee kun se on vihainen ja heiluttaa häntäänsä kun se on iloinen. Minä taas murisen kun olen tyytyväinen ja heilutan häntääni kun olen vihainen. Siispä olen hullu.”

”Minä kutsuisin sitä kehräämiseksi enkä murisemiseksi”, sanoi Liisa.

”Kutsu miksi ikinä haluat”, sanoi kissa. ”Oletko me-

nossa tänään pelaamaan krockettia kuningattaren kanssa?”

”Mieli kyllä tekisi”, vastasi Liisa, ”mutta minua ei ole vielä kutsuttu.”

”Tavataan sitten siellä”, sanoi kissa ja katosi.

Siitä Liisa ei juuri yllättynyt, hän alkoi jo tottua kummallisuuksiin. Hän ei ollut edes ehtinyt kääntää katsetaan kun kissa jo palasi samaan paikkaan.

”Kuinkas kakaralle muuten kävi”, kysyi kissa. ”Melkein unohdin kysyä.”

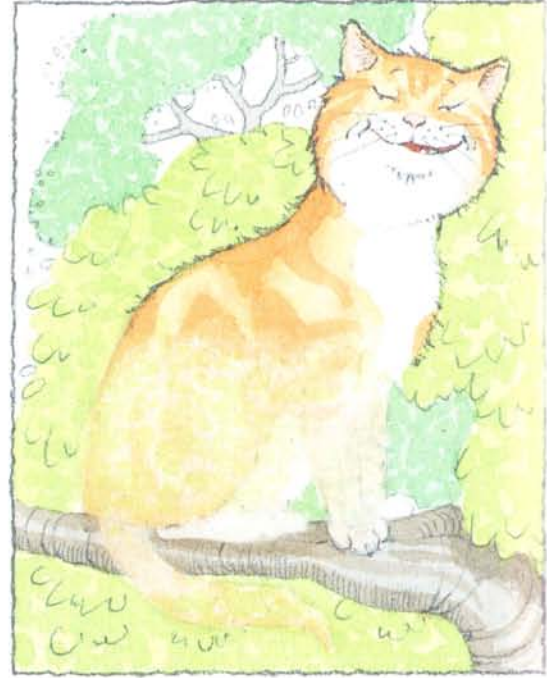
”Se muuttui possuksi”, Liisa vastasi ykskantaan, ikään kuin kissan tilapäisessä katoamisessa ei olisi ollut mitään epätavallista.

”Niin arvelinkin”, sanoi kissa ja katosi taas.

Liisa odotteli vähän aikaa puolittain toivoen, että näkisi kissan uudelleen, mutta sitä ei kuulunut, ja niinpä hän alkoi kävellä siihen suuntaan, jossa Maaniskuun rusakko kuulemma asusteli. ”Hattupäitä olen nähnyt ennenkin”, hän sanoi itsekseen. ”Maaniskuun rusakko on varmasti paljon kiintoisampaa nähtävää, ja ehkä, koska on toukokuu, se ei ole aivan raivohullu – ei ainakaan niin hullu kuin, hmm, maaniskuussa...” Todettuaan tämän Liisa vilkaisi ylös, ja siellä kissa taas istui puun oksalla.

”Sanoitko possuksi vai tossuksi”, kysyi kissa.

”Possuksi”, vastasi Liisa. ”Kunpa et tekisi tuollaisia

katoamistemppuja, minua alkaa huimata!”

”Hyvä on”, sanoi kissa, ja tällä kertaa se katosi hitaasti: ensin hävisi hännänpää ja viimeiseksi virnistys, joka muun kissan kadottua jäi vielä vähäksi aikaa paikoilleen.

”Jopas nyt jotakin! Olen usein nähnyt kissan ilman virnistystä”, mietti Liisa, ”mutten vielä koskaan virnistystä ilman kissaa! Enpä ole koskaan nähnyt mitään noin kummaa!”

Pian Liisa jo saapui Maaniskuun rusakon talolle: paikasta ei voinut erehtyä, koska savupiiput olivat korvan

muotoiset ja katto karvaa. Talo oli niin iso, ettei hän halunnut mennä lähemmäksi ennen kuin oli haukkaissut vielä palan vasemmassa kädessä pitelemästään sienestä, ja se kasvatti hänet puolen metrin pituiseksi. Senkin jälkeen Liisa lähestyi taloa arkaillen. ”Entä jos se on sittenkin raivohullu!” hän pohti. ”Ehkä sittenkin olisi pitänyt mennä tapaamaan Hattu Hassista!” ♥

SEITSEMÄS LUKU

Hullut teekutsut

Talon eteen puun siimekseen oli katettu pöytä, jonka äärellä Maaniskuun rusakko ja Hattu Hassinen joivat teetä. Niiden välissä istui Murmeli, joka nukkui sikeästi. Maaniskuun rusakko ja Hattu Hassinen käyttivät Murmelia tyynynä, nojasivat kyynärpäitään siihen ja puhuivat sen ylitse. ”Tuo ei voi olla Murmelista kovinkaan mukavaa”, ajatteli Liisa, ”mutta toisaalta se nukkuu eikä kai välitä.”

Pöytä oli iso, mutta kaikki kolme olivat ahtautuneet samaan nurkkaukseen. ”Ei ole tilaa! Ei ole tilaa”, ne huusivat nähdessään Liisan. ”Siinähan on *paljon* tilaa!” totesi Liisa närkästyneenä ja istuutui isoon nojatuoliin pöydän toiseen päähän.

”Ota tilkka viiniä”, kehotti Maaniskuun rusakko.

Liisan katse kiersi koko pöydän, mutta katettuna ei ol-

lut muuta kuin teetä. ”En näe missään viiniä”, hän huomautti.

”Sitä ei ole”, sanoi Maaniskuun rusakko.

”Siinä tapauksessa et ollut kovin kohtelias tarjotessasi sitä”, sanoi Liisa äkeästi.

”Etkä sinä ollut kovinkaan kohtelias istuessasi pöytään kutsumatta”, vastasi Maaniskuun rusakko.

”En tiennyt, että tämä on *sinun* pöytäsi”, sanoi Liisa. ”Se on katettu paljon useammalle kuin kolmelle.”

”Sinun pitäisi ehdottomasti leikkauttaa tukkasi”, sanoi Hattu Hassinen. Hän oli tuijottanut Liisaa uteliaasti jo jonkin aikaa ja avasi nyt vasta suunsa.

”Ei pitäisi mennä henkilökohtaisuuksiin”, napautti Liisa jo vähän topakammin. ”Se on hyvin epäkohteliasta.”

Hattu Hassinen tuijotti Liisaa silmät ymmyrkäisinä mutta tyytyi vain kysymään: ”Mitä yhteistä on korpilla ja kirjoituspöydällä?”

”No niin, nyt alkoi hauskanpito!” ajatteli Liisa. ”Hyvä, että alkavat kysellä arvoituksia – enköhän pysty tuon arvaamaan...”, hän lisäsi ääneen.

”Tarkoitatko, että pystyt keksimään vastauksen”, Maaniskuun rusakko kysyi.

”Tismalleen”, sanoi Liisa.

”Sitten sinun pitäisi sanoa mitä tarkoitat”, jatkoi Maaniskuun rusakko.

”Niinhän minä sanon”, Liisa vastasi hädissään, ”ainakin – ainakin tarkoitan mitä sanon – ja sehän on sama asia, vai mitä?”

”Ei lainkaan sama asia”, sanoi Hattu Hassinen. ”Aivan yhtä hyvin voisit väittää, että ’näen mitä syön’ on sama asia kuin ’syön mitä näen!’”

”Aivan yhtä hyvin voisit väittää”, lisäsi Maaniskuun rusakko, ”että ’haluan sen minkä saan’ on sama asia kuin ’saan sen minkä haluan!’”

”Aivan yhtä hyvin voisit väittää”, lisäsi Murmeli, joka ilmeisesti puhui unissaan, ”että ’hengitän aina kun nukun’ on sama asia kuin ’nukun aina kun hengitän!’”

”Sinun kohdallasi se *onkin* sama asia”, sanoi Hattu Hassinen, ja siihen keskustelu lopahti. Seurue istui hetken aikaa hiljaa Liisan yrittäessä muistella kaikkea mitä tiesi korpeista ja kirjoituspöydistä, eikä se ollut paljon.

Hassinen rikkoi hiljaisuuden ensimmäisenä. ”Monesko päivä tänään on”, hän kysyi kääntyen Liisan puoleen. Hän oli ottanut kellon taskustaan ja katsoi sitä levottomana ravistellen sitä vähän väliä ja kuunnellen sitä korvaansa vasten.

Liisa mietti vähän aikaa ja vastasi sitten: ”Neljäs.”

”Kaksi päivää pielessä!” huoahti Hassinen. ”Minähän sanoin, ettei se sopisi öljyksi!” hän lisäsi tuimasti Maaniskuun rusakolle.

”Se oli *parasta* voita”, pyyteli Maaniskuun rusakko anteeksi.

”Nii-in, mutta siihen meni murusia”, Hassinen murisi. ”Sinun ei olisi pitänyt levittää sitä leipäveitsellä.”

Maaniskuun rusakko otti kellon ja katsoi sitä synkästi. Sitten se kasti kellon teehen ja katsoi sitä taas mutta ei keksinyt sen parempaa sanottavaa kuin oli jo sanonut: ”Se oli *parasta* voita, usko pois.”

Liisa oli kurkkinut uteliaana olkapään yli. ”Onpa hassu kello”, hän huudahti. ”Se kertoo mikä kuukaudenpäivä on mutta ei sitä paljonko kello on!”

”Miksi pitäisi?” mumisi Hassinen. ”Kertooko sinun kellosi mikä vuosi on?”

”Ei tietenkään”, Liisa vastasi valppaasti, ”mutta se johduu siitä, että vuosi pysyy niin kauan samana.”

”Mikä pätee täsmälleen minun kellooni”, sanoi Hassinen.

Liisa oli täysin ymmällään. Huomautuksessa ei tuntunut olevan mitään järkeä, vaikka Hattu Hassinen käytti ihan tavallisia sanoja. ”En ihan ymmärrä sinua”, Liisa sanoi niin kohteliaasti kuin saattoi.

”Murmeli nukkuu taas”, sanoi Hassinen ja kaatoi kuumaa teetä sen kuononpäähän.

Murmeli ravisti päätään kärsimättömästi ja lausui silmät yhä ummessa: ”Ilman muuta, ilman muuta; juuri sa-

maa olin itsekin sanomassa.”

”Oletko jo ratkaissut arvoituksen”, Hassinen kysyi kääntyen taas Liisan puoleen.

”En ole, luovutan”, Liisa vastasi. ”Mikä on oikea vastaus?”

”Ei aavistustakaan”, sanoi Hassinen.

”Ei minullakaan”, sanoi Maaniskuun rusakko.

Liisa huokaisi työlästyneenä. ”Minusta te voisitte kulluttaa aikanne paremminkin”, hän sanoi, ”kuin tuhlata sitä arvoituksiin, joihin ei ole ratkaisua.”

”Jos tuntisit Ajan yhtä hyvin kuin minä”, sanoi Hassinen, ”et puhuisi *sen* tuhlaamisesta. Aikaa pitää sanoa *häneksi*.”

”Nyt en ymmärrä”, sanoi Liisa.

”Tietenkään et!” Hattu Hassinen äyskäisi niskojaan nakkellen. ”Veikkaanpa, ettet ole koskaan edes puhunut Ajan kanssa.”

”Luultavasti en”, vastasi Liisa varovasti, ”mutta kerran sain ajan hammaslääkəriin ja ...”

”Ahaa! Se selittää kaiken”, sanoi Hassinen. ”Aika ei sie-dä hampaansa poraamista. Mutta jos nyt pysyttelet hyvissä väleissä hänen kanssaan, hän tekee kellollesi mitä ikinä haluat. Oletetaan esimerkiksi, että kello on yhdeksän aamulla ja sinun pitäisi mennä hammaslääkəriin. Sinun ei tarvitse kuin vähän vihjata Ajalle, niin jopas kello pyörähtää yhdes-sä vilauksessa ympäri! Puoli kaksi, lounasaika!”

(”Kunpa olisikin”, supisi Maaniskuun rusakko.)

”Se olisi varmaan hienoa”, sanoi Liisa mietteliäästi, ”mutta siinä tapauksessa – minulla ei olisi vielä nälkä.”

”Ei ehkä ensi alkuun”, sanoi Hassinen, ”mutta kello pysyisi puoli kahdessa niin kauan kuin haluaisit.”

”Niinkö *sinä* teet”, Liisa kysyi.

Hattu Hassinen pudisti murheellisena päätään. ”En minä!” se vastasi. ”Me riideltiin viime maaniskuussa – juuri ennen kuin *tu*o tuli hulluksi, nimittäin –” (hän osoitti lusi-kallaan Maaniskuun rusakkoa) ”– se tapahtui Herttakuningattaren järjestämässä suuressa konsertissa, ja minun piti laulaa:

*’Tuiki, tuiki kärpänen
iltaisin sua kyttäilen.’*

Ehkä tunnetkin tämä laulun?”

”Olen kuullut vähän samantapaisen”, vastasi Liisa.

”Se jatkuu näin”, Hassinen sanoi.

*”Korkealla surraat vaan
taivaan tahra olet maan.’*

Murmeli ravisteli itseään ja alkoi laulaa unissaan: ”Tui-ki, tuiki, tuiki, tuiki...” ja jatkoi niin pitkään, että sitä täytyi nipistää jotta sen sai lopettamaan.

”Olin hädin tuskin saanut yhden säkeistön loppuun”, kertoi Hattu Hassinen, ”kun Herttakuningatar säntäsi pys-tyyn ja parkaisi: ’Se tappaa aikaa! Pää poikki!’”

”Hirveän julmaa”, huudahti Liisa.

”Ja aina siitä asti”, Hassinen lisäsi pahoilla mielin, ”Ai-

ka on kieltäytynyt kaikesta mitä häneltä pyydän. Nyt kello on aina kuusi.”

Samassa Liisalla välähti. ”Siksikö täällä on nämä iltateetarvikkeet”, hän kysyi.

”Siksipä juuri”, huokaisi Hassinen, ”on aina teeaika emmekä ehdi edes tiskata välillä.”

”Siirryttekö siis pöydän ympäri”, Liisa kysyi.

”Juuri niin”, myönsi Hassinen, ”sitä mukaa kuin astiat on käytetty.”

”Mutta mitä tapahtuu kun palaatte taas alkuun”, Liisa uskalsi kysyä.

”Eiköhän vaihdeta jo aihetta”, Maaniskuun rusakko keskeytti haukotellen. ”Minua alkaa kyllästyttää. Nuori neiti voisi vaikkapa kertoa meille tarinan.”

”Pelkään pahoin, etten osaa ainuttakaan”, sanoi Liisa säikähtäen ehdotusta.

”No siinä tapauksessa Murmeli kertoo”, Hassinen ja Maaniskuun rusakko huusivat. ”Herää, Murmeli!” Ja ne nipistivät sitä kumpikin.

Murmeli avasi hitaasti silmänsä. ”En minä nukkunut”, se kähisi heikosti. ”Kuulin kaiken mitä te kaverit sanoitte.”

”Kerro meille tarina”, sanoi Maaniskuun rusakko.

”Kerro”, aneli Liisa.

”Ja nopeasti sittenkin”, lisäsi Maaniskuun rusakko, ”taikka nukahdat uudestaan ennen kuin pääset loppuun.”

”Olipa kerran kolme pientä siskosta”, Murmeli aloitti kiireesti, ”ja niiden nimet olivat Elli, Salli ja Lilli, ja ne asuivat kaivon pohjalla...”

”Millä he elivät”, kysyi Liisa, joka oli kovin kiinnostunut syömiseen ja juomiseen liittyvistä asioista.

”Ne elivät siirapilla”, vastasi Murmeli hetken mietittyään.

”Eivät he voineet”, sanoi Liisa hyväntahtoisesti. ”Siitä tulisi sairaaksi.”

”Sairaita ne olivatkin”, sanoi Murmeli, ”hyvin sairaita.”

Liisa yritti hetken kuvitella minkälaista olisi tällainen eriskummallinen elämä, mutta se oli hänestä liian käsittämätöntä, joten hän kysyi: ”Mutta miksi he asuivat kaivon pohjalla?”

”Ota vähän lisää teetä”, Maaniskuun rusakko sanoi Liisalle aivan vakavissaan.

”Minä en ole ottanut vielä mitään”, Liisa vastasi loukkaantuneena, ”joten en voi ottaa lisääkään.”

”Tarkoitat kai, ettet voi ottaa vähempää”, sanoi Hattu Hassinen. ”Ainahan voi ottaa enemmän.”

”Sinulta ei kysytty mitään”, sanoi Liisa.

”Kukas nyt menee henkilökohtaisuuksiin”, Hassinen kysyi voitonriemuisena.

Liisa ei oikein tiennyt mitä vastata, joten hän otti vähän teetä ja voileipää ja kääntyi sitten Murmelin puoleen ja toisti kysymyksensä: ”Miksi he asuivat kaivon pohjalla?”

Murmeli mietti taas tovin ja sanoi sitten: ”Se oli siirappikaivo.”

”Ei sellaisia olekaan!” Liisa aloitti ärtyneenä, mutta Hattu Hassinen ja Maaniskuun rusakko hyssyttelivät ”Shh! Shh!” ja Murmeli huomautti happamasti: ”Jos et osaa olla kohteliaampi, on varmaan parasta että kerrot itse tarinan loppuun.”

”Ei, ei, jatka!” Liisa sanoi nöyrästi. ”En enää keskeytä sinua. Kai nyt yksi siirappikaivo voi olla olemassa!”

”Vai että yksi!” tuhahti Murmeli närkeästyneenä. Se suostui kuitenkin jatkamaan. ”Ja niin nämä kolme pientä siskosta – ne näet harjoittelivat piirtämistä...”

”Mitä he piirsivät?” sanoi Liisa unohtaen tyystin lupauksensa.

”Siirappia”, sanoi Murmeli, tällä kertaa hetkeäkään miettimättä.

”Haluan puhtaan kupin”, keskeytti Hattu Hassinen. ”Jokainen siirtyköön yhden paikan eteenpäin.”

Itse hän siirtyi puhuessaan, ja Murmeli seurasi häntä. Maaniskuun rusakko meni Murmelin paikalle, ja Liisa otti aika vastahakoisesti Maaniskuun rusakon paikan. Hassinen oli ainoa, joka hyötyi paikanvaihdosta; Liisa oli melko lailla huonommalla paikalla kuin ennen, sillä Maaniskuun rusakko oli äsken kaatanut kannullisen maitoa lautaselleen.

Liisa ei halunnut enää loukata Murmelia, joten hän

aloitti hyvin varovaisesti: ”Mutta nyt en ymmärtänyt. Mistä he saivat siirappia?”

”Vesikaivosta saa vettä”, sanoi Hassinen, ”joten luulisi, että siirappikaivosta saisi siirappia – vai mitä, tolo?”

”Mutta saako sitä, jos on kerran siellä kaivossa?” Liisa sanoi Murmelille sivuuttaen tahallaan äskeisen huomautuksen.

”Ei aina”, sanoi Murmeli, ”mutta ne olivatkin siellä monta kertaa.”

Tämä vastaus sai Liisan niin sekaisin, että hän antoi Murmelin jatkaa jonkin aikaa keskeytyksettä.

”Ne harjoittelivat piirtämistä”, sanoi Murmeli haukotellen ja hieroen silmiään, sillä sitä nukutti kovasti, ”ja ne piirsivät kaikenlaista – kaikkea mikä alkaa S:llä...”

”Miksi S:llä?” sanoi Liisa.

”Miksi ei?” sanoi Maaniskuun rusakko.

Liisa vaikeni.

Murmeli oli nyt ummistanut silmänsä ja oli torkahtamaisillaan, mutta Hassisen nipistettyä sitä se heräsi vinkaiten ja jatkoi: ”...mikä alkaa S:llä, niin kuin sudenkuoppia, siltoja, sieluja ja samoja – joskus sitä nähkääs sanoo vaikka ’se ja sama’ – vaan onko kukaan koskaan nähnyt piirrosta samasta?”

”Toden totta, nyt kun kysyt”, sanoi Liisa, joka oli edelleen aika sekaisin. ”Enpä oikein tiedä...”

”Siinä tapauksessa sinun ei pitäisi avata suutasi”, sanoi Hattu Hassinen.

Tällaista epäkohteliaisuutta Liisa ei voinut enää sietää: sydämistyneenä hän nousi tuolistaan ja käveli tiehensä. Murmeli nukahti heti, eivätkä toiset kaksi kiinnittäneet hänen poistumiseensa huomiota, vaikka hän vilkaisi muutama kerran taakseen oikeastaan toivoen, että ne kutsuisivat hänet takaisin. Viimeisen kerran vilkaistessaan hän näki, kuinka ne yrittivät tunkea Murmelia teepannuun.

”*Tuonne* en ainakaan enää mene”, Liisa sanoi puikkiesaan puiden välissä. ”Taatusti typerimmät teekutsut missä olen kuunaan ollut!”

Siinä samassa hän huomasi yhdessä puussa oven, joka johti rungon sisään. ”Tämäpä outoa”, hän ajatteli. ”Mutta tänään kaikki on outoa. Yhtä hyvin voin mennä saman tien sisään.”

Hän huomasi päätyneensä jälleen siihen isoon saliin pienen lasipöydän viereen. ”Ja tällä kertaa hoidan homman paremmin”, hän sanoi itsekseen ja otti ensin pienen kultaisen avaimen ja avasi puutarhaan johtavan oven. Sitten hän ryhtyi napsimaan sientä (hän oli säilyttänyt yhtä palasta taskussaan) kunnes oli noin kolmenkymmenen sentin mittainen, käveli pikkukäytävän läpi, ja sitten – hän oli vihdoinkin kauniissa puutarhassa värikkäiden kukkapenkki- ja viileiden lähteiden keskellä. ◆

KAHDEKSAS LUKU

Herttakuningattaren krokettikenttä

Puutarhan portin pielessä kasvoi iso ruusupuu, jonka valkoisia ruusuja kolme puutarhuria maalasi touhukkaasti punaisiksi. Liisa piti sitä hyvin outona ja asteli hieman lähemmäksi katsomaan. Juuri kun hän oli saapumaisillaan niiden luokse, hän kuuli yhden puutarhureista tiuskaisevan: ”Varo vähän, Viitonen! Roiskit koko ajan päälteni!”

”En voi sille mitään”, puuskahti Viitonen happamasti. ”Seiska tönii minua käteen.”

Se sai Seiskan havahtumaan, ja se sanoi: ”Niinpä niin, Viitonen! Syytä vain aina toisia!”

”*Sinun* olisi parasta pitää suusi kiinni!” sanoi Viitonen. ”Viimeksi eilen kuulin Herttakuningattaren sano-

van, että sinut pitäisi mestata!”

”Ja minkä ihmeen takia?” sanoi se, joka oli puhunut ensimmäisenä.

”Ei kuulu sinulle, Kakkonen”, sanoi Seiska.

”Kylläpä vain kuuluu”, sanoi Viitonen. ”Ja minä sanon syynkin – sinä veit kokille tulppaaninsipuleita tavallisten sijasta.”

Seiska nakkasi pensselinsä maahan ja äityi: ”Täytyy sanoa, että mitään niin epäreilua...” Samassa sen silmät näkivät Liisan, joka seisoi vieressä katselemissa, ja oitis se hillitsi itsensä. Muutkin kääntyivät katsomaan, ja kaikki kolme kumarsivat syvään.

”Kertokaahan miksi te oikein maalaatte noita ruusuja”, sanoi Liisa hieman arasti.

Viitonen ja Seiska eivät vastanneet vaan katsoivat Kakkosta. Kakkonen alkoi kuiskia: ”No katsokaa, neiti, asiat ovat sillä lailla, että tähän olisi pitänyt tulla *punainen*

ruusupuun ja me istutettiin vahingossa valkoinen. Ja jos Herttakuningatar saa sen selville, meiltä pannaan päät poikki. Joten, neiti, me tässä yritämme parhaamme ennen kuin hän tulee, jotta...” Samalla hetkellä Viitonen, joka oli huolissaan vilkuillut puutarhan poikki, huusi: ”Herttakuningatar! Herttakuningatar!”, ja kaikki kolme puutarhuria heittäytyivät päistikkaa mahalleen maahan. Kuului monien jalkojen töminää, ja Liisa etsi katseellaan uteliaana Herttakuningatarta.

Ensin saapui kymmenen sotilasta, joilla oli kädessään nuija. Puutarhurien tavoin olivat sotilaatkin kuin litteitä suorakaiteita kulmista lähtevine käsineen ja jalkoineen. Niiden perässä tuli kymmenen hovimiestä ruutukuvioiden koristelluissa asuissaan, ja ne kävelivät pareittain niin kuin sotilaatkin. Sitten näkyviin ilmestyivät hovin lapset; myös näitä somia olentoja oli kymmenen, ja ne hyppelivät iloisesti käsi kädessä parijonossa, ja niiden puvut oli koristeltu sydämenkuvin. Seuraavaksi saapuivat vieraat, jotka olivat pääasiassa kuninkaita ja kuningattaria; heidän joukossaan Liisa näki myös Valkean kanin: se säksätti hermostuneesti ja hymyili kaikelle mitä sanottiin eikä huomannut Liisaa ohi mennessään. Sitten tuli Herttasotilas kantaen kuninkaan kruunua purppuranpunaisella samettyynyllä, ja koko tämän mahtipontisen saattueen jäljessä astelivat HERTTAKUNINGAS ja HERTTAKUNINGATAR.

Liisa aprikoi, pitäisikö hänenkin asettua maahan vatsalleen niin kuin kolme puutarhuria, mutta hän ei muistanut koskaan kuulleensa, että juhlasaattueisiin liittyisi sellaista sääntöä; ”ja mitä mieltä olisi järjestää kulkueita”, hän ajatteli, ”jos kaikki joutuisivat makaamaan vatsallaan, eivätkä voisi nähdä niitä?” Niinpä hän jäi seisomaan paikoilleen ja odottamaan mitä tuleman piti.

Kun saattue saapui Liisan kohdalle, kaikki pysähtyivät katsomaan häntä ja kuningatar penäsi: ”Kuka tämä on?” Hän osoitti sanansa Herttasotilaille, joka vain kumarteli ja hymyili vastaukseksi.

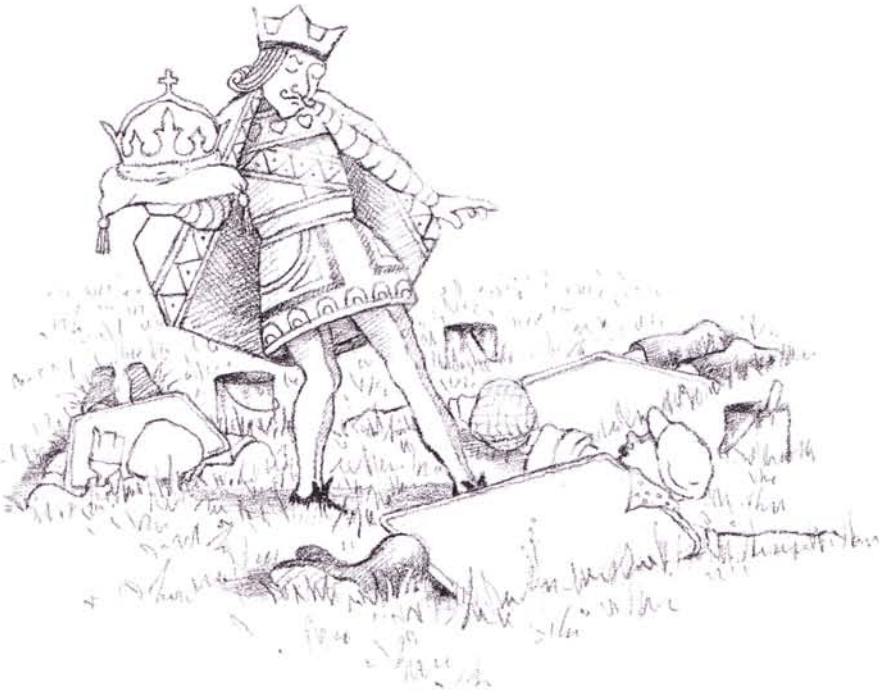
”Idiootti”, ärjähti kuningatar puistellen kärsimättömästi päätään, ja kääntyen Liisan puoleen hän kysyi: ”Mikä on nimesi, lapsukainen?”

”Nimeni on Liisa, Teidän majesteettinne”, vastasi Liisa kohteliaasti mutta lisäsi ajatuksissaan: ”Hyvänen aika, nehän ovat vain pelikortteja. Ei niitä tarvitse pelätä!”

”Ja keitä *nämä* sitten ovat?” Kuningatar osoitti kolmea puutarhuria, jotka makasivat ruusupuun alla; ne nimittäin makasivat vatsallaan ja kuvio niiden selkäpuolella oli sama kuin muillakin korttipakan jäsenillä, joten hän ei voinut tietää olivatko ne puutarhureita, sotilaita vai hovimiehiä vaiko hänen omia lapsiaan.

”Mistä *minä* sen tietäisin?” vastasi Liisa yllättyen itsensä rohkeudestaan. ”Asia ei kuulu *minulle*.”

Kuningattaren kasvoille nousi kiukunpuna, ja tuijotettuaan Liisaa hetken kuin villipeto hän alkoi huutaa: ”Pää poikki! Pää...”

”Pötypuhetta”, huudahti Liisa päättäväisesti ja kuuluvasti, mikä sai kuningattaren vaikenemaan.

Kuningas laski kätensä kuningattaren käsivarrelle ja sanoi kainosti: ”Malta nyt, rakkaani, hänhän on vasta lapsi!”

Kuningatar käänsi miehelleen äkäisesti selkensä ja komensi Sotilasta: ”Käännä ne ympäri!”

Sotilas totteli ja käänsi puutarhurit varovaisesti toisella jalallaan.

”Nouskaa ylös”, huusi kuningatar kimakasti, ja puutarhurit ponkaisivat seisaalleen ja alkoivat kumarrella kuninkaalle, kuningattarelle, lapsille ja kaikille muillekin.

”Lopettakaa”, kirkui kuningatar. ”Minua alkaa pyöryttää!” Ja hän kääntyi ruusupuuta kohti ja jatkoi: ”*Mitä* te olette täällä puuhanneet?”

”Toivottavasti se on mieleenne, Teidän majesteettinne”, sanoi Kakkonen nöyristellen ja polvistui samalla. ”Yritimme ... ”

”Tiedän kyllä *mitä*”, huusi kuningatar joka oli tällä välin tutkiskellut ruusuja. ”Pää poikki jokaiselta!” Ja niin saattue jatkoi matkaa lukuun ottamatta kolmea sotilasta, joiden oli määrä mestata onnettomat puutarhurit. Ne juoksivat Liisan luo hakemaan turvaa.

”Ei teitä mestata!” sanoi Liisa ja piilotti ne isoon kukkapurkkiin. Sotilaskolmikko vaelteli vähän aikaa lähimaastossa puutarhureita etsimässä mutta marssi pian väkijoukkoa muiden perään.

”Joko päät ovat poissa?” mekasti kuningatar.

”Poissa ovat, Teidän majesteettinne”, karjahtivat sotilaat vastaukseksi.

”Niin sitä pitää”, pauhasi kuningatar. ”Osaatko pelata krokettia?”

Sotilaat olivat vaiti ja katsoivat Liisaan, koska kysymys oli selvästikin tarkoitettu hänelle.

”Kyllä vain”, huusi Liisa.

”Tule sitten tänne”, mylvi kuningatar, ja Liisa liittyi kulkueeseen ihmetellen suuresti mitä seuraavaksi tapahtuisi.

”Onpa – onpa kaunis päivä tänään”, kuului vieno ääni hänen läheltään. Valkea kani oli tupsahtanut hänen viereensä ja tähysteli häntä hermostuneena.

”Todella kaunis”, sanoi Liisa. ”Missä Kreivitär on?”

”Hys! Hys!” sihisi kani hädissään. Se pälyili hermostuneesti olkansa yli puhuessaan ja nousi varpaisilleen ja kuiskasi Liisan korvaan: ”Kreivitär on tuomittu kuolemaan.”

”Miksi?” sanoi Liisa.

”Sanoitko mikä sääli”, kani kysyi.

”Ei, en sanonut”, sanoi Liisa. ”Minusta se ei ole lainkaan sääli. Kysyin, miksi.”

”Kreivitär antoi kuningattarelle korvapuustin...”, Valkea kani aloitti, ja Liisa hirnahti naurusta. ”Hys, älä!” kani supatti pelokkaasti. ”Kuningatar voi kuulla! Katsos Kreivitär oli vähän myöhässä, ja kuningattaren mukaan...”

”Kaikki paikoilleen”, jyrisi kuningatar ukkosen lailla, ja kaikki alkoivat juosta eri suuntiin toisiinsa törmäillen.

Hetken kuluttua ne kuitenkin olivat paikoillaan, ja peli saattoi alkaa.

Liisa ei ollut koskaan nähnyt niin kummallista krokettikenttää: se oli täynnä vakoja ja pengermiä, krokettipalloina toimivat elävät siilit ja mailoina flamingot, ja portit saatiin sotilaiden taivuttaessa itsensä kaarelle käsien ja jalkojen varaan.

Pian Liisa huomasi, että kaikkein hankalinta oli käsitellä flamingoa. Hän sai melko hyvin sullotuksi flamingon keskiruumiin kainaloonsa niin että sen jalat roikkuvat alaspäin, mutta juuri kun hän oli saanut linnun kaulan suoristetuksi ja oli napauttamaisillaan siiliä sen nokalla, se melkein aina kääntyi katsomaan häntä niin ymmällään, ettei hän voinut muuta kuin purskahtaa nauruun. Ja kun hän oli saanut flamingon pään jälleen alas ja oli aikeissa aloittaa uudestaan, oli ärsyttävää huomata, että siili olikin suoristautunut kerästään ja lyllersi jo muualle. Sitä paitsi kaikkialla, minne hän olisi voinut siilin lennättää, oli yleensä esteenä vako tai pengermä, ja koska porteiksi kaartuneet sotilaat koko ajan nousivat ylös ja siirtyivät kentällä paikasta toiseen, Liisa tuli pian siihen tulokseen, että kyseessä todellakin oli hyvin vaikea peli.

Kaikki pelaajat pelasivat yhtäaikaan odottamatta vuoroaan, kinastelivat koko ajan ja taistelivat siileistä. Varsin pian kuningatar oli taas raivokkaalla tuulella ja tömisti

ympäriinsä huutaen aina vähän väliä: ”Pää poikki! Pää poikki!”

Liisa alkoi tuntea olonsa epämukavaksi. Tosin hän ei ollut vielä joutunut riitaan kuningattaren kanssa, mutta hän arveli että niin saattaisi käydä minä hetkenä hyvänsä, ”ja miten minulle sitten käy”, hän ajatteli, ”täällä kun ollaan niin mestaamiseen päin – ihme, että joku vielä yli päänsä on hengissä!”

Liisa etsiskeli pakotietä, ja pohtiessaan pääsisikö liivahtamaan kenenkään näkemättä hän huomasi ilmassa oudon ilmiön. Se kummastutti häntä ensin, mutta hetken sitä tutkiskeltuaan hän tajusi sen alkavaksi virnistykseksi ja totesi itsekseen: ”Hangon kissa! Vihdoinkin joku jonka kanssa puhua!”

”Mites pyyhkii?” sanoi kissa heti kun sillä oli riittävästi suuta puhumiseen.

Liisa odotti kunnes sen silmät ilmestyivät näkyviin ja nyökkäsi sitten. ”Ei kannata sanoa mitään”, hän ajatteli, ”ennen kuin sen korvat näkyvät – tai ainakin toinen niistä.” Pian kissan pää oli kokonainen, ja Liisa laski flamingonsa maahan ja alkoi kertoa pelistä iloissaan siitä, että paikalla oli kuuntelija. Kissa tuntui ajattelevan, että siitä oli jo tarpeeksi näkyvissä, eikä sitä ilmestynyt enää enempää.

”Minusta ne eivät pelaa ollenkaan reilusti”, Liisa aloit-

ti valittavalla äänellä, ”ja ne kinaavat koko ajan niin kauheasti, ettei kuule edes omaa ääntään – eikä niillä tunnu olevan sääntöjäkään – tai jos onkin, kukaan ei noudata niitä. Et tiedä kuinka hämäävää on, kun kaikki pelivälineet ovat eläviä: esimerkiksi portti, jonka läpi minun pitäisi lyödä seuraavaksi, kävelee tuolla toisella puolella kenttää – ja minun olisi juuri äsken pitänyt krokata kuningattaren siiliä, mutta sehän juoksi pakoon nähdessään minun siilini!”

”Mitä pidät kuningattaresta”, kysyi Hangon kissa ääntään madaltaen.

”En sitten yhtään”, sanoi Liisa, ”hän on niin valtavan...” Juuri silloin hän huomasi kuningattaren seisovan aivan hänen takanaan, joten hän jatkoi: ”...suuri ennakkosuosikki, että peliä tuskin kannattaa jatkaa loppuun asti.”

Kuningatar hymyili ja jatkoi matkaansa.

”Kenelle sinä puhut”, kysyi kuningas lähestyessään Liisaa. Hän katsoi kummissaan kissan päätä.

”Se on ystäväni – Hangon kissa”, sanoi Liisa. ”Sallikaa, että esittelen teidät.”

”En pidä yhtään sen ulkonäöstä”, sanoi kuningas, ”mutta voihan se suudella kättäni, jos haluaa.”

”Mieluiten en *sinun* kättäsi”, pisti kissa väliin.

”Haukkuuko se minua”, huudahti Kuningas ja meni Liisan taakse. ”Äläkä katso minuun tuolla lailla!”

”Haukkuva kissa ei pure”, sanoi Liisa. ”Muistan lukeeneeni tuon jostain mutta en muista mistä.”

”No, se on joka tapauksessa vietävä pois”, sanoi kuningas päättäväisesti ja huusi kuningattarelle, joka oli juuri kulkemassa ohi: ”Rakkaani, etkö voisi kärkeä jotakuta viemään tuon kissan pois!”

Kuningatar tunsu vain yhden lääkkeen niin suuriin kuin pieniin ongelmiin. ”Pää poikki!” hän sanoi edes vilkaisematta ympärilleen.

”Haen pyövelin paikalle itse”, kuningas lisäsi tohkeisaan ja kiiruhti pois.

Liisa ajatteli mennä saman tien takaisin katsomaan miten peli sujui, mutta kuuli samassa kuningattaren kirkuvan kauempana raivoissaan. Hän oli kuullut kuningattaren määräävän kolme pelaajaa mestattavaksi vuoron väliinjättämisen takia eikä pitänyt tilanteesta lainkaan – olihan peli niin sekavassa tilassa, ettei hän koskaan tiennyt oliko hänen vuoronsa vai ei. Niinpä hän poistui etsimään siiliään.

Sillä välin siili oli joutunut tappeluun toisen kanssa, mikä Liisan mielestä tarjosi mainion tilaisuuden krokkamiseen. Ainoa hankaluus oli, että hänen flamingonsa oli lennähtänyt puutarhan toiseen reunaan, ja hän näki kuinka se yritti siellä avuttomasti lentää puuhun.

Kun Liisa oli saanut tuoduksi flamingon takaisin, tappelu oli ohitse eikä kumpaakaan siiliä enää näkynyt, ”mutta ei sillä väliä”, ajatteli Liisa, ”koska tällä puolen kenttää ei ole enää yhtään porttia.” Hän sujauttikin flamingon kainaloonsa, jotta se ei pääsisi enää pakenemaan, ja meni uudestaan juttelemaan ystävänsä kanssa.

Kun Liisa pääsi takaisin Hangon kissan luo, hän huomasi yllätyksekseen, että sen ympärille oli kerääntynyt melkomoinen väkijoukko: pyöveli, kuningas ja kuningatar kiistelivät keskenään muiden ollessa vaiti ja näyttäessä hyvin hermostuneilta.

Heti kun Liisa saapui, kaikki kolme pyysivät häntä ratkaisemaan riidan ja toistelivat perustelujaan hänelle, vaikka hänen oli hyvin vaikea saada selvää mitä ne oikeastaan sanoivat, koska kaikki puhuivat yhteen ääneen.

Pyövelin perustelu oli, että päätä ei voi poikkaista ellei ole ruumista, josta sen voisi leikata irti; että sille ei ollut koskaan ennen annettu moista tehtävää eikä se aikoisi aloittaa enää *näin* myöhäisellä iällä.

Kuningas taas väitti, että kaikilta, joilla on pää, se

voidaan myös poikkaista ja ettei pitänyt puhua soopaa.

Kuningattaren näkemys oli, että jos asialle ei heti tehtäisi jotakin, kaikilta poikkaistaisiin pää, joka ikiseltä. (Juuri tämä huomautus sai koko muun joukon vakavaksi ja huolestuneeksi.)

Liisa ei keksinyt muuta sanottavaa kuin: ”Se on Kreivittären kissa; olisi parasta kysyä *häneltä*.”

”Kreivitär on vankilassa”, kuningatar sanoi pyövelille. ”Hakekaa hänet tänne!” Pyöveli kiisi tuulispäänä matkaan.

Heti pyövelin mentyä kissan pää alkoi hiipua näkyvistä, ja kun pyöveli palasi Kreivittären kera, kissa oli kadonnut kokonaan. Kuningas ja pyöveli säntäilivät sitä etsimässä, kun taas muu joukko palasi pelin pariin. ♠

YHDEKSÄS LUKU

Vilpikonnan tarina

"Et uskokaan kuinka hauskaa on nähdä sinua taas, tytökulta!" Kreivitär sanoi sujauttaen kätensä hellästi Liisan käsipuoleen, ja he lähtivät yhdessä kävelemään pois päin.

Liisa oli iloinen, että Kreivitär oli niin hyvällä tuulella, ja ajatteli että kenties hurja käytös keittiössä olikin johtunut vain pippurista.

"Kun *minusta* tulee kreivitär", Liisa sanoi itsekseen (vaikkei siihen aivan uskonutkaan), "keittiössä ei saa olla yhtään pippuria. Keitto on hyvää ilmankin ... Jospa ihmisten kiivastuminen on aina pippurin syytä", hän jatkoi hyvin tyytyväisenä kun oli keksinyt ikään kuin uuden säännön, "ja happamuus etikan syytä – ja kitkeryys kirvelin syytä – ja – ja lasten pirteys pirtelön ansiota. *Tämän* kun aikuiset tietäisivät, niin eivät enää pihtailisi sitä, sillä..."

Liisa oli mietteissään aivan unohtanut Kreivittären ja hätkähti hieman kuullessaan korvansa juuresta hänen äänensä. ”Et sano mitään, kultaseni, taidat olla vaipunut ajatuksiisi. En osaa nyt heti sanoa, mikä tämän opetus on, mutta muistan sen kyllä kohta.”

”Ehkei siinä tällä kertaa piile mitään opetusta”, Liisa rohkeni huomauttaa.

”Tсот, tсот, lapsukainen”, sanoi Kreivitär, ”kaikessa on opetus, vaikkei heti keksisi mikä”, ja painautui puhuesaan lähemmäksi Liisaa.

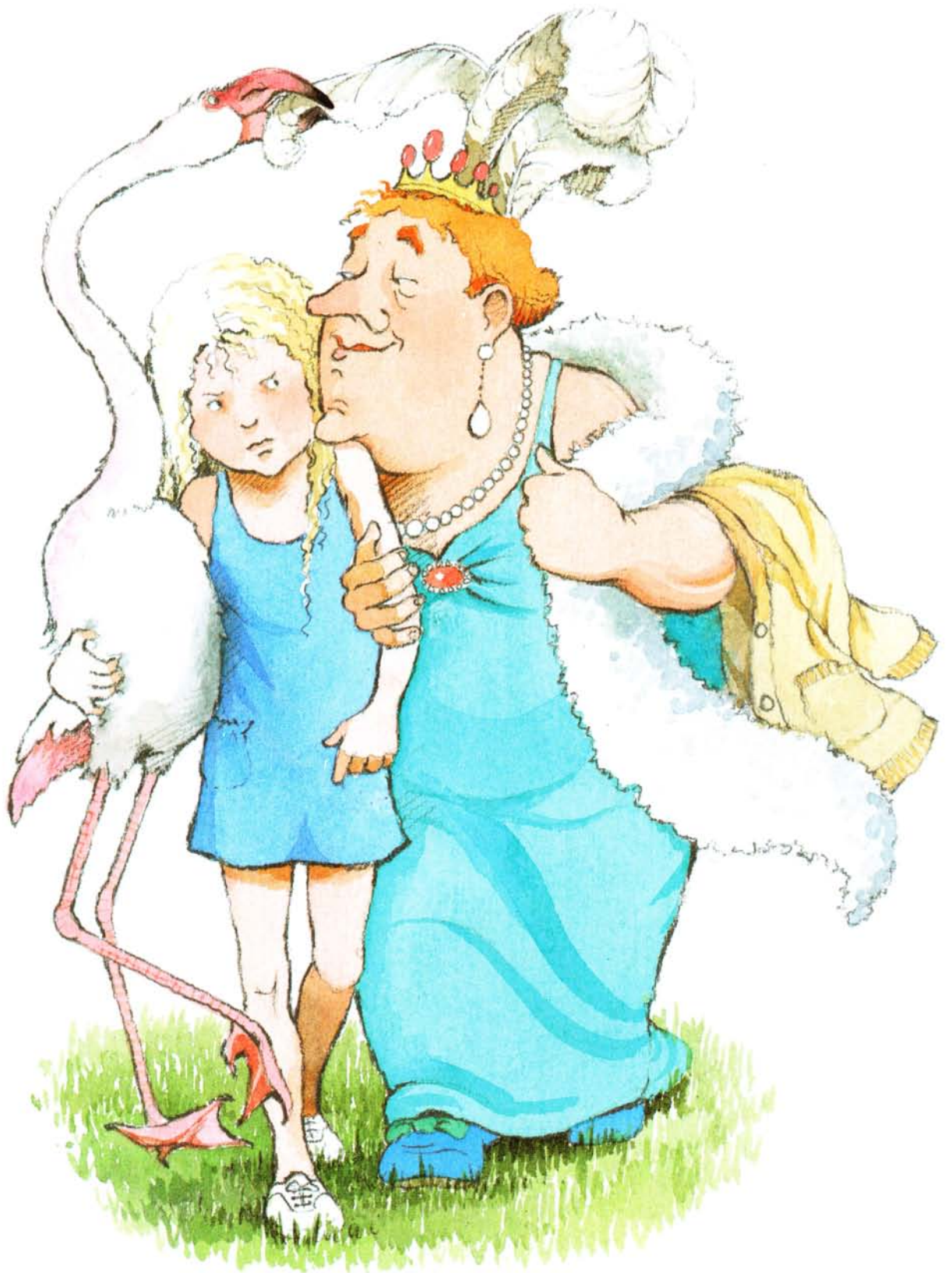
Liisa ei oikein pitänyt siitä, että Kreivitär likistäytyi niin lähelle häntä – ensinnäkin koska Kreivitär oli *hyvin* ruma ja toiseksi koska hän oli juuri sen mittainen, että saattoi nojata leukaansa Liisan olkapäähän, ja leuka oli epämiellyttävän terävä. Liisa ei kuitenkaan halunnut olla epäkohtelias, joten hän yritti kestää sen niin hyvin kuin pystyi.

”Peli sujuu jo paremmin”, hän sanoi pitääkseen keskustelua yllä.

”Omalla tavallaan kyllä”, sanoi Kreivitär, ”ja sen opetus on, että rakkaus ei etsi omaansa!”

”Kai rakkauskin silti pitää huolen vain omista asioistaan...”, Liisa kuiskasi.

”Niin no! Tarkoitin oikeastaan juuri sitä”, sanoi Kreivitär ja työnsi terävän leukansa yhä syvemmälle Liisan ol-

kapäähän. ”Ja sen opetus taas on että ’kyllä sokeakin sana jyvän löytää.’”

”Hän totisesti haluaa löytää kaikesta opetuksen!” Liisa ajatteli.

”Nyt varmaan mietit, miksen kierrä kättäni uumasi ympärille”, Kreivitär sanoi ja lisäsi pienen tauon jälkeen: ”Syy siihen on, että epäilen flamingosi olevan kiivasluontoinen. Tehdäänkö pieni koe?”

”Se voi purra”, vastasi Liisa varovaisesti, koe ei nimitäin häntä juuri innostanut.

”Totta kyllä”, sanoi Kreivitär, ”flamingot ja sääsket puhevät. Ja sen opetus on ’ei yksi sääski kesää tee.’”

”Ei yksi pääsky kesää tee”, Liisa huomautti.

”Totta taaskin”, Kreivitär sanoi. ”Sinä se osaat muotoilla kaiken niin selvästi.”

”Pääskyt ovat kivikuntaa, *luulisin...*”, sanoi Liisa.

”Totta kai ovat”, sanoi Kreivitär, joka tuntui olevan valmis yhtymään kaikkeen mitä Liisa sanoi, ”tiedän täällä lähellä yhden pääskykaivoksen. Ja sen opetus on ’ei kannettu pääsky kaivoksessa pysy!’”

”Haa, nyt tiedän”, huudahti Liisa, joka ei ollut kuunnellut Kreivittären äskeistä huomautusta, ”pääskyt ovat kasvikuntaa! Ne eivät näytä ihan siltä, mutta sitä ne ovat.”

”Olen aivan samaa mieltä kanssasi”, sanoi Kreivitär, ”ja sen opetus on ’ole sitä miltä näytätkin’ – tai jos ilmai-

see sen vähän yksinkertaisemmin: 'Älä luule ettet ole muuta kuin se miltä ehkä muista näytät kuin se mitä olet tai olisit voinut olla olisi näyttänyt heistä muulta kuin se mitä olit ollut mikä olisi näyttänyt heistä muutoin muulta.'"

"Ymmärtäisin tuon varmaan paremmin", sanoi Liisa kohteliaasti, "jos sen voisi lukea, mutta kuultuna sitä ei oikein pysty seuraamaan."

"Et ole kuullut vielä puoliakaan siitä mitä pystyn sanomaan, jos todella haluan", Kreivitär vastasi mielissään.

"No, säästä vain se toinen puoli tuonnemmaksi", sanoi Liisa.

"Ei siinä ole mitään säästämistä", sanoi Kreivitär, "saat loput lahjaksi."

"Aika kitsas lahja!" Liisa ajatteli. "Onneksi ihmiset eivät yleensä anna tuollaisia syntymäpäivälahjoja." Mutta sitä hän ei uskaltanut sanoa ääneen.

"Olet tainnut vaipua jälleen mietteisiisi", Kreivitär huudahti ja työnsi taas terävää leukaansa Liisan olkapäähän.

"Minulla on oikeus ajatella", kivahti Liisa, sillä häntä alkoi jo vähän hermostuttaa.

"Tasan yhtä suuri oikeus", sanoi Kreivitär, "kuin sioilla on lentää – ja sen ope–"

Liisan yllätykseksi Kreivitär vaikenä vaikkakin oli juuri

pääsemäisillään mielisanaansa ”opetus”, ja hän tunsi kuinka tämä alkoi vapista. Hän nosti katseensa ja näki edessä Herttakuningattaren kädet puuskassa kuin myrskyn merkinä.

”Kaunis päivä tänään, Teidän majesteettinne!” Kreivitär aloitti vaimealla äänellä.

”Tässä sinulle kaunista ilmaa”, mylvi kuningatar jalkaansa polkien. ”Joko sinä lähdet tai sinun pääsi lähtee eikä yhtään ennen aikojaan! Saat valita!”

Kreivitär teki valintansa ja oli tuossa tuokiossa tipotiessään.

”Mennään jatkamaan peliä”, kuningatar sanoi Liisalle, ja Liisa oli niin peloissaan, ettei uskaltanut sanoa mitään, vaan seurasi häntä krokettikentälle.

Muut vieraat olivat ottaneet kuningattaren poissaolosta vaarin ja loikoilivat varjossa, mutta kuningattaren nähdesään ne ampaisivat taas pelaamaan. Kuningatar tyytyi vain toteamaan, että hetkenkin viivyttely maksaisi niiden hengen.

Kuningatar riiteli koko pelin ajan muiden pelaajien kanssa ja karjui tuon tuostakin: ”Pää poikki! Pää poikki!” Sotilaat pidättivät jokaisen tuomitun, mutta voidakseen tehdä sen ne joutuivat tietysti jättämään tehtävänsä krockettiportteina. Niinpä noin puolen tunnin kuluttua ei ollut enää yhtäkään porttia jäljellä ja kaikki pelaajat – ku-

ningasta, kuningatarta ja Liisaa lukuun ottamatta – oli pidätetty ja tuomittu kuolemaan.

Hengästynyt kuningatar lopetti pelaamisen ja sanoi Liisalle: ”Oletko jo tavannut Vilpikonnan?”

”En”, vastasi Liisa. ”En edes tiedä mikä Vilpikonna on.”

”Se on se mistä valmistetaan vilpikonnalientä”, sanoi kuningatar.

”Enpä ole koskaan nähnyt enkä kuullut”, sanoi Liisa.

”Töpinäksi sitten”, sanoi kuningatar, ”niin se kertoo sinulle tarinansa.”

Heidän poistuessaan kentältä Liisa kuuli kuninkaan sanovan hiljaa muulle joukolle: ”Teidät on kaikki armahdettu.” ”No, se on hyvä juttu”, Liisa sanoi itsekseen, sillä hän oli ollut kovin pahoillaan kuningattaren auliisti jakelamista teloitustuomioista.

Pian he kohtasivat Griipin, joka lojui auringossa siikeässä unessa. (Jos et tiedä mikä griippi on, katso kuvaa.) ”Ylös siitä, laiskimus!” sanoi kuningatar. ”Ja vie tämä nuori neiti tapaamaan Vilpikonnaa ja kuulemaan sen tarina. Minun täytyy palata valvomaan paria mestausta.” Ja niin hän poistui, ja Liisa jäi kahden kesken Griipin kanssa.

Liisa ei oikein pitänyt otuksen ulkomuodosta, mutta oli varmasti turvallisempaa pysyä sen luona kuin lähteä

julman kuningattaren matkaan, joten hän jäi odottamaan mitä tuleman piti.

Griippi nousi istualleen ja hieroi silmiään, se seurasi katseellaan Kuningatarta kunnes tämä oli poistunut näkyvistä, ja sitten se hihitti. ”Voi miten hauskaa!” Griippi sanoi puolittain itsekseen ja puolittain Liisalle.

”Miten niin”, kysyi Liisa.

”No, kuningatar”, vastasi Griippi. ”Hän on kuvitellut koko jutun: eivät ne ikinä teloita ketään. No niin, töpinäksi!”

”Kaikki sanovat täällä koko ajan ’töpinäksi’”, Liisa ajatteli paarustaessaan Griipin vanavedessä: ”Minua ei ole koskaan aiemmin juoksutettu tällä tavalla, ei koskaan, ei niin ikinä!”

He eivät olleet kävelleet kovin pitkään kun jo näkivät etäällä Vilpikonnan: se istui surullisena ja yksinäisenä pienellä kallionkielekkeellä, ja kun he tulivat lähemmäksi Liisa saattoi kuulla sen huokailevan sydämensä pohjasta. Liisan kävi sitä todella sääliksi. ”Mitä se suree”, hän kysyi Griipiltä. Ja Griippi vastasi, melkein samoin sanoin kuin äsken: ”Vilpikonna on kuvitellut koko jutun: ei ole mitään syytä surra. Mutta töpinäksi!”

Niin he menivät Vilpikonnan luo, joka katsoi heitä suurin kyyneleisin silmin sanaakaan sanomatta.

”Tämä tyttö tässä”, sanoi Griippi, ”tahtoo kuulla sinun tarinan.”

”Kerron sen”, sanoi Vilpikonna synkeällä äänellä. ”Istukaa kumpikin älkääkä puukahtako ennen kuin olen lopettanut.”

Niin he istuutuivat, eikä kukaan sanonut vähään aikaan mitään. Liisa ajatteli: ”Miten se voi *ikinä* päästä loppuun, jos se ei pääse edes alkuun.” Mutta hän odotti kärsivällisesti.

”Aikoinaan”, Vilpikonna sanoi huokaisten syvään, ”minä olin oikea kilpikonna.”

Sanoja seurasi pitkä hiljaisuus, jonka rikkoi vain Griipin huudahdus ”Tsshkrrrh!” sekä Vilpikonnan sydäntäsärkevä nyyhke. Liisa oli vähällä nousta sanomaan: ”Kiitos vain, hyvä herra, mielenkiintoisesta tarinastanne”, mutta hän uumoili että *jotain* saattoi olla vielä tulossa, joten hän jäi paikoilleen eikä sanonut mitään.

”Kun me oltiin pieniä”, Vilpikonna jatkoi viimein jo hieman rauhoittuneena (vaikka se välillä vähän nyyhki-

kin), ”me käytiin koulua meressä. Meillä oli rehtorina vanha hidas Kilpikonna, jota kutsuttiin Kupeksi...”

”Miksi te sitä Kupeksi kutsuite”, Liisa kysyi.

”No me kutsuttiin sitä Kupeksi, koska se aina kupeksi”, kivahti Vilpikonna. ”Sinähän varsinainen tolo olet!”

”Häpeäisit kysyäkin noin tyhmiä”, lisäsi Griippi, ja sitten ne molemmat istuivat hiljaa ja katsoivat Liisa-rukkaa, jonka teki mieli vajota maan alle. Viimein Griippi sanoi Vilpikonnalle: ”Anna nyt palaa, vanha veijari! Ei tässä ole koko päivää aikaa”, ja niin Vilpikonna jatkoi seuraavin sanoin: ”Niin, me käytiin koulua meressä, vaikket ehkä uskokaan...”

”En sanonut, etten uskoisi!” keskeytti Liisa.

”Sanoitpas”, intti Vilpikonna.

”Varo sanojasi!” lisäsi Griippi ennen kuin Liisa ehti sanoa mitään. Vilpikonna jatkoi tarinaansa.

”Meillä oli paras mahdollinen koulutus – itse asiassa me käytiin koulua joka päivä ...”

”Olen minäkin käynyt joka päivä koulua”, sanoi Liisa. ”Ei siinä ole mitään ylpeilemistä.”

”Onko teillä koulussa lisäaineita?” kysyi Vilpikonna hieman huolestuneena.

”No”, sanoi Liisa. ”Meillä on ylimääräisenä ranskaa ja musiikkia.”

”Entä vanhaa hapatusta?” sanoi Vilpikonna.

”No ei taatusti!” Liisa sanoi närkeästyneenä.

”Haa! Siinä tapauksessa teidän koulu ei ole mikään hyvä koulu”, sanoi Vilpikonna helpottuneena. ”Meidän koulussa nimittäin annettiin myös ruokatunteja ja niiden päälle vielä lisääaineita ja vanhaa hapatusta, jos halusi.”

”Luulisi, että niitä ei nyt niin kipeästi tarvita”, sanoi Liisa, ”jos asuu meren pohjassa.”

”Ei minulla ollutkaan niihin varaa”, huokaisi Vilpikonna. ”Otin vain pakolliset aineet.”

”Mitäs ne sitten olivat”, uteli Liisa.

”No, ensinnäkin tietysti kauhokirjoitus ja lokoominen”, Vilpikonna vastasi, ”ja sitten matelumatatiikan eri alat – plupslasku, väljennys, keltominen ja makaaminen.”

Liisa ei ymmärtänyt paljon mitään mutta uskaltautui kuitenkin kysymään: ”Keltomisesta en ole kuullutkaan. Mitä se mahtaa olla?”

Griippi kohotti tyrmistyneenä molemmat käpälänsä. ”Vai et ole koskaan kuullut keltomisesta”, se huudahti. ”Kai tiedät mitä punaaminen on?”

”Ky-kyllä”, sanoi Liisa varovaisesti, ”se tarkoittaa että tekee – jonkin – minkä vain – punaiseksi. ”

”No hyvä”, Griippi jatkoi, ”jos et tiedä mitä on keltominen, olet tosiaan paksupää.”

Tämä ei kannustanut Liisaa esittämään asiasta lisäkysymyksiä, joten hän kääntyi Vilpikonnan puoleen ja ky-

syi: ”Mitä muuta teille opetettiin?”

”No, sitten oli hysteriaa”, Vilpikonna sanoi laskien aiheita räpylöillään, ”...koti- ja muiden merten hysteriaa ja myös sekologiaa. Ja uimistelua – uimistelunopettajana oli yksi vanha ankerias, joka kerran viikossa opetti meille lihtämistä, kalabandya ja olmiloikkaa.”

”Minkälaista se oli”, uteli Liisa.

”No, en rupea tässä näyttämään”, sanoi Vilpikonna, ”olen vanhemmiten vähän kangistunut. Eikä Griippi oppinut sitä koskaan.”

”Ei ollut aikaa”, sanoi Griippi. ”Klassisten laineiden tunneilla kävin kyllä. Se rapu oli oikea ärjäinen.”

”Sen tunneilla minä en koskaan ollut”, Vilpikonna sanoi. ”Se kuulemma opetti ilosofiaa ja murheilua.”

”Niinpä teki, tekipä tosiaan”, huokaisi vuorostaan Griippi, ja molemmat otukset painoivat päänsä.

”Entä kuinka monta tuntia päivässä teillä oli koulua”, Liisa kysyi vikkellästi vaihtaakseen puheenaihetta.

”Kymmenen tuntia ensimmäisenä päivänä”, sanoi Vilpikonna, ”yhdeksän seuraavana ja niin edelleen.”

”Olipa kummallinen lukujärjestys”, Liisa huudahti.

”Eivät tunnit aluksi mitään hupia olleetkaan”, Griippi huomautti, ”mutta ne hupeni päivä päivältä!”

Tämä oli aivan uusi näkökulma Liisalle, ja hän sulatteli sitä vähän aikaa ennen kuin kysyi lisää: ”Siinä tapauk-

sessä yhdestoista päivä oli kaikei lomapäivä?”

”Ilman muuta”, sanoi Vilpikonna.

”Mitä kahdentenatoista päivänä sitten tapahtui?” Liisa keksi kysyä.

”Tämä riittää koulusta”, keskeytti Griippi määrätietoisesti. ”Kerro nyt tytölle vähän siitä mitä me leikittiin.” ♠

KYMMENES LUKU

Hummerikatrilli

Vilpikonna huokaisi syvään ja pyyhkäisi eturäpylällä silmiään. Se katsoi Liisaan ja yritti puhua mutta ei itkuntyrskähdyksiltään kyennyt. ”Ihan kuin sillä olisi ruoto kurkussa”, sanoi Griippi ja ryhtyi ravistelemaan ja läimimään sitä selkään. Viimein Vilpikonna kokosi itsensä ja jatkoi kyynekkäiden vieressä pitkin sen poskia: ”Sinä et ole varmaankaan asunut meren alla ...” (”En todellakaan”, sanoi Liisa) ”... ja ehket ole koskaan tavannut ketään hummeria ...” (Liisa oli jo sanomaisillaan: ”Olen kyllä kerran maistanut...” mutta hillitsi itsensä ajoissa ja sanoi: ”Ei, en koskaan.”) ”... joten sinulla ei ole aavistustakaan miten ihanaa hummerikatrilli on!”

”Ei totisesti ole”, sanoi Liisa. ”Minkälaista se on?”

”Noh”, sanoi Griippi, ”ensin mennään riviin rannan suuntaisesti...”

”Eikun kahteen riviin!” kiljui Vilpikonna. ”Hylkeet, kil-

pikonnat, lohet ja niin edelleen, ja sitten, kun meduusat on saatu pois tieltä...”

”Se vie aina jonkin aikaa”, keskeytti Griippi.

”...otetaan kaksi askelta...”

”Jokaisella hummeri parina”, huusi Griippi.

”Niin, tietenkin”, Vilpikonna sanoi, ”kaksi askelta, otetaan kiinni parista...”

”...vaihdetaan hummeria ja tehdään sama takaperin”, jatkoi Griippi.

”Sitten”, Vilpikonna jatkoi, ”heitetään...”

”Hummerit”, karjui Griippi ja hypähti ilmaan.

”...niin kauas kuin jaksaa...”

”Uidaan niiden perään!” kirkui Griippi.

”Heitetään meressä kuperkeikka”, huusi Vilpikonna pomppien villisti ympäriinsä.

”Ja vaihdetaan taas hummeriparia”, ulvoi Griippi äänensä ylärajoilla.

”Mennään takaisin rannalle ja – tässä on vasta ensimmäinen osa”, sanoi Vilpikonna madaltaen äkkiä ääntään, ja nuo kaksi otusta, jotka olivat hypelleet ympäriinsä kuin hullut, istuutuivat hyvin vaitonaisina ja katsoivat Liisaan.

”Se on varmaan hyvin kaunis tanssi”, sanoi Liisa arasti.

”Haluaisiko nähdä sitä vähän?” sanoi Vilpikonna.

”Oikein mielelläni”, sanoi Liisa.

”Tule, kokeillaan ensimmäistä osaa!” Vilpikonna sanoi

Griippille. ”Meiltä se sujuu ilman hummereitakin. Kumpi laulaa?”

”Öh, laula *sinä*”, sanoi Griippi. ”Olen unohtanut sanat.”

Niin ne alkoivat tanssia juhlavasti Liisan ympärillä ja talloivat aina silloin tällöin häntä varpaille ja heiluttivat tahtia etukäpäälillään Vilpikonna laulaessa laahaavasti ja surullisesti:

”Hei, nopeammin!” silakka
 etanaa hoputtaa.
 ”Särki ryömii kannoilla,
 se häntää jo koputtaa.
 Kas, hummerit ja konnatkin
 jo hyppii tasajalkaa:
 Ne odottelee rannalla,
 jos kohta tanssi alkaa.

Koska, milloin, milloin, koska,
 milloin tanssi alkaa?!
 Milloin, koska, koska, milloin,
 koska tanssi alkaa?!”

Silakka mieliä lentää mereen
 hummerinsa parina,
 vaan etanalle liikaa nyt
 on moinen tarina:
 ”Kun viimeksi uin mereltä,
 kotimatka vuoden vei.”
 Ei tanssi tänään etana,
 ei tanssi etana ei.

Ei tanssi ei, ei tanssi ei,
 ei tanssi etana, ei!

*Silakka sanoo: 'Siitä viis
mihin heitto kantaa!
Me lennetäänhän siitä pian
suoraan vastarantaan!
Kun kaukomaahan päästään me
ei meitä kaipaa kukaan!
Älä pelkää! Etkö voisi
tulla tanssiin mukaan?*

*Älä pelkää, etkö voisi
tulla tanssiin mukaan?
Älä pelkää, etkö voisi
tulla tanssiin mukaan?'"*

"Kiitos, se oli oikein mielenkiintoista katsottavaa", sanoi Liisa helpottuneena siitä, että tanssi oli viimein ohi. "Pidin paljon tuosta silakkalaulusta."

"Niin, silakoista puheen ollen", sanoi Vilpikonna, "ne hän – kai sinä niitä olet nähnyt?"

"Kyllä," sanoi Liisa. "Olen nähnyt niitä usein illalli..." Hän keskeytti nopeasti.

"Päivällä tai illalla, sama se", sanoi Vilpikonna, "mutta jos olet kerran nähnyt niitä niin usein, varmaan tiedät millaisia ne ovat."

"Luulisin niin", Liisa sanoi mietteliäästi. "Niillä on

pyrstö suussa – ja ne ovat yltä päältä korppujauhossa.”

”Korppujauhoasiassa olet väärässä”, sanoi Vilpikonna. ”Se näet huuhtoutuisi meressä pois. Mutta niillä *on* pyrstö suussa, ja syy siihen on...” Tässä kohtaa Vilpikonna haukotteli ja sulki silmänsä. ”Kerro tytölle se ja loputkin”, se sanoi Griippille.

”Syy on se”, sanoi Griippi, ”että ne todella tanssivat hummerien kanssa. Joten ne joutuivat veteen. Joten ne upposivat tosi syvälle. Joten niiden hännät juutuivat niiden suuhun. Joten ne eivät enää koskaan saaneet niitä sieltä pois. Siinä kaikki.”

”Kiitos”, sanoi Liisa, ”sangen mielenkiintoista. Aiemmin en tiennytkään silakoista paljon mitään.”

”Voin kertoa lisääkin, jos haluat”, sanoi Griippi. ”Tiedätkö miksi niitä kutsutaan silakoiksi?”

”Enpä ole koskaan tullut ajatelleeksi”, sanoi Liisa. ”Miksi?”

”Niillä suojataan lattiat”, Griippi vastasi hyvin vakavana.

Liisa oli ymmällään. ”Suojataan lattiat?” hän toisti hämmästyneenä.

”No, millä teillä suojataan lattiat?” sanoi Griippi. ”Millä ne saadaan kiiltämään?”

Liisa katsoi niitä ja mietti vähän aikaa ennen kuin vastasi: ”Lakalla kaiketi.”

”Meren alla”, sanoi Griippi matalalla äänellä, ”lattiat

suojataan silakalla.”

”Miten lattiat sitten tehdään?” Liisa kysyi hyvin uteliaana.

”No, pannaan räsymato mutapohjan päälle. Miten muuten?” Griippi vastasi kärsimättömästi. ”Kapalokalakin olisi tiennyt tuon!”

”Silakan asemassa”, sanoi Liisa, joka ajatteli yhä laulua, ”olisin sanonut särjelle: ’Top tykkänään! *Sinua* me emme halua mukaan.’”

”Niiden oli pakko ottaa se mukaan”, Vilpikonna sanoi. ”Kukaan kala ei lähde mihinkään ilman särkeä.”

”Eikö todellakaan?” sanoi Liisa yllättyneenä.

”Ei tietenkään”, Vilpikonna sanoi. ”No, jos olisin lähdössä johonkin ja näkisin särjen, uisin perään ja huuttaisin: ’Särki, hoi, älä jätä!’”

”Tarkoitat varmaan ’järkeä?’” sanoi Liisa.

”Tarkoitaa aina sitä mitä sanon”, Vilpikonna vastasi loukkaantuneena. Ja Griippi lisäsi: ”No, kerropas vähän *sinun* seikkailuista.”

”Voisin kertoa teille minun seikkailuistani – tästä aamusta lähtien”, Liisa sanoi vähän arasti, ”mutta missään tapauksessa ei kannata mennä eiliseen, koska silloin olin eri ihminen.”

”Mitä tarkoitat”, kysyi Vilpikonna.

”Ei! Ei! Seikkailut ensin”, sanoi Griippi kärsimättömästi, ”selityksiin menee aina kamalasti aikaa.”

Niin Liisa alkoi kertoa niille seikkailuistaan aina siitä asti kun oli tavannut Valkean kanin. Häntä hermostutti hieman aluksi – ihan aluksi, sillä nuo kaksi otusta tunkivat niin lähelle häntä, toinen toiselle ja toinen toiselle puolelle, ja kuuntelivat silmät pyöreinä ja suu auki, mutta tarinan edetessä hän sai lisää varmuutta. Kuulijat pysyivät hiirenhiljaa aina siihen asti kunnes hän pääsi kohtaan, jossa hänen piti toistaa toukalle ”Vaarilla on saari...”, eikä se mennyt yhtään niin kuin piti. Silloin Vilpikonna veti syvään henkeä ja sanoi: ”Onpa outoa!”

”Kaikki on niin outoa, ettei paremmasta väliä”, sanoi Griippi.

”Se ei mennyt yhtään niin kuin piti”, Vilpikonna toisti mietteliäästi. ”Jospa tyttö yrittäisi lausua jotakin nyt. Käske tytön aloittaa.” Se katsoi Griippiin ikään kuin sillä olisi valta määrällä Liisaa.

”Nouse ylös ja toista perässä ’Hummani hei...’”, sanoi Griippi.

”Kylläpä ne nyt komentelevat ja panevat vielä toistamaan läksyjä!” ajatteli Liisa. ”Ihan yhtä hyvin voisin mennä tältä istumalta takaisin kouluun.” Hän kuitenkin nousi seisomaan ja alkoi lausua lorua, mutta hänen päänsä oli niin täynnä Hummerikatrillia, että hän tuskin ymmärsi mitä oikein sanoi ja lorusta tuli todella hyvin kummallinen:

"Hummeri heilui, huusi: 'Vaadin
uusiksi tämän marinaadin!
En halua olla ruskea enää!
Siksipä se, käyttäen nenää,
siisti asun, levitti jalat
ja viiksiin pani sokeripalat.

Se laskuvedessä pilkkaa haita,
irvii, nälvii, uhoaa, riekkuu.
Kun nousee hait, on toisin laita:
arka ääni piippien kiekkuu..."

"Tuo oli aika erilainen, kun vertaa siihen miten opin
sen lapsena", sanoi Griippi.

"Minäkään en ole ikinä kuullut sitä", sanoi Vilpikonna,
"mutta se kuulostaa sairaan järjettömältä."

Liisa ei sanonut mitään. Hän istahti, kätki kasvonsa kä-
siinsä ja ihmetteli sujuisiko mikään enää *ikinä* tavalliseen
tapaan.

"Minä penäisin vähän selityksiä muutamaan kohtaan",
sanoi Vilpikonna.

"Ei tyttö osaa niitä selittää", kiiruhti Griippi sanomaan.
"Suoraan vain seuraavaan säkeistöön."

"Mutta entä se jalkakohta?" Vilpikonna intti. "Ja miten

se muka pystyi tekemään kaiken sen nenällään?”

”Se on baletin ensimmäinen asento”, Liisa sanoi, mutta hän oli itsekin niin sekaisin, että halusi vaihtaa puheenaihetta.

”Mene seuraavaan säkeistöön. Se alkaa ”Voi kuinka pieninä palasina onkaan mun leipäni...””, sanoi Griippi. Liisa ei uskaltanut olla tottelematta vaikka olikin varma, että sekin menisi väärin, ja jatkoi vapisevalla äänellä:

*”Pöllön ja pantterin vakavan
näin pihalla leipää jakavan:
pantteri ahmi kokonaan sen,
pöllölle jäi vain lautanen.*

*Pöllö saikin armosta siksi
lusikan kotiin viemisiksi,
pantteri veitsen ja haarukan
joilla ahmi...”*

”Mitä ideaa on lausua koko juttua”, Vilpikonna keskeytti, ”jos et kerran selitä sitä samalla? Se on taatusti sekavinta mitä *minä* olen koskaan kuullut.”

”Ehkä on paras lopettaa”, sanoi Griippi, ja Liisa suostui enemmän kuin hyvillään.

”Tanssitaanko Hummerikatrillin toinen osa?” Griippi jatkoi. ”Vai haluaisitko, että Vilpikonna laulaisi sinulle laulun?”

”Oi, laulu olisi ihana, jos se Vilpikonnalle vain sopii”, Liisa vastasi niin innokkaasti, että Griippi loukkaantui hie-
man ja sanoi: ”Hmm! Ei vähääkään makua! Laula tytölle ‘Vilpikonnaliemi’, laulathan.”

Vilpikonna huokaisi syvään ja alkoi laulaa itkun tukahduttamalla äänellä:

*”On kulhossa nyt vihreää
lientä ja se höyryää!
Ilostuttaa isoa,
ilostuttaa pientä:
on illaksi ihanaalientä!*

Illaksi ihanaalientä!

*li-haa-naa lii-eeen-tää!
li-haa-naa lii-eeen- tää!
lil-laak-sii!
li-haa-naa lii-eeen- tää!*

HUMMERIKATRILLI

*Kuka piittaa kalasta
tai inha ihrapalasta?
Kuka söisi sientä,
jos tarjolla on lientä?*

*li-haa-naa lii-eeen-tää!
li-haa-naa lii-eeen-tää!
lil-laak-sii
ihanaa, ii-haa-NAA LIENTÄ!”*

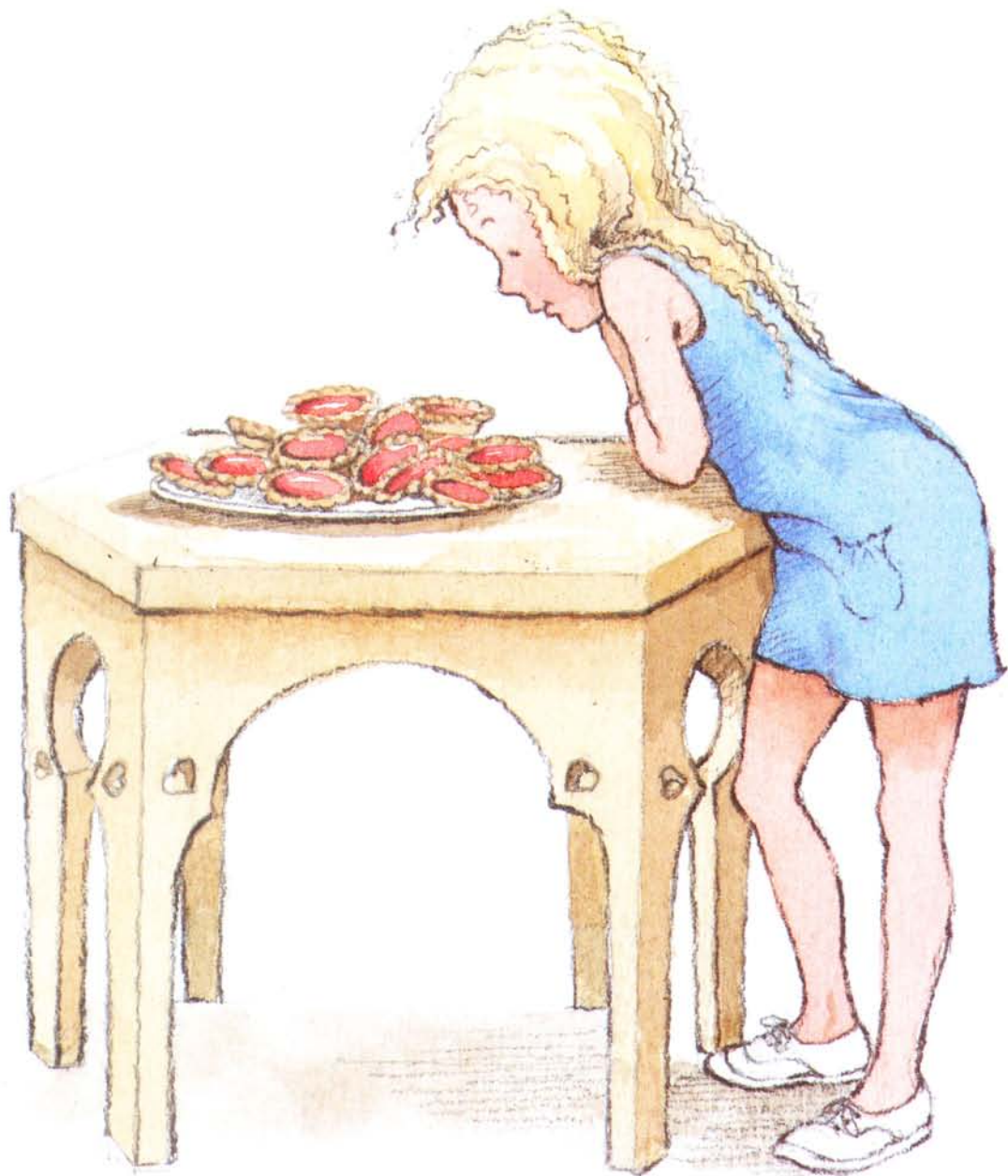
”Ja kerta vielä”, huusi Griippi, ja Vilpikonna oli juuri ehtinyt aloittaa taas, kun kaukaa kuului huuto: ”Oikeudenkäynti alkaa!”

”Töpinäksi”, huusi Griippi tarttuen Liisaa kädestä ja kiiruhtaen matkaan odottamatta laulun loppumista.

”Mikä ihmeen oikeudenkäynti?” Liisa puuskutti juostessaan, mutta Griippi vastasi vain: ”Töpinäksi!” ja juoksi yhä nopeammin tuulen kantaessa kaukaa heidän korviinsa surumieliset sanat:

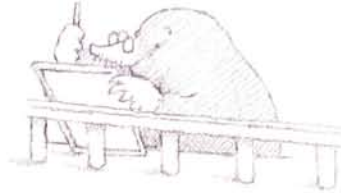
*”lil-laak-sii
ihanaa, ii-haa-NAA LIENTÄ!”*

YHDESTOISTA LUKU

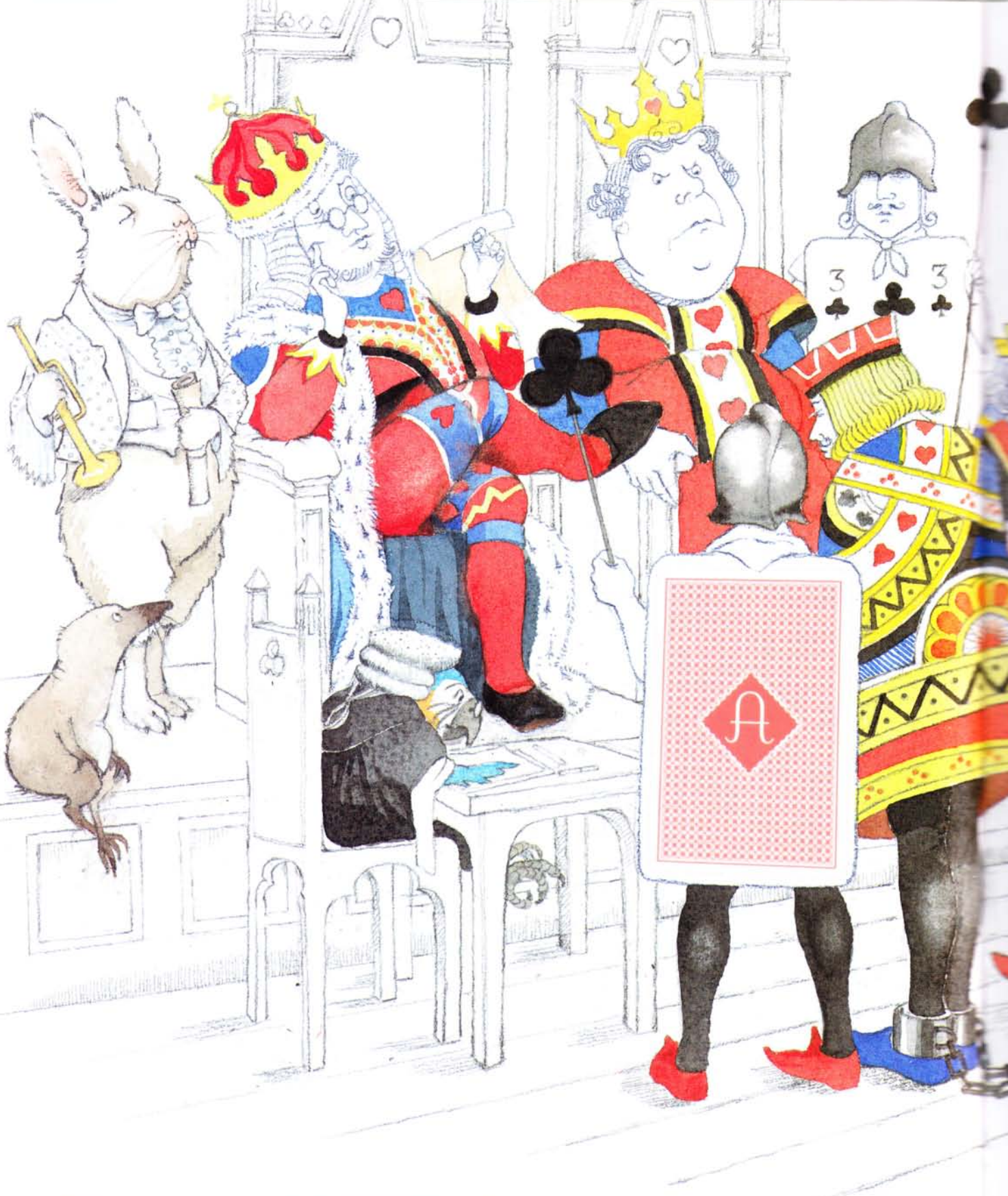
Kuka varasti tortut?

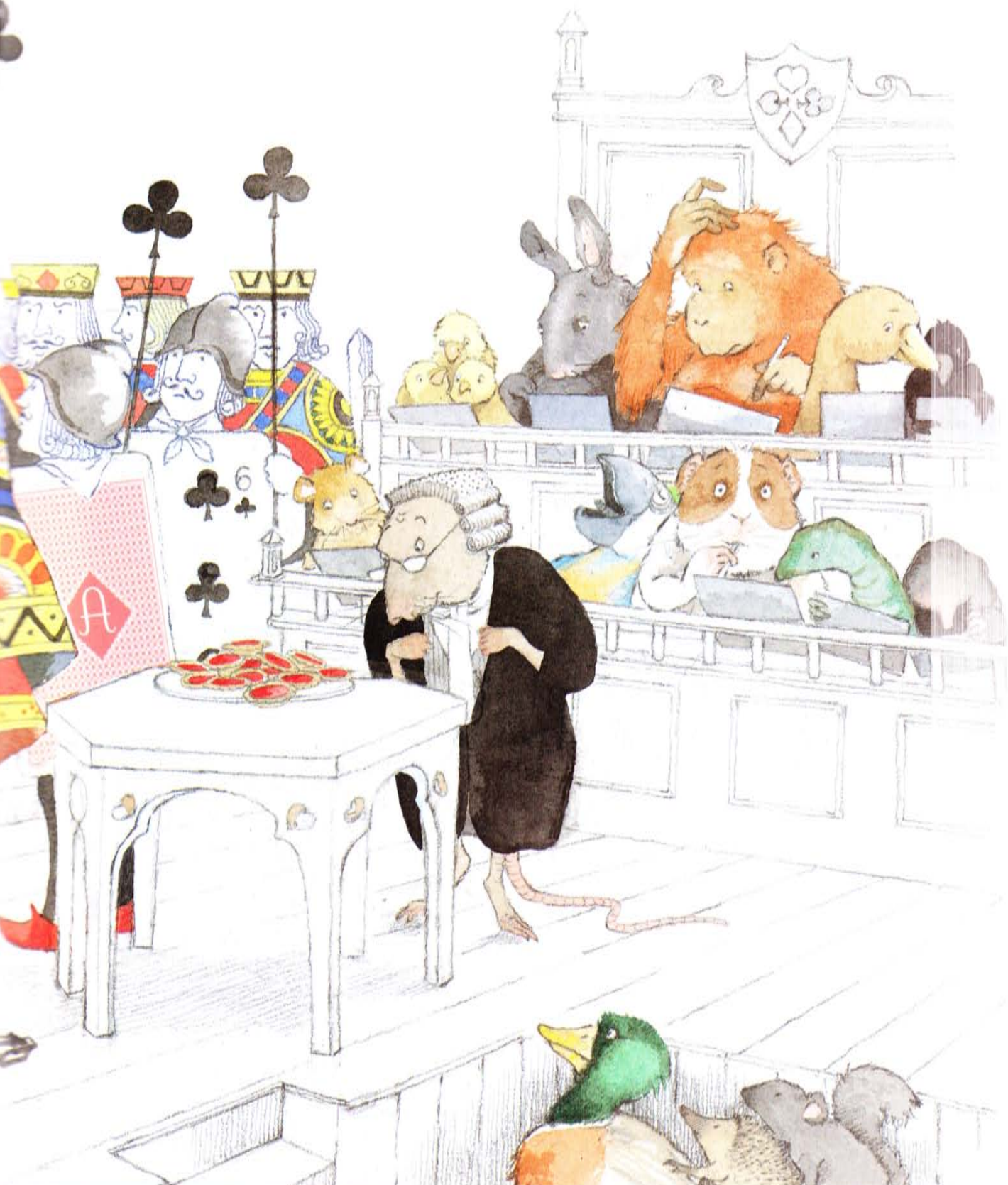

Kun Liisa ja Griippi saapuivat paikalle, Herttakuningas ja Herttakuningatar istuivat valtaistuimella suuren seurueen ympäröimänä. Paikalla oli kaikenlaisia pikkulintuja ja muita otuksia ja niiden lisäksi kokonainen korttipakka. Herttasotilas seisoi kahlehdittuna valtaistuimen edessä vartija kummallakin puolellaan, ja Valkea kani seisoi kuninkaan vieressä toisessa kädessä trumpetti ja pergamenttirulla toisessa. Oikeussalin keskellä oli pöytä ja pöydällä lautasellinen torttuja. Ne näyttivät niin herkullisilta, että Liisalla alkoi nälkä kurnia vatsassa. ”Kunpa oikeudenkäynti olisi pian ohi”, hän ajatteli, ”niin tarjoilu voisi alkaa!” Mutta siitä ei ilmeisesti ollut toivoakaan, joten hän alkoi katsella ympärilleen saadakseen aikansa kulumaan.

Liisa ei ollut koskaan aikaisemmin ollut käräjillä, mutta hän oli lukenut niistä ja huomasi ilokseen, että osasi nimetä lähes kaiken näkemänsä. ”Tuossa on tuomari”, hän sanoi itsekseen, ”koska sillä on iso peruukki.”

Tuomarina toimi muuten kuningas, joka ei ilmeisesti

tuntenut oloaan ensinkään mukavaksi koska piti kruunu-
aan peruukin päällä, mikä ei pukenut häntä vähääkään.

”Ja tuossa on valamiesten aitio”, ajatteli Liisa, ”ja nuo
kaksitoista otusta”, (hänen oli näet pakkoa nimittää niitä
'otuksiksi', koska jotkut olivat nisäkkäitä ja jotkut lintuja),
”ovat varmaankin jury.” Hän toisti viimeksi lausumansa sa-
nan pariin otteeseen, sillä hän oli melkoisen ylpeä suorituk-
sestaan: hän nimittäin ajatteli (ja aivan oikein), että hyvin
harva tyttö olisi hänen iässään tiennyt mitä se ylipäänsä tar-
koittaa. 'Valamiehistö' olisi kuitenkin käynyt aivan hyvin.

Kaikki valamiehet raapustivat puuhakkaasti rihvelitau-
luhinsa. ”Mitä ne oikein tekevät?” Liisa kuiskasi Griipille.
”Ei niillä pitäisi olla mitään muistiinpantavaa ennen kuin
oikeudenkäynti on alkanut.”

”Ne kirjoittavat nimiään”, Griippi kuiskasi vastaukseksi,
”siinä pelossa, että unohtavat ennen oikeudenkäynnin
loppua.”

”Typerät otukset!” Liisa aloitti narkästyneellä äänellä
mutta keskeytti nopeasti, sillä Valkea kani huusi: ”Hiljaa
salissa!” Kuningas pani silmälasit nenälleen ja vilkuili kärke-
käästi saliin nähdäkseen kuka oli puhunut.

Liisa saattoi nähdä – yhtä hyvin kuin jos olisi kurkki-
nut valamiesten olan yli – kuinka jokainen kirjoitti rihveli-
tauluunsa ”typerät otukset!”, ja hän huomasi jopa, että
yksi valamiehistä ei osannut kirjoittaa sanaa ”typerät” vaan

joutui kysymään neuvoa vierustoveriltaan. ”Mahtavat taulut olla melkomoista sotkua ennen kuin oikeudenkäynti on saatu päätökseen”, Liisa ajatteli.

Yhdellä valamiehistä oli liitu, joka kirskui. Sitä Liisa ei voinut sietää, niin kuin arvata saattaa, ja hän käveli oikeus-salin poikki valamiehen taakse ja onnistui pian nappaamaan liidun pois. Liisa teki sen niin nopeasti, että valamiesparka (se oli Ville-lisko) ei ehtinyt lainkaan tajuta mitä oli tapahtunut. Niinpä se aikansa liitua etsittyään joutui

kirjoittamaan sormellaan loppupäivän, mistä oli hyvin vähän iloa, koska siitä ei jäänyt tauluun mitään jälkeä.

”Airut, lukekaa syyte!” komensi kuningas.

Sen jälkeen Valkea kani puhalsi kolmesti trumpetil-
laan, levitti pergamenttirullansa auki ja luki:

*”Herttarouva leipoi herkkuja Herttakuninkaalle.
Herttasotilaalle antoi käskyn viedä ne kuninkaalle.
Vaan sotilas söi salaa
monta torttupalaa.”*

”Mikä on tuomionne”, kuningas kysyi valamiehistöltä.

”Ei vielä! Ei vielä!” kani keskeytti hädissään. ”Sitä ennen tapahtuu vielä paljon!”

”Kutsukaa ensimmäinen todistaja”, kuningas käski, ja Valkea kani puhalsi kolmesti trumpetillaan ja huusi: ”Ensimmäinen todistaja!”

Ensimmäinen todistaja oli Hattu Hassinen. Hän piteli saapuessaan teekuppia toisessa ja voileipäpalaa toisessa kädessään. ”Suokaa anteeksi, Teidän majesteettinne”, hän aloitti, ”että otin nämä mukaan, mutta teeni oli vielä kesken kun kutsu kävi.”

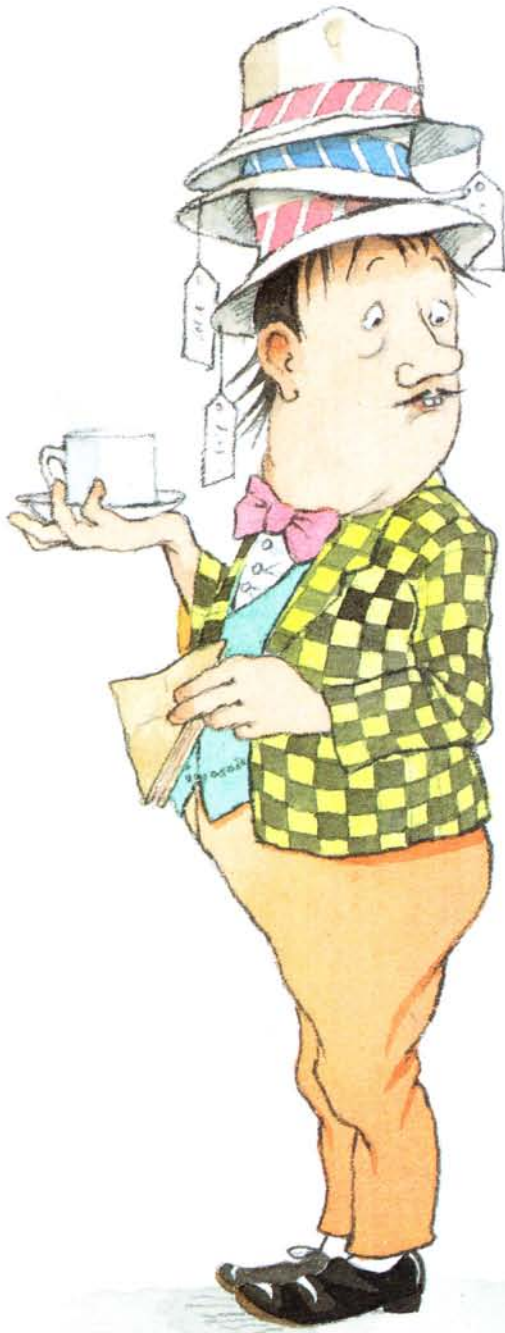
”Teidän olisi pitänyt jo juoda se”, ynähti kuningas. ”Milloin aloititte?”

Hattu Hassinen katsoi Maaniskuun rusakkoon, joka oli seurannut häntä oikeussaliin Murmeli käsipuolelleen. ”Neljäntenätoista maaniskuuta, *luulisin*”, hän sanoi.

”Viidentenätoista”, sanoi Maaniskuun rusakko.

”Kuudentenatoista”, sanoi Murmeli.

”Pankaa muistiin”, kuningas sanoi valamiehistölle, ja valamiehet alkoivat innokkaasti raapustaa noita kolmea

päivämäärää tauluihinsa, laskivat ne yhteen ja muuttivat vastauksen markoiksi ja penneiksi.

”Riisukaa hattunne”, kuningas sanoi Hattu Hassiselle.

”Se ei ole minun”, sanoi Hassinen.

”*Varastettu*”, kuningas huudahti ja kääntyi kohti valamiehiä, jotka alkoivat heti tehdä muistiinpanoja.

”Minä myyn hattuja”, Hattu Hassinen selitti. ”Minulla ei ole yhtään omaa hattua. Olen hattukauppias.”

Nyt kuningatar pani lasit nenälleen ja alkoi tuijottaa ankarasti Hattu Hassiseen, joka valahti kalpeaksi ja alkoi liikehtiä hermostuneesti.

”Antakaa todistajanlausunto”, sanoi kuningas, ”älkääkä hermostuko, tai mestautan teidät siihen paikkaan.”

Tämä ei ollut omiaan rohkaisemaan todistajaa: hän siirteli lakkaamatta painoan jalalta toiselle ja vilkuili hädissään kuningatarta ja haukkasi kaiken hämmin keskellä palasen teekupistaan voileivän sijasta.

Samassa Liisa koki hyvin kummallisen tuntemuksen, joka ihmetytti häntä hyvän aikaa ennen kuin hän tajusi mikä se oli: hän alkoi taas kasvaa ja ajatteli ensin nousta ja lähteä salista, mutta hän tulikin toisiin ajatuksiin ja päätti jäädä paikalleen niin kauaksi aikaa kuin vielä mahtui.

”Minä rutistun kohta”, sanoi Murmeli, joka istui Liisan vieressä. ”Tuskin pystyn hengittämään.”

”En voi sille mitään”, Liisa sanoi anteeksipyytävästi.

”Minä kasvan.”

”Sinulla ei ole mitään oikeutta kasvaa *täällä*”, sanoi Murmeli.

”Älä puhu roskaa”, sanoi Liisa jo hieman jyrkemmin.
”Tiedät kyllä, että kasvat itsekin.”

”Niin, mutta *minä* kasvan kohtuulliseen tahtiin”, sanoi

Murmeli, ”enkä noin järjettömällä tavalla.” Tämän jälkeen se nousi hyvin happaman näköisenä ja siirtyi toiselle puolelle salia.

Koko tämän ajan kuningatar oli tuijottanut onnetonta hattukauppiasta, ja juuri kun Murmeli matkasi salin poikki, kuningas sanoi yhdelle oikeuspalvelijoista: ”Tuokaa minulle luettelo viime konsertin laulajista!” Sen kuultuaan Hassinen vapisi niin, että häneltä lähti kengät jalasta.

”Todistakaa”, kuningas toisti äkeästi, ”tai mestautan teidät, olittepa hermostunut tai ette.”

”Minä olen köyhä mies, Teidän majesteettinne”, Hattu Hassinen aloitti vapisevalla äänellä, ”enkä ollut vielä aloit-

tanut teenjuontia – siitä ei ole suunnilleen viikkoakaan – ja minkä kanssa edes juoda kun voileivät ovat niin vähissä – ja teellä tuikkiminen ...”

”Millä tuikkiminen?” sanoi kuningas.

”Tuikkiminen *alkoi* teellä”, Hattu Hassinen vastasi.

”Totta kai tuikkiminen alkaa T:llä”, kuningas kivahti. ”Tollonako minua pidätte? Jatkakaa!”

”Olen köyhä mies”, Hattu Hassinen jatkoi, ”ja sen jälkeen melkein kaikki tuikki – paitsi että Maaniskuun rusakko sanoi ...”

”Enpäs sanonut”, Maaniskuun rusakko kiirehti keskeyttämään.

”Sanoitpas!” intti Hattu Hassinen.

”Kiellän kaiken!” sanoi Maaniskuun rusakko.

”Hän kieltää kaiken”, sanoi kuningas. ”Jättäkää edellinen kohta pois pöytäkirjasta.”

”No, joka tapauksessa, Murmeli sanoi...”, Hattu Hassinen jatkoi tarkkaillen hermostuneesti kieltäisikö Murmeli-kin kaiken, mutta se ei kieltänyt mitään koska oli sikeässä unessa.

”Sen jälkeen”, Hassinen jatkoi, ”leikkasin vähän lisää leipää ...”

”Mutta mitä Murmeli siis sanoi?” yksi valamiehistä kysyi.

”Sitä en muista”, sanoi Hassinen.

”Teidän on *pakko* muistaa”, kuningas huomautti, ”tai mestautan teidät.”

Onneton Hassinen tiputti teekuppinsa ja voileipänsä ja polvistui. ”Olen köyhä mies, Teidän majesteettinne”, hän aloitti.

”Te olette *ideaköyhä* mies”, sanoi kuningas.

Tässä kohtaa yksi marsuista alkoi hurrata, ja oikeudenpalvelijat vaiensivat sen välittömästi. (Koska tämä on aika vahvasti sanottu, selitän miten se tapahtui. Niillä oli iso kangassäkki, jossa oli kiristysnauhat. Ne sujauttivat marsun siihen pää edellä ja istahtivat sitten päälle.)

”Oli hyvä vihdoinkin nähdä miten tuo tehdään”, ajatteli Liisa. ”Olen niin monta kertaa lukenut sanomalehtien oikeudenkäyntikuvauksista, että istunnon päätyttyä jotkut yrittivät taputtaa, mutta se vaiennettiin alkuunsa”, ja vasta nyt tajuan mitä se tarkoittaa.”

”Jos ette tiedä tämän enempää, voitte seisoutua”, jatkoi kuningas.

”Sitä en voi enää tehdä”, sanoi Hattu Hassinen, ”minä seison jo.”

”Siinä tapauksessa voitte *istuutua*”, kuningas vastasi.

Tässä kohtaa toinen marsu hurrasi, ja se vaiennettiin.

”No niin, nyt päästiin marsuista!” ajatteli Liisa. ”Nyt kaikki ehkä alkaa vihdoinkin sujua.”

”Joisin mieluiten teeni loppuun”, sanoi Hattu Hassinen

katsoen kauhuissaan kuningatarta, joka luki laulajista tehtyä listaa.

”Voitte mennä”, sanoi kuningas, ja Hattu Hassinen kiihuhti ulos salista panematta edes kenkiä takaisin jalkaansa.

”...ja poikkaiskaa pää heti käytävässä”, kuningatar lisäsi yhdelle oikeudenpalvelijoista, mutta Hattu Hassinen oli tipotiessään ennen kuin se ehti ovelle.

”Kutsukaa seuraava todistaja!” komensi kuningas.

Seuraava todistaja oli Kreivittären keittäjätär. Hän kantoi pippuritölkkiä, ja Liisa oli arvannut kuka kyseessä oli jo ennen kuin keittäjätär ehti saliin, koska oven liepeillä oleva väki oli alkanut heti aivastella.

”Todistakaa”, käski kuningas.

”Enkä”, ynähti keittäjätär.

Kuningas katsahti epätoivoissaan Valkeaan kaniin, joka sanoi hiljaa: ”Tätä todistajaa Teidän majesteettinne on kyllä ristikuulusteltava.”

”No, jos on pakko, niin on pakko”, kuningas sanoi apeasti, risti kätensä ja rypisti kulmiaan niin, että silmät melkein hävisivät näkyvistä. Sitten hän sanoi matalalla äänellä: ”Mistä kakut on tehty?”

”Pippurista, suurimmaksi osaksi”, sanoi keittäjätär.

”Siirapista”, sanoi unelias ääni sen takaa.

”Pidättäkää tuo Murmeli”, kuningatar kiljui. ”Mestakaa tuo Murmeli! Poistakaa tuo Murmeli salista! Vaientakaa

se! Kiduttakaa sitä! Ajakaa siltä viikset!”

Oikeus oli vähän aikaa sekasortoisessa tilassa kun Murmeli talutettiin pois, ja kun kaikki vihdoinkin olivat taas paikoillaan, keittäjätär oli kadonnut.

”Olkoon”, sanoi kuningas helpottuneena. ”Kutsukaa seuraava todistaja!” Sitten hän lisäsi ääntään madaltaen kuningattarelle: ”Rakkaani, *sinun* täytyy ristikuulustella tätä todistajaa. Minä saan siitä päänsärkyä!”

Liisa katseli, kuinka Valkea kani selasi luetteloa, ja oli hyvin utelias tietämään minkälainen seuraava todistaja olisi, ”...sillä *toistaiseksi* ei ole koossa paljonkaan todistusaineistoa”, hän sanoi itsekseen. Voit kuvitella hänen tyrmistyksensä, kun Valkea kani luki kurkku suorana luettelosta nimen ”Liisa”. ♦

KAHDESTOISTA LUKU

Liisan todistus

"Täällä!" huusi Liisa. Hän pomppasi kiireesti ylös ja unohti siinä tiimellyksessä tyystin kuinka isoksi oli juuri kasvanut. Niinpä hän pyyhkäisi hameenhelmallaan valamiesaition kumoon ja kaatoi valamiehet alla olevan väkijoukon päälle. Siellä ne maata retkottivat ja ryömiskelivät, ja Liisalle tuli elävästi mieleen kultakalamalja, jonka hän oli edellisviikolla vahingossa kaatanut nurin.

"Voi, suokaa anteeksi", Liisa huudahti kauhistuneena ja alkoi poimia niitä niin nopeasti kuin pystyi, sillä kultakalao-nettomuus pyöri yhä hänen mielessään ja hänellä oli epämääräinen mielikuva, että pudonneet piti heti poimia ja panna takaisin aitioon tai muuten ne kuolisivat.

"Oikeudenkäynti ei voi jatkua", sanoi kuningas tärkeänä, "ennen kuin kaikki valamiehet ovat jälleen oikeilla paikoillaan – kaikki", hän toisti hyvin painokkaasti katsoen samalla tiukasti Liisaan.

Liisa vilkaisi valamiesaitioon ja näki, että hän oli kiireissään sijoittanut liskon sinne pää alaspäin; se heilutteli

apeasti pyrstöään kykenemättä liikkumaan. Liisa sai sen pois ja käänsi oikeinpäin. ”Ei silti, että sillä olisi niin väliä”, hän sanoi itsekseen. ”Olen melko varma, että olipa se kummin päin hyvänsä, siitä on tämän istunnon kannalta aivan yhtä vähän hyötyä.”

Heti kun valamiehet olivat hieman toenneet kiepsauksen aiheuttamasta järkytyksestä ja rihvelitaulut ja liidut oli löydetty ja palautettu omistajilleen, ne ryhtyivät tunnontarkasti kirjaamaan onnettomuuden kulkua – kaikki muut paitsi lisko, joka oli niin puulla päähän lyöty, että se vain istui tuijottamassa suu ammollaan oikeussalin kattoon.

”Mitä tiedätte tästä asiasta?” kuningas sanoi Liisalle.

”En mitään”, sanoi Liisa.

”Ettekö yhtään mitään?” kuningas intti.

”En yhtään mitään”, sanoi Liisa.

”Tämä on hyvin merkityksellistä”, kuningas sanoi kääntyen kohti valamiehiä. Ne olivat juuri aikeissa kirjoittaa tämän tauluihinsa, kun Valkea kani keskeytti: ”Teidän majesteettinne tarkoittaa tietysti merkityksetöntä”, se sanoi kunnioittavalla äänellä vaikka rypisteli kulmiaan ja ilmehti samalla kun puhui.

”Tarkoitin tietysti merkityksetöntä”, kuningas korjasi kiireesti ja mutisi sitten itsekseen ”merkityksetöntä – merkityksellistä – merkityksetöntä – merkityksellistä –” aivan kuin olisi maistellut kumpi sana kuulosti paremmalta.

Jotkut valamiehistä kirjoittivat muistiin ”merkitykse-
töntä” ja jotkut ”merkityksellistä”. Liisa näki tämän, koska
oli niin lähellä että pystyi lukemaan niiden tauluja. ”Mutta
se on aivan samantekevää”, hän ajatteli.

Nyt kuningas, joka oli jonkin aikaa tehnyt touhukkaasti
merkintöjä muistikirjaansa, huusi ”Hiljaa salissa!” ja luki ää-
neen kirjastaan: ”Sääntö numero neljäkymmentäkaksi. *Kaik-
kien yli kilometrin pituisten henkilöiden on poistuttava salista.*”

Kaikki katsoivat Liisaan.

”Minä olen alle kilometrin pituinen”, sanoi Liisa.

”Ettepäs ole”, sanoi kuningas.

”Melkein kahdeán kilometrin pituinen”, lisäsi kuningatar.

”No, oli miten oli, minä en poistu”, sanoi Liisa. ”Sitä
paitsi tuo ei ole oikea sääntö, keksitte sen juuri äsken.”

”Se on lakikirjan vanhin sääntö”, sanoi kuningas.

”Sittenhän sen pitäisi olla sääntö numero yksi”, sanoi
Liisa.

Kuningas kalpeni ja pani kiireesti muistikirjansa kiin-
ni. ”Mikä on tuomionne”, hän kysyi valamiehistöltä ääni
väristen.

”On vielä lisää todistusaineistoa, Teidän majesteettin-
ne”, sanoi Valkea kani pompaten kiireesti pystyyn. ”Tämä
paperi saapui juuri.”

”Mitä siinä on?” kysyi kuningatar.

”En ole vielä avannut sitä”, sanoi Valkea kani, ”mutta

se näyttää kirjeeltä, jonka syytetty on kirjoittanut... tuota ... jollekulle.”

”Niin sen on pakko olla”, sanoi Kuningas, ”paitsi jos sitä ei ole kirjoitettu kenellekään, mikä taas ei ole kovin tavallista.”

”Kenelle se on osoitettu”, kysyi yksi valamiehistä.

”Sitä ei ole osoitettu kenellekään”, sanoi Valkea kani. ”Itse asiassa *päälyspuolelle* ei ole kirjoitettu mitään.” Se kääri puhuessaan paperia auki ja lisäsi: ”Se ei oikeastaan ole kirje vaan runo.”

”Onko se syytetyn käsialaa?” kysyi joku toinen valamiehistä.

”Ei, ei ole”, sanoi Valkea kani, ”ja se onkin kaikkein kummallisinta.” (Valamiehet olivat silminnähtävästi ymmällään.)

”Hän on varmaankin matkinut jonkun toisen käsialaa”, sanoi kuningas. (Valamiesten ilmeet kirkastuivat.)

”Uskokaa minua, Teidän majesteettinne”, Herttasotilas sanoi. ”En kirjoittanut sitä, eikä voida todistaa että kirjoitin sen: lopussa ei ole minkäänlaista allekirjoitusta.”

”Jos ette allekirjoittanut sitä”, sanoi kuningas, ”niin sitä pahempi juttu. Teillä on *täytynyt* olla jokin metku mielesänne tai muuten olisitte allekirjoittanut sen niin kuin kunian miehen kuuluu.”

Tälle taputettiin yleisesti, olihan se kuninkaalta ensimmä-

mäinen älykäs puheenvuoro koko päivänä.

”Tämä tietenkin *todistaa* sotilaan syyllisyyden”, sanoi kuningatar, ”joten pää...”

”Se ei todista mitään sinne päinkään!” sanoi Liisa. ”Herran tähden, ettehän te edes tiedä mitä siinä sanotaan!”

”Luekaa se”, sanoi kuningas.

Valkea kani pisti silmälasit nenälleen. ”Mistä aloitan, Teidän majesteettinne”, se kysyi.

”Aloittakaa alusta”, sanoi kuningas hyvin tärkeänä, ”ja jatkakaa kunnes tullette loppuun. Sitten lopettakaa.”

Salissa oli hiirenhiljaisista, kun kani luki ääneen nämä säkeet:

*”Sinäkin olet siellä nyt,
missä se minua pui:
kehuu, vaikkei kieltänyt,
etten koskaan ui.*

*Sinä kuulit siltä sen
(se on aina ehdoton),
mutt’ rouvapa on vihainen
ja taatusti saat tuomion!*

*Toiset antoi, minä otin.
Vielä toisin jakaisin:
kunhan tuot sen lisäpotin,
kaikki palaa takaisin.*

*Jos minä, hän tai kuka vaan
sekaannutaan tähän,
niin siitä vasta vapaudutaan,
jos autat meitä vähän.*

*Sinä sait kai äskettäin,
niskoille sen vihat!
Vai oliko se toisin päin,
siis keltä paloi hihat?*

*Älä enää kommentoi,
tämä on nyt tilanne:
salaisuutta vartioi
minä, sinä, hän ja se.”*

”Tämä on tärkein todistuskappale tähän saakka”, sanoi kuningas hieroen käsiään, ”joten jospa valamiehistö nyt...”

”Sille valamiehelle, joka tuon osaa tulkita”, näpäytti Liisa (hän oli kasvanut niin isoksi viime minuuttien aikana ettei häikäillyt keskeyttää), ”annan vitosen. *Minusta* siinä ei ollut järjen häivääkään.”

Valamiehet kirjoittivat tauluihinsa: ”Tytöstä siinä ei ole järjen häivääkään”, mutta yksikään ei yrittänyt tulkita runoa.

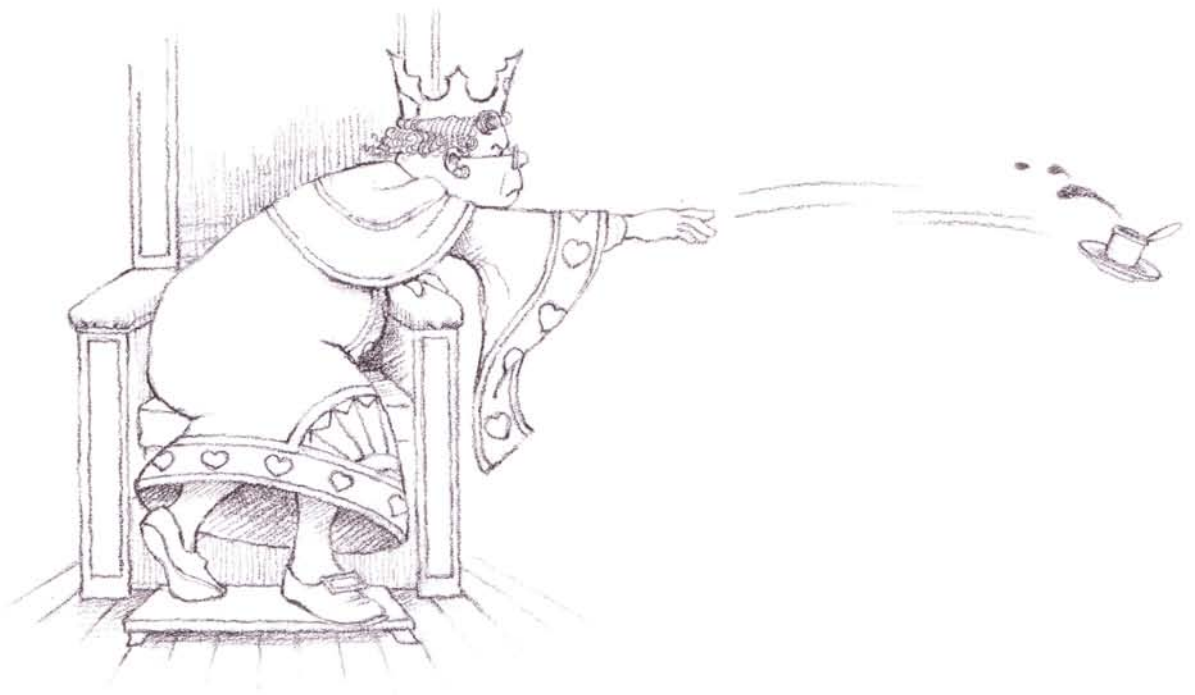
”Jos siinä ei ole järjen häivääkään”, sanoi kuningas, ”niin säästymme paljolta vaivalta, sillä siinä tapauksessa meidän ei tarvitse yrittää kaivaa sitä esiin. Mutta en olisi aivan varma”, hän jatkoi levittäessään runoarkin polvelleen ja tiiraillessaan sitä toisella silmällään, ”minusta tuntuu kuin loppujen lopuksi näkisin siinä jotain järkeä. ’– etten koskaan ui –’ Ette varmaankaan osaa uida?” hän lisäsi kääntyen sotilaan puoleen.

Sotilas pudisti surullisena päätään. ”Näyttääkö siltä, että osaisin?” se sanoi. (Siltä ei taatusti näyttänyt, olihan se pelkkää pahvia.)

”Hyvä on, toistaiseksi”, sanoi kuningas ja rupesi mutiseemaan säkeitä itsekseen: ”’Se on aina ehdoton’ – tämä viittaa tietysti valamiehistöön – ’mutt’ rouvapa on vihainen’ – tarkoittanee kuningatarta – ’ja taatusti saat tuomion’ – Taatustipa tosiaan! – ’Toiset antoi, minä otin’ – No, tämä viittaa tietysti siihen mitä sotilas teki tortuille –”

”Mutta sitten sanotaan, että ’kaikki palaa takaisin’”, sanoi Liisa.

”No mutta siinähan ne ovat!” sanoi kuningas voitonriemuisesti ja osoitti pöydällä olevia torttuja. ”Tämä on aivan päivänselvää. Ja sitten – ’keltä paloi hihat?’ – sinä et aina-

kaan ole koskaan polttanut hihojasi, vai mitä armaani?” hän sanoi kuningattarelle.

”En kuunaan!” puuskahti kuningatar raivoissaan ja heitti liskoa mustepullolla. (Pikku Ville-parka oli lakannut

kirjoittamasta tauluun sormellaan, koska oli huomannut ettei siitä jäänyt jälkeä, mutta nyt se aloitti kiiruusti uudelleen ja käytti naamaltaan valuvaa mustetta, niin kauan kuin sitä riitti.)

”Siinä tapauksessa olet yhä *hihainen*”, sanoi kuningas ja katsoi hymyillen saliin. Siellä oli hiirenhiljaista.

”Se oli sanaleikki!” kuningas lisäsi äkäisesti, ja kaikki nauroivat. ”Jospa valamiehistö antaisi nyt tuomionsa”, kuningas sanoi noin kahdettakymmenettä kertaa sinä päivänä.

”Ei, ei!” sanoi kuningatar. ”Rangaistus ensin – tuomio jälkeenpäin.”

”Pajunköyttä ja potaskaa”, huusi Liisa. ”Että muka rangaistus ensin!”

”Varopa sanojasi”, mylvi kuningatar ja muuttui purpuranpunaiseksi kasvoiltaan.

”Enpä!” sanoi Liisa.

”Pää poikki!” kuningatar mekasti kimakimmalla äänellä. Kukaan ei liikahtanutkaan.

”Kuka *sinusta* piittäisi?” sanoi Liisa (joka tähän mennessä oli kasvanut oikeaan kokoonsa). ”Sinä olet pelkkä pelikortti!”

Samassa koko pakka lehahti ilmaan ja lenteli Liisan päälle. Liisa kirkaisi, puolittain peloissaan ja puolittain vihoissaan, ja yritti hätistää niitä pois ja huomasi lopulta maakaavansa rannalla pää siskonsa sylissä. Sisko pyyhki helläs-

ti pois syksyn lehtiä, jotka olivat leijailleet puista Liisan kasvoille.

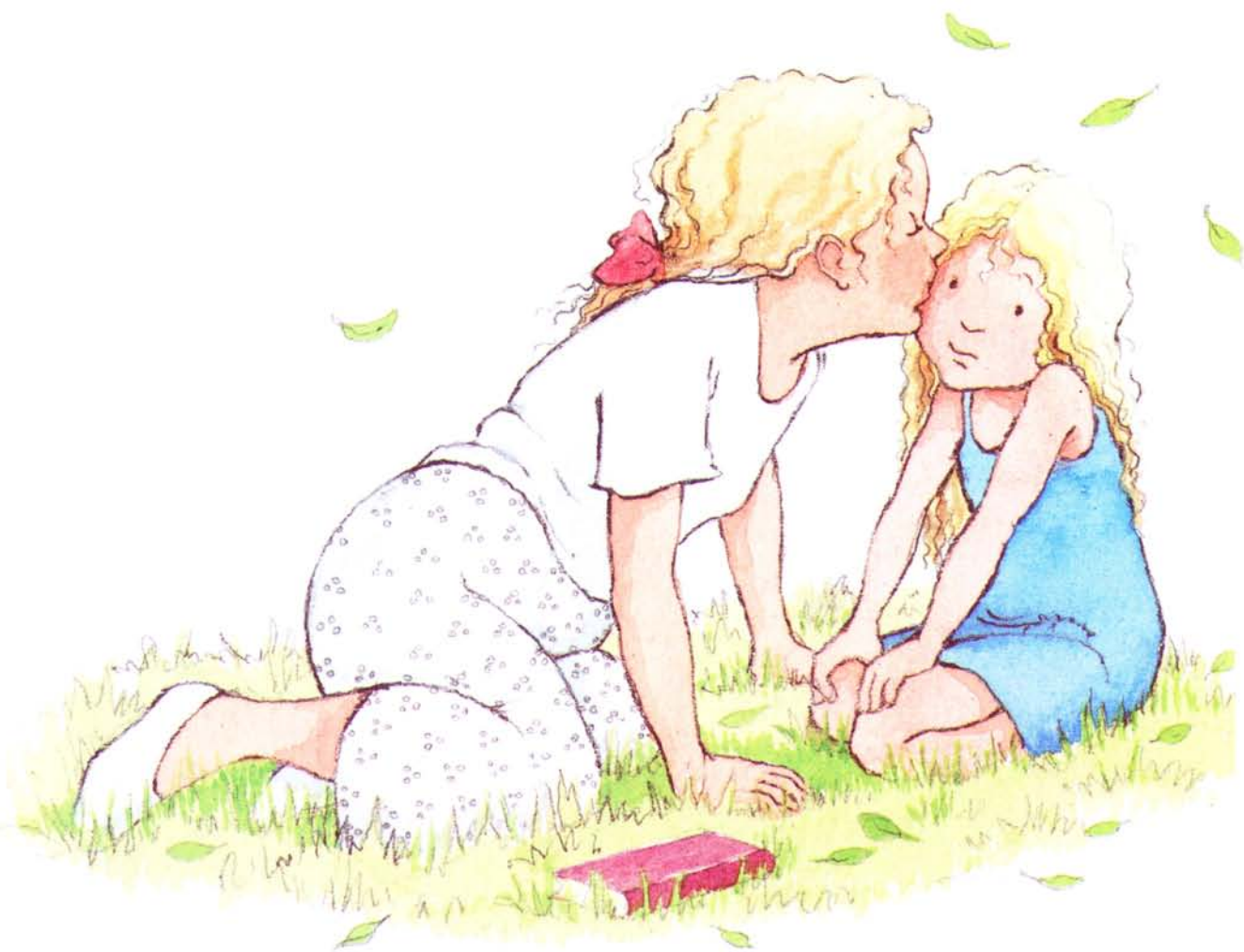
”Herää, Liisa pieni!” sanoi hänen sisarensa. ”Oletpa siinä nukkunut kauan!”

”Näin kovin outoa unta”, sanoi Liisa. Ja hän kertoi siskolleen niin hyvin kuin suinkin muisti kaikki ne seikkailunsa, joista juuri olet lukenut. Ja kun hän oli lopettanut, sisko antoi hänelle suukon ja sanoi: ”Se oli todella outo uni, kultaseni, mutta kiiruhda nyt teelle. Alkaa olla myöhä.” Niin Liisa nousi ylös, riensi matkaan ja juostessaan mietti, sikäli kuin pystyi, miten ihmeellinen uni oli ollut.

Liisan lähdettyä sisko jäi istumaan paikalleen. Hän katseli pää käsien varassa auringonlaskua ja ajatteli pikku Liisaa ja hänen ihmeellisiä seikkailujaan. Lopulta alkoi hänkin jollain tavalla nähdä unta, ja tällainen oli hänen unensa:

Ensin hän uneksi hieman Liisasta itsestään: kuinka tytönen piti pienillä käsillään taas kiinni hänen polvistaan ja katsoi häneen kirkkailla innokkailla silmillään. Hän kuuli korvissaan Liisan äänen ja näki kuinka tämä heilautti hassusti päätään pitääkseen kurissa liehuvat hiukset, jotka *aina* valahtivat hänen silmilleen – ja kuitenkin kun hän kuunteli tai kuvitteli kuuntelevansa, koko seutu hänen ympärillään virkosi eloon Liisan unen kummallisista otuksista.

Pitkä ruoho kahisi siskon jaloissa kun Valkea kani kii-

ruhti ohitse – kauhistunut Hiiri uida loiskutti viereisessä lammessa – hän kuuli teekuppien kilinän kun Maaniskuun rusakko ja sen ystävät söivät loputonta ateriaansa sekä kuningattaren kimakan äänen kun tämä määräsi onnettomia vieraita mestauspölkylle – vielä kerran possuvauva aivasti Kreivittären polvella lautasten ja kuppien särkyessä sen ympärillä – vielä kerran ilma täyttyi Griipin kirkkaisusta, liskon liidun kirskahtuksista ja vaiennettujen marsujen tuhahtuneista yskäisyistä, ja tähän kaikkeen sekoittui onnettoman Vilpikonnan etäältä kantautuva nyyhke.

Niin sisko istui siinä silmät kiinni ja puolittain uskoen olevansa Ihmemaassa, vaikka hän tiesi ettei hänen tarvinnut kuin avata silmänsä, niin kaikki muuttuisi taas yksitoikkoiseksi arjeksi – ruoho vain kahisisi tuulessa ja kaislojen huojunta saisi lammen liplattamaan – teekuppien kilinä muuttuisi lehmänkellojen kalkkeeksi ja kuningattaren kimakat huudot paimenpojan ääneksi – ja vauvan aivastus, Griipin kirkaisu ja muut oudot äänet muuttuisivat (sen hän tiesi) kiireisen maatilan sekavaksi hälinäksi – ja kaukana ammuva karja korvaisi nyyhkyttävän Vilpikonnan.

Lopuksi hän kuvitteli kuinka hänen pikkusiskonsa kasvaisi ajan myötä aikuiseksi naiseksi ja säilyttäisi aikuis-tuttuaankin lapsen vilpittömän ja rakastavan sydämen, kuinka jotkut toiset pikkulapset kerääntyisivät Liisan ympärille ja hän saisi *heidän* silmänsä loistamaan innosta mo-

nilla kummallisilla tarinoilla (ehkä jopa ammoisella Ihme-
maa-unella), jakaisi lasten pikku murheet ja nauttisi heidän
pienistä iloistaan muistaen ikuisesti oman lapsuutensa ja
sen onnelliset kesäpäivät. ♣

LEWIS CARROLL (1832–1898), oikealta nimeltään Charles Lutwidge Dodgson, opetti matematiikkaa Christ Church Collegessa Oxfordissa. Eraanä kesäpäivänä vuonna 1862 hän vei työtoverinsa yksitoistavuotiaan tyttären Alice Liddellin ja tämän kaksi sisarta veneretkelle. Ajankuluksi hän kertoi heille Liisa-nimisestä tytöstä ja hänen toinen toistaan kummallisellisemmista seikkailuistaan. Kolme vuotta myöhemmin nämä seikkailut ilmestyivät kirjana.

HELEN OXENBURY kertoo äidin lukeneen hänelle Liisa Ihmemaassa -kirjaa hänen ollessaan lapsi. Kun hän sai kirjan kuvitettavakseen, hän halusi tuoda sen nyky-lapsen maailmaan. Niin ikään hän halusi laajentaa kirjan näyttämöä ja luoda myös monille sivuhenkilöille kuvallisen hahmon.

Helen Oxenbury on saanut runsaasti tunnustusta kuvituksistaan. Vuonna 1979 hänet palkittiin Kate Greenaway -mitalilla, ja arvostetun Smarties-lastenkirjapalkinnon hän on saanut kolmesti.

TUOMAS NEVANLINNA (s. 1960) on filosofi ja suomentaja. Hän toimii Helsingissä Kriittisen korkeakoulun toiminnanjohtajana.

LEWIS CARROLL

Liisa Ihmemaassa

KUVITTANUT HELEN OXENBURY

Lewis Carrollin Liisa Ihmemaassa on maailmankirjallisuuden rakastetuimpia ja luetuimpia lastenkirjaclassikkoja. Nyt Liisan unohtumattomat seikkailut ilmestyvät Helen Oxenburyn palkittuna kuvituksena ja Tuomas Nevanlinnan uutena suomennoksena.

Otava
www.otava.fi

L 84.2

ISBN 951-1-16896-7

9 789511 168966

522 0709
€ 13,70